

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LYNGBY-BOGEN

1991

LYNGBY-BOGEN

1991

Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune

LYNGBY-BOGEN 1991

er redigeret af

arkivar, cand.mag. Jeppe Tønsberg

og udgivet af

Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune.

Papiret er 115 g Multiart Silk

Sat og trykt hos A. Rasmussens Bogtrykkeri, Ringkøbing

i 1800 eksemplarer.

ISBN 87-87298-22-8

ISSN 0107-7848

*Omslaget viser verdensmesteren i kano på marathondistancen i 1990, Stig Jepsen fra Lyngby Kanoklub, ved Frederiksdal. Jeppe Tønsberg fot.
(foto i Byhistorisk Samling for Lyngby-Taarbæk Kommune).*

INDHOLDSFORTEGNELSE

<i>Ole Harkjær:</i> Fællesrepræsentationen for Idrætsforeninger i Lyngby-Taarbæk kommune 1941-1991	5
<i>Jørgen Skipper Nielsen og Steen Flindt:</i> Idræt i Lyngby-Taarbæk	7
<i>Jørgen Friis-Hansen:</i> Vikingetidens vandmølle ved Mølleåen	97
<i>Jepppe Tønsberg:</i> Lyngby Nordre Mølle	113
<i>Knud Magnusson:</i> Erindringer fra Kgs. Lyngby i krigsårene 1940-45	129
<i>Henrik Mortensen:</i> Glimt af Lystfiskeriforeningens historie i Lyngby-Taarbæk kommune	146
<i>Aage Børresen:</i> Beretning om selskabets virksomhed i 1990	171
Navneregister	173

Fællesrepræsentationen for Idrætsforeninger i Lyngby-Taarbæk kommune 1941-1991

FIL har i 1991 eksisteret i 50 år. Der findes andre organisationer – også her i Lyngby-Taarbæk kommune – der er mere end 50 år gamle; men ingen som repræsenterer så mange mennesker i alle aldersklasser som idrættens fællesorganisation.

16.000 enkeltpersoner eller omkring hver tredje af os, der bor her, er med i en idrætsforening af en eller anden slags.

Mere end 30 forskellige idrætsgrene er det muligt at dyrke i de mere end 70 foreninger, som er samlet i FIL. Her mødes eliten og bredden i idrætten med den rene motionsidræt.

Idrætten i vor kommune er nok det nærmeste, vi kan komme en folkebevægelse her hos os.

Derfor var det også naturligt for Historisk-topografisk Selskab at markere FILs 50-års jubilæum med en særlig fremstilling af idrættens og idrætsforeningernes udvikling gennem de 50 år og med et blik bagud på det idrætsliv, som udfoldede sig her, førend Fællesrepræsentationen blev stiftet i 1941.

Idrætsinspektør Jørgen Skipper Nielsen og redaktør Steen Flindt har i fællesskab stået for den foreliggende fremstil-

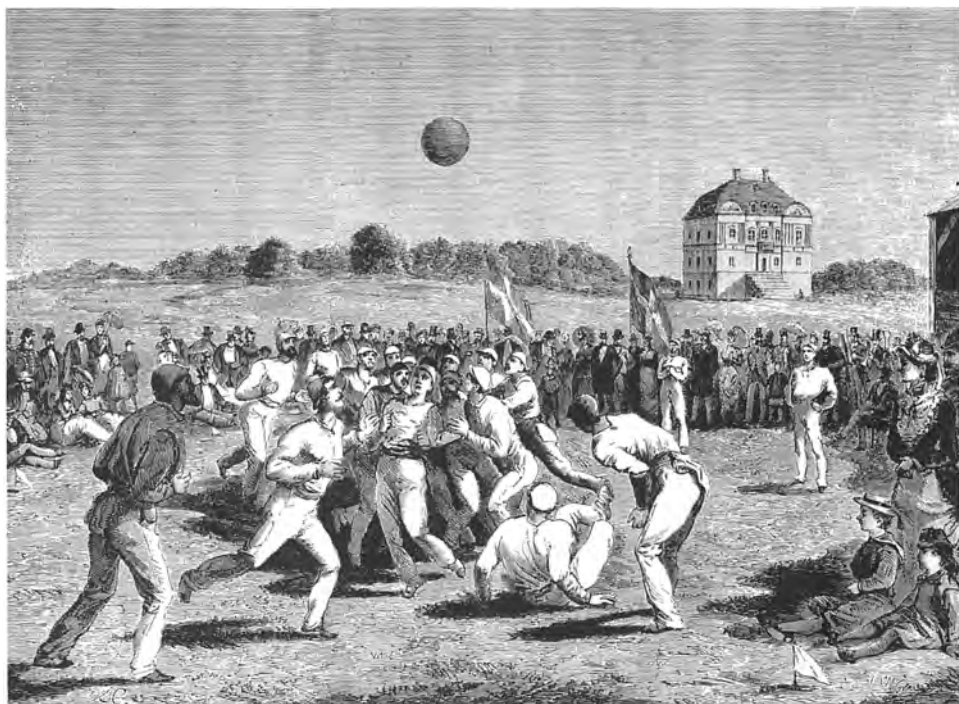
ling, og der er grund til at takke dem begge.

1991 blev som jubilæumsår markeret på mange måder, men specielt ved gennemførelse af en række særlig markante idrætsbegivenheder, flere af internationalt format. Til delvis finansiering heraf oprettede FIL for nogle år siden FILs Jubilæumsfond, der fik til formål at indsamle flest mulige midler fra fonde og firmaer, der ville støtte idrætten.

Fondens bestyrelse har bestået af fhv. borgmester Ole Harkjær som formand, fhv. sparekassedirektør Palle Lassen som kasserer og civilingeniør Erik Christensen, som tidligere ledede det kommunale idrætskontor. FILs formand har deltaget i bestyrelsesmøderne. Fondens bestyrelse har taget en række initiativer i anledning af jubilæumsåret, bl.a. til den her foreliggende idrætshistorie, hvortil fonden også har medvirket økonomisk.

Det er vort håb, at det er lykkedes – ikke mindst gennem det omfattende billedmateriale – at tilvejebringe en læseværdig og dækkende beskrivelse af idrætslivets udvikling i Lyngby-Taarbæk kommune.

Ole Harkjær

Søndag den 7. september 1879 blev der for første gang spillet fodbold i Danmark. Det foregik på Eremitagesletten, og hermed begyndte den organiserede idræt i Lyngby-Taarbæk. (Tegning af Knud Gamborg i Illustreret Tidende 1878/79 s. 520).

Jørgen Skipper Nielsen og Steen Flindt

IDRÆT I LYNGBY-TAARBÆK

Et ønske om på fornuftig vis at beskæftige ungdommen i fritiden var i 1941 den direkte anledning til, at FIL, Fællesrepræsentationen for Idrætsforeninger i Lyngby-Taarbæk kommune, blev stiftet.

Situationen i 1941 var specielt vanskelig på grund af den tyske besættelse af Danmark, der satte stramme regler for borgernes udfoldelsesmuligheder.

I Lyngby Rotary førte en drøftelse af dette spørgsmål til en beslutning om at indbyde ledere fra Lyngbys idrætsforeninger til et møde. Formålet med mødet var at finde frem til en måde, på hvilken man med en fælles indsats fra idrætsforeningernes side kunne medvirke til at løse specielt ungdommens fritidsproblemer.

Mødet resulterede den 20. januar 1941 i stiftelsen af Fællesrepræsentationen for Idrætsforeninger i Lyngby med 9 idrætsforeninger i Lyngby som medlem: Lyngby Boldklub, Lyngby Idrætsforening, Lyngby kvindelige Idrætsforening, Lyngby Roklub, Lyngby Tennisklub, Lyngby Badmintonklub, Lyngby Dameroklub, Lyngby Cycle Club og Lyngby Salonskytteforening.

Bestyrelsen konstituerede sig på et møde den 28. januar 1941 med lands-

retssagfører Helge Svendsen fra Lyngby Tennisklub som formand, Svend Meile fra Lyngby Badmintonklub som kasserer og Hartvig Jensen, Lyngby Idrætsforening, Børge Seeger, Lyngby Cycle Club, og Michael Madsen, Lyngby Salonskytteforening, som bestyrelsesmedlemmer.

I Lyngby-Taarbæk Bladet kunne man den 30. januar 1941 bl.a. læse følgende om den nye idrætssammenslutning: »I nogen Tid har ledende Folk inden for Idrætsklubberne i Lyngby arbejdet paa at finde en Form for et vist Samarbejde Klubberne imellem, og i sidste Uge naaedes det første Resultat: Dannelsen af en Fællesrepræsentation af 9 Klubber i Lyngby.

Hver af disse Klubber vælger 2 Medlemmer til Fællesrepræsentationen, der holder Møde en Gang aarlig, og denne vælger en Bestyrelse paa 5 Medlemmer.

Medlemmer af Fællesrepræsentationen kan alle Idrætsforeninger med Hjemsted i Lyngby blive, hvis de er tilsluttet Dansk Idræts Forbund eller Dansk Cycle Union.

Fællesrepræsentationens Opgave er at virke til Fremme af Udøvelsen af Idræt i Lyngby, herunder at virke til

Jørgen Skipper Nielsen, f. 1937, idrætsinspektør i Lyngby-Taarbæk kommune.

Steen Flindt, f. 1937, redaktør ved lokalavisen Det Grønne Område.

Bedring af de ydre Kaar for Idrætsforeningerne og et godt Forhold disse imellem, samt varetage Idrætsorganisationernes Interesser i Forhold til Myndigheder og lignende.

Der er næppe Tvivl om, at denne Fællesrepræsentation vil kunne virke til stor Gavn for Idrætten. En af dens vigtigste Opgaver bliver sikkert at medvirke til Løsning af den mere og mere paatrængende Stadion-Sag, og da Fællesrepræsentationen omfatter 9 Klubber med ca. 1.500 Medlemmer, maa den siges i høj Grad at repræsentere de mange Mennesker, som ser hen til denne Opgaves endelige Ordning.

Forhaabentlig varer det ikke længe, inden Fællesrepræsentationens Bestræbelser bærer saa gode Frugter, at de øvrige Idrætsklubber i Kommunen finder sig foranlediget til at søge Tilslutning til den, først derved vil Fællesrepræsentationen virkelig kunne blive af Betydning for Kommunens Sportsliv.«

Når eksempelvis Taarbæk ikke indgår i navnet på sammenslutningen, er det fordi, FIL i første omgang udelukkende var en sammenslutning af foreninger i selve Lyngby. På et ekstraordinært repræsentantskabsmøde den 19. maj 1942 foreslog bestyrelsen en ændring af FILs vedtægter, paragrafferne 2 og 3, således at sammenslutningen kunne omfatte ikke kun idrætsforeninger i Lyngby, men i hele Lyngby-Taarbæk kommune.

Forslaget blev vedtaget, og fra denne dato står FIL for: Fællesrepræsentationen for Idrætsforeninger i Lyngby-Taarbæk kommune.

Forinden havde Taarbæk Idrætsforening holdt bestyrelsesmøde på Taarbæk Kro. I bestyrelsesprotokollen fra mødet den 25. marts 1942 står bl.a.: »Der forelaa skriftlig Anmodning fra Sammenslutningen af Idrætsforeninger i Lyngby om Tilslutning fra samtlige Foreninger i Lyngby-Taarbæk Kommune, hvilket skulle være et Ønske fra Sogneraadets Side. Gammeltoft, Rafsted og Yde havde deltaget i et Møde i Sammenslutningen angaaende Spørgsmaalet. Det vedtoges at meddele Sammenslutningen, at man maatte anse de for Kommunen liggende Opgaver i Taarbæk som værende særlig komplicerede, hvorfor man ikke mente, at Tidspunktet var inde til at binde vor Forening til Sammenslutningen.«

Det er rigtigt, at arbejdet for at skabe tilfredsstillende vilkår for idrætten i Taarbæk tidligere var ret kompliceret. Det skyldtes bl.a., at skovvæsenet ikke altid har været så imødekommende overfor idrættens ønsker om plads til udfoldelse, som man er nu.

Men siden 1942 er ikke alene Taarbæk Idrætsforening, men også de andre idrætsklubber i Taarbæk blevet medlemmer af FIL. Det samme er naturligvis idrætsforeninger i resten af kommunen, således at FIL nu i adskillige år har repræsenteret hele idrætten i Lyngby-Taarbæk kommune.

Idrætsgrene

i Lyngby-Taarbæk kommune

FILs medlemsforeninger er alle tilknyttet et specialforbund under Dansk

Idræts Forbund, og i 1991 dyrkes der i medlemsforeningerne følgende idrætsgrene:

- atletik
- badminton
- basketball
- boksning
- bordtennis
- bowling
- bueskydning
- cykling
- dans
- drageflyvning
- dykning
- fodbold
- golf
- gymnastik
- hockey
- håndbold
- judo
- kano og kajak
- kapgang
- kegler
- orienteringsløb
- ridning
- roning
- sejlsport
- skydning
- squash
- svømning
- Taekwon-Do
- tennis
- trampolin
- vandski
- volleyball
- handicapidræt

Firmaidræt

De ovenfor nævnte idrætsgrene dyrkes i

FILs medlemsforeninger af ca. 16.000 aktive medlemmer.

Dette tal dækker dog ikke alle idrætsudøvere i Lyngby-Taarbæk kommune. Hertil skal lægges antallet af motionister, som ikke er organiseret i en forening, samt de mange, der dyrker deres idræt i en firmaidrætsklub.

I firmaidrætsklubberne er det fortrinsvis motionister, der dyrker deres idræt sammen med arbejdskammerater på deres firmas hold i Lyngby-Taarbæk Firmaidræts Unions regi.

Allerede i 1952 fik fodboldklubberne inden for firmaidrætten kommunens »blå stempel«, idet idrætsudvalget vedtog at imødekomme en ansøgning fra Lyngby-Taarbæk Firmaidræts Union om tilladelse til at spille deres fodboldturneringskampe på træningsbanerne på Lyngby stadion.

Siden har kommunen stillet faciliteter til rådighed for flere firmaidrætter, men enkelte idrætsgrene dyrkes i nabokommunerne.

I 1991 er der 29 firmaidrætsforeninger, som er hjemmehørende i Lyngby-Taarbæk kommune. I disse foreninger dyrkes følgende idrætsgrene:

- badminton
- bordtennis
- fodbold
- gymnastik
- håndbold
- skydning
- tennis
- volleyball

Hertil kommer aktiviteter som dart og skak.

Grænsen mellem idræt, motion eller bare fritidsaktivitet er svær at trække. Kanosport, som her ved Hjortholm i 1960'erne, kan være særdeles afslappet. Byhistorisk Samling

FILs præsidium

Allerede i 1947 besluttede FILs bestyrelse at rette henvendelse til en række af Lyngby-Taarbæk kommunes kendte personer med interesse for idrættens arbejde med det formål at få dem til at træde ind i et præsidium.

Med dette nye organ blev kommunikationsvejene i mange sager væsentlig kortere.

FILs første præsidium fik følgende sammensætning:

Ingvar Nørgaard – sognerådsformand
Paul Fenneberg – lektor

Carl Leo Daverkosen – direktør
på Brede Klædefabrik

K. Bolvig – sparekassedirektør
i Lyngby og Omegns Sparekasse
(Bikuben i Lyngby)

Holger Frandsen – politikommissær,
cand.jur.

Helge Svendsen – landsretssagfører

Georg Jakobsen – skoledirektør

V. Rønne – læge

Michael Madsen – manufaktur-
handler

Carl Hansen – depotindehaver

Hans Lauritzen – mejerierjer

Ved FILs 25-års jubilæum i 1966 var samtlige medlemmer af FILs præsidium stadig med i arbejdet for FIL, suppleret med endnu et præsidiemedlem:

Eivind Olsen – sparekassedirektør.

Frem mod FILs 50-års jubilæum er der flere af de nævnte præsidiemedlemmer, som ikke er mere, og præsidiet har derfor i dag mange »nye« medlemmer. Dets sammensætning er i dag:

Erik Christensen – civilingeniør,
leder af idrætskontoret på
Lyngby Rådhus til 1986

Carlo Hansen – ekspeditionssekretær
og tidligere
kommunalbestyrelsesmedlem

Ole Harkjær – fhv. borgmester

F. Bruun Nielsen – fhv. skoleinspektør
og tidligere formand for
kommunens idrætsudvalg

Kai Aage Ørnkov – borgmester

Hegert Vad – vicekontorchef og
tidligere viceborgmester

Bjarne Jespersen – direktør i Bikuben

Palle Lassen – fhv. direktør i Bikuben

Karl Kjær – tidligere sekretær i
FILs bestyrelse i 37 år

Eivind Olsen – sparekassedirektør.

Stabile ledere i FILs bestyrelse

I de 50 år, FIL har eksisteret, har der været en udpræget stabilitet hos de idrætsledere, der har siddet i bestyrelsen.

Formænd:

1941-45 Helge Svendsen

1946-75 Axel K. Holm

1976-88 Mogens Preisz

1989 Birger Christensen

1990- Bent O. Madsen

Næstformænd:

1941 Michael Madsen

1942-45 Martin Jensen

1946-48 Konstant Hansen

1949 Laurits Nielsen

1950-55 Jørgen Stege

1956-67 Hyldebrandt Hansen

1968-69 A. Sylvest Olsen

1970-73 Poul Larsen

1974-75 Mogens Preisz

1976-77 Jørgen Stege

1978 Birgitte Wilbek

1979-82 Erik Jensen

1983-85 Søren Svorin

1986- Edgar Reedtz-Hansen

Kasserere:

1941 Svend Meile

1942-46 Martin Jensen

1947-73 Børge Seeger

1973-88 Birger Christensen

1989-90 Jette Skaaning

1991- Birger Christensen

Sekretærer:

1941-45 Børge Seeger

1946 O. Restofte

1947-48 Jørgen Stege

1949-50 Axel Nielsen

1951-88 Karl Kjær

1989 Bent O. Madsen

1990 Edgar Reedtz-Hansen

1991- Jette Skaaning

Bestyrelsesmedlemmer

Herudover har følgende i årenes løb beklædt bestyrelsesposter:

Hartvig Jensen (1 år)
Axel K. Holm (1 år)
O. Restofte (5 år)
H. Christensen (2 år)
Børge Nielsen (6 år)
Sv.Aa. Petersen (2 år)
Børge Seeger (1 år)
Kock (1 år)
A.K. Olsen (3 år)
E. Stawitzsky (5 år)
H. Frandsen (2 år)
Laurits Nielsen (2 år)
Lorentz Jensen (3 år)
Erik Larsen (3 år)
Hyldebrandt (2 år)
Birger Christensen (1 år)
Mogens Preisz (1 år)
Agnete Kjærsgaard (7 år)
Børge Christiansen (2 år)
Poul Larsen (1 år)
Erik Jensen (2 år)
Birgitte Wilbek (1 år)
Edgar Reedtz-Hansen (2 år)
Birgit Sødergreen (3 år)
Jette Skaaning (1 år)
Søren Lillesø (2 år)
Bente Schollert (2 år)
Christian Aagesen (2 år)
Mikkel Sørensen (1 år)

I jubilæumsåret har bestyrelsen denne sammensætning: formand Bent O. Madsen, næstformand Edgar Reedtz-Hansen, kasserer Birger Christensen, sekretær Jette Skaaning og bestyrelsesmed-

lemmer Bente Schollert, Christian Aagesen og Mikkel Sørensen.

To markante formænd

Uden at gå nogen af de mange frivillige ledere, som i årenes løb har ydet en uvurderlig indsats til glæde for idrætsungdommen i kommunens mange idrætsforeninger, for nær, kan det fastslås, at to af FILs formænd i de første 50 år har sat sig særlig mange og store spor i idrættens historie i Lyngby-Taarbæk kommune.

De to er Axel K. Holm, der beklædte formandsposten i FIL fra 1946 til 1976, og Mogens Preisz, som var formand fra 1976 til sin død i 1988.

Axel K. Holm

Allerede ved det konstituerende møde i FIL den 28. januar 1941 blev Axel K. Holm valgt som 1. suppleant. I 1942 blev han medlem af bestyrelsen, og i 1946 overtog han formandsposten efter Helge Svendsen.

Axel K. Holm havde allerede på dette tidspunkt en lang ledergerning inden for idrætslivet bag sig. I 1911 var han således medstifter af Boldklubben »Sorgenfri«, og han blev formand her i 1913. Samme år var han medstifter af Nordre Birks Boldunion. Han var medlem af Lyngby Boldklub og seniorleder i klubben fra 1924 til 1927. I 1925 blev han fodbolddommer. Han var medstifter af og formand for Nordre Birks dommerklub i 1928.

Axel K. Holm havde desuden stor interesse for tennissporten. Han var med-

Axel K. Holm, FILs første formand, var højt op i årene aktiv tennisspiller i Lyngby Tennis Klub. Her ses han i en turnering sammen med en af de yngste deltagere.

Det Grønne Område

stifter af Lyngby Tennis Klub og medlem af dennes bestyrelse i 26 år, heraf de 22 som formand. Han var bestyrelsesmedlem i administrationsudvalget for Lyngby Tennis- og Badmintonhal i 16 år, heraf de 8 som formand. Formand for Lyngby Tennis Klubs Old Boys afdeling fra 1972 samt medlem af Storkøbenhavns tennisdags matchkomite.

Endelig var han stadig aktiv tennisspiller som 92-årig, hvilket gav ham en plads i »Guinness Rekordbog« som verdens ældste aktive tennisspiller.

I stadionudvalget, der siden blev til Lyngby-Taarbæk kommunes idrætsudvalg, var Axel K. Holm medlem fra 1948 til 1976.

I Dansk Idræts Forbund var Axel K. Holm medlem af arbejdsudvalget for Sjælland Nord i 1958-71. Dette udvalg blev siden til Amtskredsudvalget, hvor også Mogens Preisz ydede en særdeles stor indsats for den regionale idræt. Udvalgets navn er i dag DIFs amtsbestyrelse for Københavns amt.

Axel K. Holm var medlem af DIFs bestyrelse fra 1960 til 1972 og DIFs repræsentant i Københavns amts fritidsnævn 1962-70.

I Københavns Handelsstands Klub var Axel K. Holm medlem af repræsentantskabet i 9 år. Han var medlem af klubbens sangkor fra 1934 og medlem af klubbens bestyrelse i 29 år, heraf de 14 som formand.

Axel K. Holm modtog i årenes løb adskillige hædersbevisninger for sin store indsats som frivillig, ulønnet leder:

I 1954 modtog han Dansk Idræts For-

bunds æresnål i guld – guldmanchetknapperne fik han i 1968.

I 1958 modtog han Dansk Lawn-Tennis' fortjenstnål.

I 1960 blev han udnævnt til æresmedlem i Lyngby Tennis Klub.

I 1964 blev han udnævnt til æresmedlem af Handelsstandens Kor.

I 1966 modtog han Lyngby-Taarbæk kommunes idrætslederpris.

I 1970 modtog han Leo Frederiksenpokalen, en hædersbevisning, der hvert år uddeles på DIFs repræsentantskabsmøde.

I 1976 blev han udnævnt til ærespræsident i FIL.

Mogens Preisz

I 1976 overtog Mogens Preisz efter tre år som bestyrelsesmedlem formandsposten i FIL efter Axel K. Holm. Det var en vanskelig opgave at efterfølge en så markant idrætspersonlighed som Axel K. Holm, men Mogens Preisz, der sad i formandsstolen til sin alt for tidlige død i 1988, levede fuldtud op til opgaven og mindes af alle som en flittig, dygtig, menneskelig og i alle forhold afholdt og respekteret idrætsleder.

Mogens Preisz var en utrættelig formand for FIL, og i sine forhandlinger med Lyngby-Taarbæk kommunes politikere skaffede han mange goder til idræten. Hans deltagelse i kommunens idrætsudvalg gjorde, at afstanden mellem politikerne og kommunens idrætsliv var kort.

Også Mogens Preisz blev på forskellig vis hædret for sin store indsats.

Af Dansk Idræts Forbund og Dansk Bueskytteforbund fik han forskellige ærestegn. Han var en overgang formand for Dansk Bueskytteforbund, ligesom han beklædte formandsposten i sin egen klub, Lyngby Bueskyttelaug.

Mogens Preisz deltog med stor interesse og engagement i det regionale idrætsarbejde på amtsplan. Han var i mange år næstformand i Dansk Idræts Forbunds Amtskreds og herfra indstillet til og af Københavns amtsråd udpeget til medlem af Amtsidrætsudvalget og Amtsprogramrådet. Han var endvidere næstformand i Idrættens Samarbejdsudvalg i Københavns amt, som er et samarbejde på amtsplan mellem de fire idrætsorganisationer DDGU (De Danske Gymnastik og Ungdomsforeninger), DDSG&I (De Danske Skytte, Gymnastik og Idrætsforeninger), DFIF (Dansk Firma Idræts Forbund) og DIF (Dansk Idræts Forbund).

Mogens Preisz var i samarbejdet mellem Lyngby-Taarbæk kommune og nabokommunerne Gentofte, Gladsaxe og Søllerød en af pionererne i forbindelse med etableringen af Idrætsklinikken Nord.

Mogens Preisz var aldrig nervøs for at igangsætte nye aktiviteter til gavn for FILs medlemsforeninger. Eksempelvis var han meget engageret i »Idrættens grønne Kort« og utraditionelle initiativer, der havde til formål at skaffe flere frivillige ledere, bl.a. gennem postomdelte indbydelser til alle husstande om lederuddannelseskurser. Han var medlem af Nævn om radiovirksomhed i

FILs formand gennem mange år, Mogens Preisz (t.h.) sammen med Paul Henrichsen fra Københavns Golf Klub.

Lyngby-Taarbæk kommune og er den direkte årsag til, at idrætten i dag er stærkt repræsenteret i TV2/Lorry. Han sad i styringsgruppen for Idrætsdaghøjskolen i Lyngby-Taarbæk.

Endelig sad Mogens Preisz, der i det »civile« liv var forpagter på Dyrehavegård, på flere bestyrelsesposter i dansk landbrugs organisationer.

Milepæle

Som tidligere nævnt voksede medlemskaren i FIL, efter at der et år efter starten var åbnet for idrætsforeninger i hele kommunen.

Ved den første milepæl i sammenslut-

ningens historie – 10-års jubilæet i 1951 – var der således 16 foreninger med. Dette tal voksede stadig støt, og ved 25-års jubilæet i 1966 var der tilknyttet 34 foreninger med i alt 5.674 aktive medlemmer.

Op til 50-års jubilæet var antallet steget til 72 foreninger med 15.814 aktive medlemmer.

I 1946 afløste kontorchef Axel K. Holm Helge Svendsen som formand for FIL, og han så meget klart FIL som idrættens talerør over for kommunen. – Vi samler trådene og behandler spørgsmålene objektivt, før de forelægges sognerådet, sagde han ved 10-års jubilæet bl.a. til Lyngby-Taarbæk Bladet.

– Kontakten mellem sognerådet og FIL er i allerhøjeste grad baseret på et tillidsforhold. I ikke så få tilfælde har vi således opnået at blive enebestemmede. Jeg kan nævne f.eks. stadion, hvor FIL alene tager sig af udlejningen af baner og de enkelte klubbers tildeling af træningsdage og alt andet, som hører stadion til.

Et af Axel K. Holms store ønsker ved 10-års jubilæet var at få etableret et udbygget samarbejde mellem den organiserede idræt og skolerne. Dette samarbejde blev aldrig, hvad Axel K. Holm havde håbet. Så sent som i 1984-85, da FIL i samarbejde med Dansk Idræts Forbund og med Bikuben som sponsor indførte ordningen »Idrættens grønne Kort« viste det ønskede samarbejde sig ikke at være bæredygtigt.

Ordningen med »Idrættens grønne Kort« gik ud på, at børn og unge mellem

8 og 20 år i Lyngby-Taarbæk kommune ved køb af et grønt kort til en pris af 150 kr. fik adgang til i et år at prøve at dyrke forskellige idrætsgrene for herigennem at finde den idrætsgren, der netop passede den enkelte.

24 idrætsforeninger repræsenterende 19 forskellige idrætsgrene meldte sig til ordningen, men kun 51 elever fra kommunens 10 folkeskoler med tilsammen 3.764 elever fandt ordningen så tiltrækkende, at de tilmeldte sig.

Denne meget begrænsede succes for samarbejde mellem den organiserede idræt og skolerne skal dog ikke tages som udtryk for, at der slet ikke finder eller har fundet et samarbejde sted.

Gennem en meget lang årrække har der på initiativ af henholdsvis lærere og idrætsledere på de enkelte skoler været mange eksempler på, at idrætsledere i kortere eller længere tid har virket i gymnastiktimerne som instruktører i netop den idrætsgren, som de er specialister i.

Også hvad angår idrætsanlæggene såvel udendørs som indendørs på kommunens folkeskoler har samarbejdet været godt. Det gælder også før 1968, fra hvilket tidspunkt der i lovgivningen på området (Fritidsloven) står, at lokaler og anlæg skal stilles vederlagsfrit til rådighed for idrætsforeningerne. Det samme gør sig gældende for den nye lov, »Lov om støtte til folkeoplysning«, der trådte i kraft den 1. januar 1991.

25 år

Ved FILs jubilæum i 1966 kunne man glæde sig over den »status«, Lyngby-

Taarbæk kommune havde som en af de allerbedste idrætskommuner i landet.

I mange idrætsgrene havde man eliteidrætsudøvere på såvel nationalt som internationalt højt plan samt en meget stor bredde i de 34 foreninger, der var tilknyttet FIL på dette tidspunkt.

Successen skyldtes ikke mindst kommunalbestyrelsens positive indsats på anlægsområdet startende i slutningen af 40'erne, hvor man indviede Lyngby stadion, og fulgt op i 50'erne og 60'erne med en lang række både smukke og vel-fungerende idrætsanlæg.

Hertil kom de kontante tilskudsordninger til idrætsforeningernes ungdoms-afdelinger, som Lyngby-Taarbæk kommune indførte allerede i 1959. I 1963 vedtoges Lyngby-ordningen med det forhøjede ungdomstilskud, refusionsordninger m.m. En ordning der kom til at danne forbillede for mange andre kommuners tilskudsordninger til idrætten. Først i 1967 fik hele landets idræts-ungdom en lov på dette område.

50 år 1991

1991 har været et stort jubilæumsår med mange aktiviteter og arrangementer, som idrætsforeningerne og FIL kan se tilbage på med glæde.

Den 22. januar blev der afholdt en jubilæumsreception i Virumhallen i forbindelse med årets hyldet til kommunens danske og internationale mestre og kåringen af årets idrætsleder.

Selve jubilæumsfesten blev holdt i bådhallen i Lyngby Kanoklubs klubhus den 7. september.

Jubilæumsåret bød desuden på en lang række idrætsstævner, som de lokale foreninger arrangerede, i mange tilfælde i samarbejde med de respektive specialforbund:

Dansk Trampolin Forbund afviklede sit 25-års jubilæumsstævne i januar måned i Lundtoftehallen med Lundtofte Trampolinklub som arrangør.

Bokseklubben Frem arrangerede sammen med Dansk Amatør Bokse-Union et stort internationalt boksestævne i Lyngbyhallen, hvor det russiske landshold mødte de danske bokserere, der har chance for at skulle repræsentere Danmark ved De olympiske Lege i 1992.

Lyngby Badminton Klub afviklede de nordiske ungdomsmesterskaber i Lyngbyhallen fra den 1. til den 3. marts.

Hockeyklubben Orient arrangerede slutspillet om de danske mesterskaber i indendørs hockey i Lyngbyhallen.

Lyngby Amatørdanser Forening arrangerede den 23.-24. marts europamesterskaberne i dans for seniorer i Lyngbyhallen. En begivenhed der blev sendt i TV til hele Europa.

Lyngby Basketball Club arrangerede pokalfinalerne i ungdomsbasketball i april i Lyngbyhallen.

Lyngby Gymnasterne havde Grand Prix stævne i Lyngbyhallen den 20.-21. april.

Dansk Trampolin Forbund var igen i Lyngby-Taarbæk i april måned, hvor man i Virumhallen afviklede landskampen mod Sverige, Norge, Tyskland og England.

I årenes løb har Taarbæk Sejlklub været arrangør af mange danske og internationale kapsejladser, her de internationale knarrbådmesterskaber i sommeren 1991. Foto: Irving. Det Grønne Område

Lyngby Ju-Jutsu Klub var i Lyngby-hallen arrangør af de danske mesterskaber i Ju-Jutsu.

Lyngby Bueskyttelaug var vært for Dansk Bueskytte Forbunds 50-års jubilæum. Det blev et stort arrangement på Lyngby stadion, først med afvikling af de danske mesterskaber og siden et internationalt Grand Prix stævne med deltagelse fra 20 nationer.

Taarbæk Sejlklub afholdt internationale Knarrbådmesterskaber fra den 27. juli til den 3. august.

Lyngby Tennis Klub afviklede sin

»Hafnia Open« på anlægget på Engelsborgvej.

Ud over disse store konkurrencer og stævner har jubilæumsåret budt på en lang række andre idrætsarrangementer: idrættskonference i Virumhallen, Lyngby Boldklub fyldte 70 år, Virum-Sorgenfri Boldklub fyldte 50 år, sportsudstilling i Lyngby Storcenter, opvisning i selvforvar i Lundtoftehallen, Lyngby Handicap Idrætsforening holdt stævne i Lyngby Svømmehal, kano- og kajakregatta på Bagsværd Sø, miljømarch med Fuurstrømmens Gangforening, Lyngby Ka-

noklub arrangerede »Mølleåens blå Bånd«, Det grønne Områdes motionsløb »Bikubens den grønne 10'er«, Virum-Sorgenfri Håndboldklub fyldte 50 år, m.m.

Det grønne Område udgav i anledning af FILs 50-års jubilæum en særavis, og i denne gav FILs formand, Bent O. Madsen, klart udtryk for, at optimismen ved 50-års jubilæet ikke kunne stå mål med den, der blev givet udtryk for ved 25-års jubilæet.

Formanden sagde her bl.a.: »Nedskæringskniven lyner over Lyngby-Taarbæk kommunes budgetter, og idrætten er ikke gået ram forbi. Lyngby-ordningen er i år nedskåret med 10 pct., ligesom driftstilskuddene til klubberne er beskåret. Nedskæringerne er en kendsgerning, og det er klart, at vi skal drøfte, hvordan klubberne kan skaffe sig andre indtægter.

Det, der trænger sig på, er øget selvforvaltning, hvor klubberne selv i højere grad driver deres egne baner og lokaler. Andre muligheder er indtægtsgivende arrangementer, støtte fra privat side og kontingentforhøjelser. Problemet er svært. Flertallet af vore 73 klubber er små, og det er de færreste, der kan skaffe sig nævneværdige entreindtægter.

Omstillingen gælder også FIL selv. Vi er stadig klubbernes talsmand over for kommunen. Det er et meget stort jubilæumsønske, at vi får et professionelt sekretariat, som kan stå for arbejdet med bl.a. at formidle leder- og trænerkurser, fordeling af lokaler, baner m.v.«

Også andre idrætsledere gav i jubilæumsåret udtryk for bekymring for idrættens vilkår såvel anlægsmæssigt som økonomisk.

Idrætsforeningerne

Lynby Idrætsforening

Lynby Idrætsforening (LIF) blev stiftet i 1906 og var en overgang Danmarks trediestørste idrætsforening, ligesom det var den af Lynby-Taarbæk kommunes idrætsforeninger, der var mest kendt uden for kommunegrænserne.

Foreningens navn var ved starten Lynby Athlet-Klub, men den tog i 1915 navneforandring til Lynby Idrætsforening. På programmet i foreningen var brydning, boksning, fodbold og gymnastik.

Fodbold blev taget af programmet igen i 1909, da den bane, man havde benyttet på Nørgaardsvej, skulle anvendes til bebyggelse. I 1915 kom fodbold med igen efter nedlæggelsen af Sorgenfri Boldklub, og der spillede fodbold i LIF frem til 1921, hvor afdelingen blev skilt ud som en selvstændig klub, Lynby Boldklub.

Herefter fortsatte LIF med brydning, boksning og atletik, indtil bryder- og vægtløftningsklubben Dania blev stiftet.

Atletik og boksning var herefter de eneste idrætsgrene. De blev siden suppleret med orienteringsløb og svømning.

Både atletik og boksning foregik på Carlshøjvej, hvor der på det areal, der nu er idrætsplads for Lindegårdsskolen, blev dyrket atletik, indtil Lynby stadion blev taget i brug i 1948. Boksningen foregik i Idrætshuset.

Ibrugtagningen af Lynby stadion

medførte store forbedringer af atletikudøvernes vilkår, idet de fra et lille skur og en grusbane på 325 meter på Carlshøjvej flyttede til et rigtigt atletikstadion.

Det medførte da også en stor aktivitet i LIF i de efterfølgende 10 år. I 1956 fejrede LIF sit 50-års jubilæum med et stort internationalt atletikstævne med datidens kendte eliteidrætsnavne. Der var deltagelse af amerikanske, engelske, norske, svenske og naturligvis danske topidrætsfolk.

LIF fortsatte de følgende år med at arrangere store atletikstævner på Lynby stadion: danske mesterskaber for såvel ungdom som seniorer, holdkampe og en enkelt »landskamp« mod Nordtyskland.

Senest afholdt LIF et stort internationalt stævne ved klubbens 60-års dag i 1966, men allerede på dette tidspunkt var det som om, atletikafdelingen var på retur.

Klubbens ungdom ønskede bedre, og dermed dyrere, trænere, og det kunne LIFs økonomi ikke klare. Det medførte, at mange af foreningens unge, talentfulde medlemmer meldte sig ind i den nye atletikklub i Lynby, Trongårdens Idrætsforening.

Boksningen var det slut med i LIF-regi i 1950, og bokseklubben Frem stiftedes i 1952.

Orienteringsløberne dannede i 1976 deres egen klub, og herefter var der kun

Medlemmer af Lyngby Athletklub samlet omkring klubmestrene ca. 1907-10. Byhistorisk Samling

svømningen tilbage, først med base i Trongårdsskolens svømmehal og siden 1977 i Lyngby Svømmehal.

Heller ikke dette var bæredygtigt, og med dannelsen af Lyngby Svømmeklub i 1985 ophørte Lyngby Idrætsforening med at eksistere.

Lundtofte Idrætsklub

Den 3. maj 1923 blev Lundtofte Idrætsklub (LIK) stiftet på Lundtofte skole. Formålsparagraffen for klubben lignede til forveksling vedtægter i langt de fleste idrætsforeninger, stiftet i begyndelsen af dette århundrede, og indeholdt bl.a. »at dyrke fodbold og anden sund idræt«.

I de næste 30 år blev der i LIK skiftevis dyrket fodbold, atletik, håndbold, skydning, bordtennis, boksning og gymnastik.

Først forsøgte man sig med fodbold. Det varede imidlertid kun et par år, hvorefter boksning kom på programmet. Heller ikke denne idrætsgren havde man den store succes med. Det havde man til gengæld med atletikken.

Man fik lov til at benytte et hjørne af den gamle flyveplads, og her afviklede man det første atletikstævne i 1927. I selve Lundtofte by blev der i 1932 anlagt en atletikbane af beskedne, men alligevel langt bedre dimensioner. Løbebanen var på 236 meter mod de 400 meter, en

Omlædnings- og badefaciliteterne var primitive i idrættens barndom i Lyngby-Taarbæk.

moderne atletikbane er på. Denne bane, der samtidig fungerede som idrætsplads for skolens elever, var beliggende få meter fra gadekæret.

Helge Johs. Nielsen, der var formand for LIK i 1937-40, har beskrevet forholdene således:

»De primitive betingelser i Lundtofte svarede ganske til dem i Lyngby på den tid: et skur til omklædning, vand udenfor i en hane, og den kunne naturligvis ikke benyttes om vinteren. Vi trænede tre gange om ugen fra det kolde skur, og ofte var der istapper hængende fra skurets loft, når vi kom og skulle klæde os om i petroleumslampens skær. De fanati-

ske løbere tog sig dog ikke af de barske vilkår. Man var jo ikke bedre vant. De sanitære forhold var et godt gammeldags lokum i den fjerneste ende af idrætspladsen. Det måtte vi selv tømme og grave ned i engen.«

Efter en opgangstid i 30'erne, hvor terrænløb var LIKs medlemmers styrke, kom en tid, hvor manglende fornyelse og vel også besættelsestidens vanskeligheder spillede ind, og det gik tilbage med atletikken i Lundtofte.

I midten af 40'erne gik flere af klubens bedste atletikfolk til Lyngby Idrætsforening, og efterhånden døde atletikken i Lundtofte.

Håndbold blev indført i LIK i 1943-44, først en dameafdeling og senere en afdeling for herrer. I 1949 valgte man at gå ind i Lyngby Håndboldklub og nedlægge LIK. LIKs fane og trofæer findes stadig i Lyngby Håndboldklub.

Taarbæk Idrætsforening

I Taarbæk fik man i 1908 sin første idrætsforening: Taarbæk Idrætsklub. Denne ændrede siden navn til Taarbæk Idrætsforening og havde fodbold som sin primære idrætsgren. I de første 25 år af foreningens tilværelse havde gymnastikken dog også en fremtrædende plads.

Omkring 1930 kom også atletik med, og ved 25-års jubilæet i 1933 var tennis spillet under stor interesse fra taarbækkerne blevet optaget på programmet. Siden har tennisspillerne også i Taarbæk forladt »moderforeningen« og har dannet egen forening, Taarbæk Tennisklub.

I dag har Taarbæk Idrætsforening kun fodbold på programmet.

Virum-Sorgenfri Idrætsforening

Som i Lyngby, Lundtofte og Taarbæk fik man i Virum en idrætsforening, der samlede forskellige idrætsgrene i samme forening. Den direkte anledning til, at Virum-Sorgenfri Idrætsforening blev stiftet den 8. juni 1953, var kommunalbestyrelsens vedtagelse af at anlægge en idrætsplads ved Kaplevej i Sorgenfri.

Den 12. juni 1953 skriver landsrets-sagfører Erik Stahlschmidt til Lyngby-Taarbæk kommune:

»Hermed skal jeg, som medlem af et

midlertidigt nedsat forretningsudvalg, tillade mig at meddele, at ovennævnte forening (Virum-Sorgenfri Idrætsforening) er blevet stiftet på et den 8. juni d.a. afholdt møde mellem bestyrelserne for Virum Boldklub og Virum Håndboldklub samt en kreds af interesserede i anledning af, at kommunalbestyrelsen har vedtaget at påbegynde arbejdet med den projekterede idrætsplads i Sorgenfrikvarteret.

Idet jeg vedlægger foreningens vedtægter, kan jeg oplyse, at de to førstnævnte foreninger dermed er opløst som sådanne og fortsætter arbejdet under den nye forenings ramme i de i vedtægterne nævnte afdelinger, fodbold-, håndbold- og bordtennisafdelingerne. Disse afdelinger vil snarest konstituere sig, ligesom der er truffet skridt til at tegne medlemmer til foreningens tennisafdeling, og en konstituerende generalforsamling vil snarest blive afholdt.

Da der endnu vil gå et stykke tid, inden den i vedtægterne omhandlede hovedbestyrelse er dannet, har man foreløbig nedsat det førnævnte forhandlingsudvalg, bestående af cand.polit. Ivar Nørgaard, tidligere Virum Boldklub, sparekassefuldmægtig Henning Hyldebrandt Hansen, tidligere Virum Håndboldklub, samt under tegnede.

På udvalgets vegne skal jeg hermed anmode idrætsudvalget om et møde gerne snarest belejligt, på hvilket møde, hvor vi tillader os at forvente, at såvel idrætsudvalget som administrationen er

Taarbæk Idrætsforenings 1. Seniorhold, fotograferet i Dyrehaven i 1919. Til højre for fodboldholdet ses statsskovfoged Axel Løvdal, der var foreningens formand 1915-20.

repræsenteret, vi gerne vil have lejlighed til at høre nærmere om kommunens videre planer samt til at fremføre vore ønsker. Hvis det er muligt, så vi gerne, at mødet blev berammet en eftermiddag kl. 16 eller derefter.«

Sammenslutningen mellem de fire Virum-klubber opløstes efterhånden med håndboldklubben og bordtennisclubbens flytning til Virumhallen. Samarbejdet mellem de to sidste klubber, som er tilbage på Kaplevej, fodboldklubben og tennisklubben, begrænser sig nu til driften af cafeteriet i klubhuset.

Idrætsforeningerne i Lyngby-Taarbæk
Kendetegnende for langt de fleste af de

idrætsforeninger, der blev stiftet i den første trediedel af dette århundrede, var, at de havde mange forskellige idrætsgrene på deres program.

Oftest var der tale om atletik, gymnastik og fodbold, men også brydning og boksning var i høj kurs, og siden kom tennissporten til.

Kendetegnende er det også, at ingen af foreningerne i dag eksisterer i samme skikkelse som ved starten. De forskellige afdelinger er blevet til hver sin forening med hver sin specialidræt på programmet.

I Lyngby-Taarbæk kommune har både Lyngby Idrætsforening, Lundtofte Idrætsklub, Taarbæk Idrætsforening og

Trongårdens Idrætsforening har hjemført mange danske mesterskaber. Her er det dameholdet med mesterskabspokal og -medaljer i 1974. Foto: Preben Søborg.

Virum-Sorgenfri Idrætsforening gennemlevet denne udvikling.

Idrætten i 1991

I 1991 dyrkes der i Lyngby-Taarbæk kommune idræt i 73 foreninger, som er tilsluttet FIL, og som alle er med i et af Dansk Idræts Forbunds specialforbund. I alfabetisk rækkefølge drejer det sig om:

ATLETIK

Trongårdens Idrætsforening

Med Trongårdsskolen som udgangspunkt og Birgitte Wilbek, Trongårdsskolens nuværende skoleinspektør, som initiativtager blev Trongårdens Idrætsforening stiftet i 1964. Klubben er hjemmehørende på Lyngby stadion.

Foreningen, der ved starten kun havde piger som medlemmer, blev stiftet, fordi ingen anden klub i kommunen kunne tilgodese atletikinteresserede pigers ønske om at dyrke atletik. Lyngby

Idrætsforening optog kun mandlige medlemmer.

Klubbens oprindelige navn var Tronsgårdsskolens Idrætsforening, og den var en lukket klub, idet kun piger fra Tronsgårdsskolen kunne blive medlemmer. I 1966 åbnedes efter forældreønsker for drenge.

Herefter fik også elever fra andre af kommunens skoler mulighed for at blive medlemmer, og der var i nogle år filialer af foreningen på Lundtofte skole, Engelsborgskolen og Fuglsanggårdsskolen. Foreningen var stadig kun for skoleelever og med lærere som trænere og ledere.

Først ved navneændringen til Tronsgårdens Idrætsforening (TIF) i 1967 blev den til en åben forening med mulighed for medlemsskab for alle.

I 1968 fik foreningen stor tilgang af medlemmer fra Lyngby Idrætsforening, og i dag er den den eneste atletikforening i Lyngby-Taarbæk kommune.

TIF har på fremragende vis markeret sig inden for dansk atletik, og det er i løbet af foreningens relativt korte levetid blevet til ikke færre end 90 individuelle danske mesterskaber til medlemmerne, samtidig med, at foreningens damer har vundet det danske holdmesterskab 10 gange samt deltaget i Europa Cup for mesterhold fem gange.

Klubbens medlemmer er endvidere indehavere af 1 nordisk og 10 danske rekorder. Klubben har haft deltagere med ved verdens- og europamesterskaber, og to af foreningens kvindelige medlemmer, Birgitte Jennes og Nina

Carstensen har været deltagere på udvalgt hold fra Norden.

I alt har 30 af foreningens medlemmer deltaget på det danske landshold.

Også på ungdomssiden har TIF markeret sig, idet ungdomsafdelingens medlemmer har vundet mange mesterskaber og været repræsenteret på udvalgte hold samt sat mange danske og sjællandske rekorder.

TIF har desuden en stor motionsafdeling, der bl.a. arrangerer motionsløbene »Bikubens den grønne 10'er« og »Tronsgårdens juleløb«.

BADMINTON

Lundtofte Badminton Klub

Lundtofte Badminton Klub er hjemmehørende i Lundtoftehallen.

Lyngby Badminton Klub

Da tennis- og badmintonhallen på Engelsborgvej i 1936 stod klar til brug, var det en tennishal, der var bygget. Der var imidlertid god økonomi i også at lade medlemmerne af Lyngby Tennis Klub spille badminton i hallen, og derfor var der foruden en tennisbane også streget fire badmintonbaner op. Det gav mulighed for, at 16 badmintonspillere ad gangen kunne benytte hallen, mens der maksimalt kunne være fire tennisspillere ad gangen.

To år senere, den 4. april 1938 stiftedes Lyngby Badminton Klub, (LBK), som en afdeling af Lyngby Tennisklub og med Kurt Dirach som den første formand. Allerede året efter skiltes de to

Nina Carstensen, Trongårdens Idrætsforenings flerfoldige danske mester, har netop sluppet spyddet.

foreninger imidlertid effektivt. Der oprettedes et administrationsudvalg med repræsentanter for begge foreninger og med det formål at varetage fælles anliggender over for eksempelvis kommunen samt løse interne problemer klubberne imellem. Dette udvalg nedlagdes i 1978, da kommunen overtog driften og administrationen af både tennisanlægget og hallen.

LBK er en af Lyngby-Taarbæk kommunes største idrætsforeninger, og dens

medlemmer har i tidens løb opnået for nemme sportslige resultater.

I 1977 deltog LBKs bedste hold for første gang i danmarksturneringens 1. division. Med undtagelse af sæsonen 1982 blev holdet der til 1985. Det er siden blevet til nedrykning til 3. division, men udviklingen synes nu vendt, og holdet er igen på vej frem.

Klubben har fostret mange dygtige spillere, og det er blevet til både danske mesterskaber, deltagelse i internationa-

le turneringer som f.eks. All Englandmesterskaberne samt landsholdsdeltagelse.

Også som arrangør af store stævner har LBK markeret sig. Klubben har således arrangeret landskampe, nordiske og danske ungdomsmesterskaber samt internationale turneringer.

Polyteknisk Badminton Klub

Polyteknisk Badminton Klub blev stiftet i 1970, og klubben er hjemmehørende på Danmarks tekniske Højskole.

Virum-Sorgenfri Badmintonklub

Virumhallen på Geels Plads var den direkte anledning til oprettelsen af Virum-Sorgenfri Badmintonklub, som fandt sted den 29. september 1967. Klubben anvender desuden banerne i de nye træningshaller på Lyngby stadion.

BASKETBALL

Lyngby Basketball Club

Lyngby-Taarbæk kommunes ældste basketballklub er Lyngby Basketball Club (LBC), der er stiftet i 1956 og som er hjemmehørende i Lyngbyhallen.

I klubbens første år holdt man til på Lyngby Statsskole, og indtil 1971 var klubbens navn Lyngby Statsskoles Basketball Club. Siden blev hjemmebanen Baunegårdsskolen, men da den blev nedlagt og bygningerne udlejet til Lyngby og Omegns Handelsskole, måtte man se sig om efter andre lokaler til træning. Det lykkedes at finde plads i boldspilhallen på Jonstrup Statsseminarium.

Dette lukkede imidlertid i 1990, og

igen frygtede man i LBC for sin eksistens. Siden har Lyngby-Taarbæk kommune og de nye brugere af undervisningsbygningerne dog indgået en aftale, der gælder til 1994, og efter hvilken LBC kan fortsætte i boldspilhallen.

LBCs sportslige succes har været meget svingende. Herreholdets bedste placering har været deltagelse i 2. division.

Polyteknisk Idræts Basketballklub

I 1970 stiftedes en basketballklub hjemmehørende på Danmarks tekniske Højskole, Polyteknisk Idræts Basketballklub (PiiBBK). Initiativtager var Erik Lindegaard, der i 1991 blev kåret som »Årets Leder« af Dansk Basketball Forbund. Han var klubbens formand de første tre år, og siden blev han formand for Polyteknisk Idræt, der er en paraplyorganisation for de forskellige idrætsforeninger på Danmarks tekniske Højskole.

PiiBBK nåede i sine første leveår på rekordtid oprykning til 2. division efter at have vundet de lavere rækker efter kun et enkelt års ophold i hver.

2. division er indtil nu det højeste, klubben har nået, og i de senere år har man ført en turneringsmæssig tilværelse som noget af et »elevatørhold«.

Sorgenfri International Basketball Club

Sorgenfri International Basketball Club har hjemmebane på Virum skole.

Virum Basketball Klub

I 1957 stiftedes Virum Basketball Klub, dengang med navnet Virum Statsskoles

Opførelsen af Virumhallen gav Virum Basketball Klub ideelle forhold, og det er da også blevet til flere danske mesterskaber i årenes løb. Her scorer Virum mod SISU i marts 1972. Dommeren til venstre er senere skoleinspektør ved Virum Skole Torben Steen Nielsen.

Basketball Klub. Klubben er i dag hjemmehørende i Virumhallen, men har også træningstider på Virum skole og på Virum Gymnasium.

Straks fra Virum Statsskoles start i 1957 var der blandt eleverne stor interesse for basketball, og Vibeke Bjernum, der havde været med til at indrette skolens idrætsfaciliteter og derigennem havde været med til at sørge for, at basketball fik de bedste betingelser med mulighed for både indendørs og uden-dørs spil, stiftede derfor samme år Virum Statsskoles Basketball Klub.

Klubben slettede siden »Statsskoles« af sit navn og blev hurtigt en af Danmarks toneangivende basketballklubber. Klubben kan smykke sig med adskillige danske mesterskaber, ligesom den mange gange har vundet pokalturneringen. Det er blevet til deltagelse i flere Europa Cup turneringer, og mange af klubbens medlemmer har deltaget på de danske landshold.

Eksempelvis var der ved et landskamparrangement i Virumhallen i 1970 ikke færre end otte landsholdsspillere fra Virum: tre på damelandsholdet og fem på herrelandsholdet.

Blandt disse var klubbens to første æresmedlemmer, Lis Nielsen og Trolle Staun. Begge har sideløbende med og efter, at deres aktive karrierer er slut, udført et meget stort lederarbejde i klubben.

Det gælder også Henrik Klæbel, der var formand for klubben i 1960'erne, og som siden blev formand for Dansk Basketball Forbund.

BOKSNING

Frem

Bokseklubben Frem blev stiftet i 1952 og er hjemmehørende på Lyngby stadion.

Frem er Lyngby-Taarbæk kommunes eneste bokseklub. Den startede som en afdeling i Lyngby Idrætsforening, hvor man allerede ved starten i 1906 havde boksning med på programmet.

I årenes løb har klubben afholdt mange store boksestævner i Lyngbyhallen. Senest i januar 1991, hvor klubben i anledning af FILS jubilæum arrangerede et stævne, hvor det russiske landshold mødte de danske bokserere, der forsøger at kvalificere sig til deltagelse ved OL i Barcelona i 1992.

Frems kendteste bokser gennem årene er den hårdtslående letsværvægter Michael Madsen, der i sin karriere vandt to nordiske mesterskaber, 4 danske mesterskaber samt adskillige internationale titler i eksempelvis »Kings Cup« i Bangkok, »Akropolis Cup« i Grækenland og »Marcos Cup« på Phillipinerne. Michael Madsen deltog desuden i De olympiske Lege i Moskva. Efter en kort professionel karriere virker Michael Madsen nu som træner i Frem.

BORDTENNIS

Polyteknisk Idræt Bordtennisklub

Polyteknisk Bordtennis Klub blev stiftet i 1970, og klubben er hjemmehørende på Danmarks tekniske Højskole.

Bokseklubben Frem's største navn gennem tiderne, letsværvægteren Michael Madsen, vandt mange danske mesterskaber, inden han blev professionel fighter. Foto: Erik Gleie.

Virum-Sorgenfri Bordtennisklub

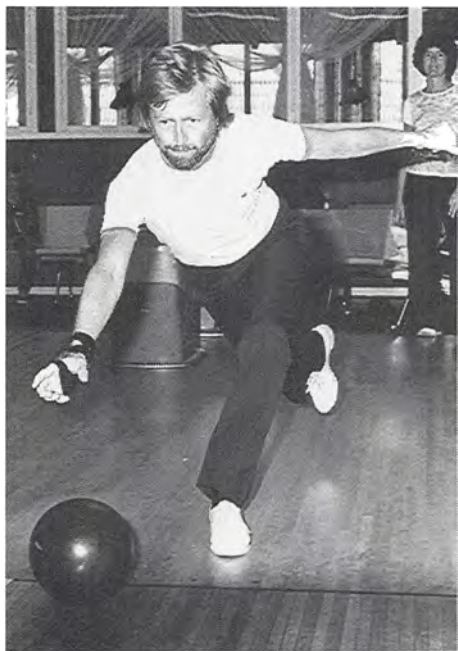
Virum-Sorgenfri Bordtennisklub er stiftet i 1953 og er hjemmehørende i Virumhallen.

Klubbens historie går imidlertid længere tilbage. På de ugentlige klubaftener i Virum Boldklub spillede de unge medlemmer bl.a. bordtennis. Det førte til, at Allan Nielsen, der havde en fortid i Brede Idrætsforening, hvor man allerede i 1930'erne havde en stor bordtennisafdeling, sammen med Olav Rodin arrangerede små klubturneringer.

Spillestedet var en gammel tyskerba-

rak på Skovridergårdsvej i Virum, som kommunen havde stillet til borgernes rådighed som et midlertidigt forsamlingshus. »Skuret« eller »Synagogen« var nogle af husets mange kælenavne.

Det udviklede sig til, at man uofficielt startede en ungdomsafdeling og siden en dameafdeling for bordtennisspillere i Virum Boldklub. Da barakken blev revet ned for at give plads til Virum Posthus, fik bordtennisspillerne lokaler på Hummeltofteskolen, og i løbet af de tre år, bordtennisspillerne holdt til her, blev forbindelsen til Virum Boldklub afbrudt.

En af de få klubber, som er hjemmehørende i Lyngby-Taarbæk Kommune, men som ikke har nogen bane her, er Lyngby Bowling Club. Klubbens mangeårige formand, Frank Rasmussen, har spillet flere end 500 1.holdskampe for sin klub.

I 1951 blev klubben, som endnu ikke var stiftet officielt, tilmeldt Sjællands Bordtennis Union. I 1953 havde man så mange medlemmer, at det var nødvendigt med fem træningsaftener om ugen, og så fandt man, at det var en nødvendighed officielt at stifte en klub. Navnet blev Virum-Sorgenfri Bordtennisklub, og den blev en af afdelingerne under Virum-Sorgenfri Idrætsforening, der ved samme lejlighed blev stiftet som en paraplyorganisation for håndbold, fod-

bold, tennis og bordtennis i denne del af kommunen.

I 1955 skulle Hummeltofteskolen selv bruge de lokaler, bordtennisspillerne havde benyttet, og man flyttede til Virum skole, hvor man fik stillet den gamle gymnastikbarak til rådighed fem gange om ugen fra kl. 18 til 22.

Her blev Virum-Sorgenfri Bordtennisklub i 13 år, inden man kunne flytte til den nye Virumhal, hvor man kunne tage syv borde i brug i kælderen samt klubfaciliteter, man ikke tidligere havde været vant til.

I løbet af disse år udviklede klubben sig til at blive Danmarks stærkeste bordtennisklub. Det blev gennem 60'erne og 70'erne til ikke færre end 80 danske mesterskaber, og 16 medlemmer af klubben repræsenterede i disse år de danske farver på landsholdene.

På damesiden var de dominerende spillere Britta Christensen og Lis Ramberg, mens det på herresiden var Niels Ramberg og Freddy Hansen.

Både Lis og Niels Ramberg kom til Virum fra Lyngby Boldklubs bordtennisafdeling. Denne var særdeles aktiv i perioden 1938-67 og deltog med stor sportslig succes i turneringer på højt plan. Afdelingen vandt således 22 danske mesterskaber, og Niels Ramberg var i sin Lyngby-tid fire gange på det danske landshold. Lis Ramberg repræsenterede Lyngby Boldklub 14 gange på damelandsholdet, Gerda Munster fem gange. Bordtennisafdelingen nedlagdes i 1967, og flere af de bedste spillere, bl.a. Lis og Niels Ramberg, fortsatte i Virum-Sorgenfri Bordtennisklub.

BOWLING

Lyngby Bowling Club

Lyngby Bowling Club blev stiftet i 1964, og dens medlemmer har fra starten været henvist til at dyrke deres idræt uden for kommunens grænser, da der ikke i Lyngby-Taarbæk kommune findes en bowlingbane.

Det har medført en noget omtumlet tilværelse for klubben, der startede under navnet Fortun og i de første år trænede i Frederikssund Bowlinghal. I 1966 flyttede man til Rødovre Centrum, hvor Danmarks største bowlinghal med 26 baner netop var indviet. Her har klubben bortset fra 1981-83, hvor man spillede i den nye Gladsaxe Bowlinghal, hørt hjemme.

På trods af disse vanskelige forhold har klubben klaret sig godt inden for den danske bowlingsport. Det er blevet til flere danske mesterskaber og en enkelt landsholdsspiller.

BUESKYDNING

Lyngby Bueskyttelaug

I 1945 stiftedes Lyngby Bueskyttelaug, som er hjemhørende på Lyngby stadion.

Klubben, der er Danmarks største bueskytteforening, har i årenes løb været arrangør af mange store såvel nationale som internationale stævner, og man har fostret mange dygtige skytter.

Blandt disse er Arne Østergaard, som i 1950 deltog på det danske landshold, som i Idrætsparken i København kæmpede om verdensmesterskabet.

Lyngby Bueskyttelaug har baner på Lyngby Stadion og har arrangeret mange stævner her. På billedet ses Arne Østergaard ca. 1950. Foto: Viggo Mortensen.

Arne Østergaard blev siden formand for Lyngby Bueskyttelaug, som senere havde en anden markant idrætsleder som formand, Mogens Preisz, mangeårig formand for FIL.

I 1991 arrangerede Lyngby Bueskyttelaug med sportslig succes det Internationale Grand Prix samt de danske mesterskaber. Begge dele på Lyngby stadion.

Bueskytterne i Lyngby Bueskyttelaug fremstillede selv deres skydeskiver på denne snedige måde. I midten ses Mogens Preisz.

CYKLING

Lyngby Cycle Club

Lyngby Cycle Club (LCC) blev stiftet i 1919, og klubben hører hjemme i et selvejede klubhus på Carlshøjvej.

I LCCs jubilæumsskrift fra klubbens 50-års jubilæum beskrives stiftelsen således: »De fleste af de unge, der dyrkede cykelsport i Lyngby i tiden efter 1. verdenskrig, var medlemmer af Clubben Cyclisten (CC), der havde sit samlingssted i en restaurant på Nordre Fasanvej på Frederiksberg. Man var for så vidt

ikke utilfredse med dette medlemskab, men fandt dog, meget stærkt støttet af CCs formand, at når man alligevel skulle køre såvel under træningen som i løb uden for København, kunne de, der var bosiddende i Lyngby, lige så godt danne deres egen klub og blive, hvor de hørte til.«

Resultatet blev, at den 19. maj 1919 samledes 36 deltagere til et møde om sagen, hvorefter der blev indkaldt til stiftende generalforsamling ugen efter, den 27. maj.

De første klublokaler havde man på

Fra Clubben Cyclistens indledningsløb i 1916. Deltagerne er fotograferet i gården bag Hotel Lyngby inden starten. I baggrunden anses taget på Gardinfabrikken. Byhistorisk Samling

»Lottenborg«, men allerede året efter flyttede man til Jægersborg Hotel, der de følgende 18 år dannede rammen om klubbens aktiviteter. Der udfoldede sig i »klubhuset« et særdeles livligt klubliv omfattende skydning, keglespil, bordtennis m.m., hvilket nok har været en af årsagerne til, at mens der kun var 27 aktive medlemmer i 1925, var der samme år 135 passive medlemmer.

I 1940 flyttede klubben igen til Lyngby og fik klublokaler på »Hold an« på Jernbanevej. Den sidste flytning fandt sted i 1949, da klubben flyttede i eget klubhus, »Cykelhuset« på Carlshøjvej.

Klubben har haft både landevejscyk-

ling og banecykling på programmet og har haft mange dygtige ryttere. I 1931 hjemførte Helge Harder således et verdensmesterskab til klubben i sprint.

Også navne som Rich. Knudsen, Henry Johansen, Hans E. Andresen, Ib Vagn Hansen, Karl Magnussen, Kaj Allan Olsen, Bent Ole Retvig, Arne Kohave Petersen, Jan Ingstrup og senest Jimmi Madsen er som Lyngby-ryttere indskrevet i dansk banecyklings annaler.

LCC er i dag primært en landevejsklub. Også her har LCC markeret sig fornemt både nationalt som internationalt med navne som Børge Hansen, Helge Hansen, Jørgen Falkbøll, Poul Bro-

En af årets hovedbegivenheder for landevejsrytterne er Lyngby Cycle Clubs »Sorgenfriløbet«. Fotografiet er fra løbet i 1990, hvor LCCs Lars Michaelsen er på 2.pladsen i førerfeltet.

Det Grønne Område

hammer, Willy Emborg og Christian Petersen. I dag er klubbens bedste A-ryttere Henrik Albæk og Lars Michaelsen, der begge har OL i Barcelona 1992 som mål.

Gitane

Tandemklubben Gitane er en cykelklub for synshandicappede. Den er stiftet i 1977, og dens aktiviteter udgår fra fritidsklubben Tryggehvile i Sorgenfri.

Der køres udelukkende tandemløb med en synshandicappet som bageste og

en normalt seende som forreste cyklist på tandemcyklen.

DRAGEFLYVNING

Polyteknisk Drageflyverklub

Polyteknisk Drageflyverklub er hjemmehørende på Danmarks tekniske Højskole.

Man er dog nødt til at finde andre lokaliteter at udøve idrætten på, idet medlemmerne fra høje skrænter kaster sig ud i luften og svæver i kortere eller længere tid.

FODBOLD

Boldklubben i Virum af 1982

Boldklubben i Virum af 1982 (B.82) har hjemmebane på Fuglsanggårdsskolens boldbane, som B.82 har døbt »Fuglsangpark«. Der er desuden en aftale mellem Lyngby-Taarbæk kommune og B.82 om brug og vedligeholdelse af Virum Gymnasiums fodboldbane, således at klubben også kan benytte denne bane til træning og kampe.

B.82 blev stiftet af »udbrydere« fra Virum-Sorgenfri Boldklub den 24. maj 1982 med basis i 24 lilleputspillere, disse forældre og to trænere. Forældrene ønskede ikke, at deres børn skulle deltage i for megen konkurrenceidræt og der- ved måske miste lysten til at lege med bolden.

B.82 har i de snart 10 år, klubben har bestået, oplevet en stor tilgang og har mange hold – også seniorhold – tilmeldt SBU's turneringer. Klubbens formand, Hans Lippert, modtog i 1990 Lyngby-Taarbæk kommunes idrætslederpris.

Brede Idræts Forening

Brede Idræts Forening er stiftet i 1920, og klubben har hjemmebane ved Lystoftevej i Brede.

Allerede i 1909 dannede en kreds af arbejdere fra Brede Klædefabrik en fodboldklub i Brede, Brede Sportsklub. Den eksisterede imidlertid kun i tre år på grund af manglende tilslutning. De få spillere, der var tilbage, tog til Hjortekær Boldklub, der var blevet stiftet i 1911.

Også denne klub havde en kort levetid, og den blev opløst i 1915. Herefter var der ikke organiseret fodboldspil i Brede før i 1920, hvor Peter Petersen, som også havde været med i den gamle forening, tog initiativet til stiftelsen af Brede Idræts Forening.

Baneforholdene var ikke gode, før man i 1938 kunne tage den bane og klubhus, som vi kender i dag, i brug. Alligevel klarede klubben sig fint. Det gælder også i dag, hvor det bedste seniorhold spiller i serie 3. Klubbens største problem er i dag banerne, der er for små til at give optimale træningsmuligheder for klubbens medlemmer.

Lundtofte Boldklub

Lundtofte Boldklub blev stiftet i 1934 og har hjemmebane på Lundtofte Idrætsanlæg ved Ravnholmvej.

Da Lyngby Boldklub flyttede fra flyvepladsen til det nye anlæg ved Engelsborgskolen, dannedes der kort efter en lille fodboldklub. I 1927 blev den imidlertid nægtet tilladelse til at træne og spille kampe på flyvepladsen, hvorefter den ophørte med at eksistere.

I 1934 tog Louis Petersen initiativet til stiftelsen af Lundtofte Boldklub. I de første år havde klubben ingen bane, hvorfor den kun fungerede som motionsklub. Hurtigt fik man dog lov til at benytte Lundtofte Idrætsklubs bane ved Ravnholmvej, og i 1940 kunne sognerådsformand Ingvar Nørgaard erklære Lundtofte Boldklubs nye bane og klubhus ved Nøjsomhedsvej for indviet.

*Lyngby Boldklub har flere gange vundet landspokalfinalen. Her i 1984, hvor det blev 2:1 over KB.
Foto: Peer Pedersen.*

Sportsligt er det i årenes løb gået flot for Lundtofte Boldklub, hvis bedste seniorhold i 1990 sikrede sig oprykning til danmarksserien. Efter kun en enkelt sæson i denne række kvalificerede holdet sig til at deltage i en turnering med hold fra de tre andre danmarksserier om en ledig plads i 3. division. Lundtofte Boldklub havde dermed chancen for at blive den anden fodboldklub i Lyngby-Taarbæk kommune, der opnåede at blive divisionsklub og dermed deltager i danmarksturneringen.

Lyngby Boldklub 1921

Klubben er stiftet i 1921 og er hjemmehørende på Lyngby stadion. I afsnittet om idrætsanlæg i Lyngby-Taarbæk kommune er klubbens historie nærmere beskrevet, og der henvises derfor til disse.

Lyngby Boldklub 1921 har en meget stor ungdomsafdeling, og der ydes fra lederside et meget stort og målrettet arbejde med såvel elite som bredde.

Lyngby Boldklub A/S

Specielt efter indførelsen af professionel fodbold i Danmark har Lyngby Bold-

klub markeret sig stærkt i dansk fodbold. Det er blevet til dansk mesterskab, medaljer af både sølv og bronze samt tre sejre i landspokalfinaler.

Klubbens hold har flere gange deltaget i Europa Cup turneringer samt sommerens TOTO-turneringer, ligesom en række af klubbens bedste spillere har haft og stadig har succes som professionelle i store udenlandske klubber.

Lyngby Boldklub er og vil i mange år endnu under dygtig ledelse af begge afdelingers formand, Hans Bjerg-Pedersen, være idrættens PR-flagskib i Lyngby-Taarbæk kommune.

Taarbæk Idrætsforening

Taarbæk Idrætsforening har sine hjemmebaner placeret inde på Dyrehavens arealer ved Springforbi.

Klubben er beskrevet i afsnittene om idræt i Dyrehaven og Idrætsanlæg.

Virum-Sorgenfri Boldklub

Klubben er stiftet i 1941 og er hjemmehørende på idrætsanlægget på Kaplevej samt på de nye fodboldbaner på Virumgårds jorde.

Virum-Sorgenfri Boldklub har en meget stærk ungdomsafdeling, som næsten hvert år hjemtager kredsmesterskaber m.m. Det er naturligvis resultatet af et dygtigt og målrettet arbejde i denne afdeling. Det er ikke få divisionsspillere, der i tidens løb har trådt deres første fodboldstøvler i Virum-Sorgenfri Boldklub.

GANGSPORT

Fuurstrømmens Gangforening

Foreningen er stiftet i 1975. Den har som formål at udbrede kendskab til nationale og internationale marcher, og at tilrettelægge vandringer i Lyngby-Taarbæk og Søllerød kommuner.

Fuurstrømmens Gangforening arrangerer hvert år på Kristi Himmelfartsdag Mølleå-vandringen på hhv. 6, 16 og 32 kilometer på strækningen mellem Furesøen og Øresund. Deltaerne har mulighed for at få et diplom for gennemførelsen eller en medalje med lokalt motiv.

GOLF

Københavns Golf Klub

Klubben er stiftet i 1898 og er hjemmehørende på Eremitagen i Dyrehaven. Der henvises til afsnittet Idræt i Dyrehaven.

GYMNASTIK

Lyngby Gymnasterne

Foreningen er stiftet i 1965 og er hjemmehørende på Lyngby stadion, hvor der trænes i de mindre træningslokaler, samt på forskellige skoler. Foreningen er Storkøbenhavns største gymnastikforening med ca. 1.200 medlemmer i alderen fra 3 år til pensionistalderen.

Lyngby Gymnasterne er ikke en konkurrenceforening, men har foruden megen motions- og børnegymnastik specialiseret sig i at give opvisninger både i

Lyngby Gymnasternes store opvisninger trækker hvert år fulde huse i bl.a. Lyngbyhallen. 1966.

Lyngby Gymnasterne

Danmark og i udlandet. I 1991 var et opvisningshold således i Ægypten.

Lyngby Kammeraternes Idrætsforening
 Klubben er stiftet i 1935 under navnet Lyngby Kvindelige Idrætsforening, og den har eget klubhus på Carlshøjvej i Lyngby. I 1972 åbnedes for mandlige medlemmer, og klubben tog navneforandring til Lyngby Kammeraternes Idrætsforening (LKI).

Lyngby-Taarbæk Gymnastikforening
 Klubben er hjemmehørende på Lyngby

stadion. Da klubben har idrætsgymnastik på programmet, kræves der megen plads til både træning og konkurrence, og derfor benytter klubben Lyngbyhallen, hvor der er plads til redskaberne.

Gymnastikforeningen SPLIT
 Klubben er stiftet i 1987, og den har på grund af manglende lokaler siden 1990 måttet finde træningstid uden for kommunen. Klubben er primært en motionsklub.

Hockeyklubben Orient har hjemmebane på Lyngby stadion og hører til blandt de bedste i Danmark.

Taarbæk Håndbold- og Gymnastikforening

Klubben er stiftet i 1964 og er hjemmehørende på Taarbæk skole. Der spilles ikke længere håndbold i klubben. Nu er der der motionsgymnastik på programmet.

HOCKEY

Orient

Hockeyklubben Orient er stiftet i 1907 og er hjemmehørende på Lyngby stadion.

Klubben har ført en lidt omtumlet tilværelse. Oprindeligt havde den som

hjemmebane den navnkundige Hockeybanen ved Idrætsparken i København.

I 1959 byggedes Østerbro Skøjtehal på hockeybanen, så Orient måtte søge nye græsgange. Det blev til nogle trange år i Valby Idrætspark, inden det i 1965 bl.a. ved hjælp fra daværende skoledirektør Thormod Thomsen, som var formand for Dansk Hockey Union, lykkedes at få bane på Lyngby stadion.

Klubbens bedste hold spiller i 1. division både udendørs og i hal.

HÅNDBOLD

Lyngby Håndbold Klub

Lyngby Håndbold Klub har sine rødder i Lundtofte Idrætsklub, der blev stiftet i 1923. I 1942 oprettedes en kvindelig håndboldafdeling, og i 1945 og 1946 kom der henholdsvis en herreafdeling og en ungdomsafdeling til. I 1952 tog klubben navneforandring til Lyngby Håndboldklub, og klubben er nu hjemmehørende i Lyngbyhallen.

Fra starten blev der trænet på en knoldet græsbane på Lundtofte Flyveplads, og der blev kun spillet håndbold om sommeren. Om vinteren dyrkedes gymnastik.

Da det nye Lyngby stadion blev indviet i 1949, flyttede klubbens seniorhold deres kampe og træning til Lyngby stadion, mens ungdomsafdelingen blev i Lundtofte. Der var stadig kun tale om udendørs håndbold, men i vinterhalvåret 1951-52 lykkedes det at få en ugentlig træningsaften i Idrætshuset i Lyngby, og året efter gav kommunen tilladelse til indendørs træning med bolde – dog kun lærredsbolde – i skolernes gymnastiksale.

Fra dette tidspunkt og frem til indvielsen af Lyngbyhallen i 1961 havde Lyngby Håndboldklub to ugentlige træningsaftener på Engelsborgskolen.

I dag er Lyngby Håndboldklub en stor klub med divisionsstatus for både det bedste dame- og herrehold. Samtidig har klubben mange unge dygtige spillere. Hvert år i påskedagene arrangerer Lyngby Håndbold Klub et stort ung-

domsstævne, hvor der bliver spillet i alle kommunens håndboldhaller hele dagen i flere dage.

Virum-Sorgenfri Håndboldklub

Virum-Sorgenfri Håndboldklub (VSH) blev stiftet i 1941 og er hjemmehørende i Virumhallen.

VSH er i dag en af Danmarks mest målbevidste eliteidrætsforeninger. Klubben blev startet som en gymnastikforening, men i dag er der kun håndbold på programmet. VSH har i 1991 – året hvor klubben fyldte 50 år – hele fem divisionshold: to seniorhold, damerne i 2. og herrerne i 1. division, samtidig er de tre ældste ungdomshold placeret i Dansk håndbold forbunds Østdivision, og endelig spiller klubbens 2. herrehold i danmarksserien.

I 60'erne spillede klubbens herrehold sig op igennem rækkerne og nåede danmarksturneringen i 1970. Her har holdet været lige siden, idet det hurtigt gik gennem 3. og 2. division til 1. division, hvor holdet første gang var med i 1973. Det var måske lidt for hurtigt, for i perioden 1975-81 var holdet i 2. og 3. division igen.

Et meget målbevidst ungdomsarbejde skabte herefter et godt hold, der seks sæsoner i træk spillede i 1. division. Her nåede man at vinde bronzemedaljer og at repræsentere Danmark i Europa Cup turneringen. Efter et »dyk« i 1988/89 til 2. division, er holdet nu i gang med sin 10. sæson i 1. division.

Det er desuden lykkedes for holdet at vinde landspokalfinalen, og klubben har fostret otte landsholdsspillere.

Stig Jepsen, et af Lyngby Kanoklubs største navne gennem tiderne, på vej mod verdensmesterskabet på Marathondistancen i 1990 (i midten).

VSHs dameafdeling er på vej frem med stormskridt. Efter i et par sæsoner at have spillet i 3. division, er holdet nu placeret i 2. division, og med det mylder at talent, der er på holdet og lige under dette, er det antagelig kun et spørgsmål om kort tid, før også VSHs damer bliver et 1. divisionshold.

JUDO

Lyngby Ju-Jutsuklub er hjemmehørende i Virumhallen. Klubben har dog også træningstider i Lundtoftehallen, hvor det tidligere bordtennislokale er stillet til rådighed for selvforsvarsidrætterne.

KANO OG KAJAK

Lyngby Kanoklub blev stiftet i 1937, og den har klubhus i det sydøstlige hjørne af Lyngby Sø. Klubben har gennem de sidste 25 år været Danmarks største kanoklub og særdeles aktiv på mange planer.

Der har altid været medlemmer fra denne klub i Dansk Kano og Kajak Forbunds ledelse. Klubben var initiativtager til dannelsen af Furesøkredsen, der i august 1991 kunne fejre sit 50 års jubilæum. Det var Lyngby Kanoklub, der var arrangør af festaftenen i anledning af FILs 50 års jubilæum, og som toppen

Lyngby Orienteringsklubs første træningsløb afholdtes i december 1945, allerede inden klubben officielt var stiftet. I Hareskoven mødtes (fra v.) Leif Simonsen, Peter Furbo, Carlo Bøhm (bag ved ham Helge Johs. Nielsen og Jørgen Petersen), Werner Olsen, Ejler Piil, Chr. Rasmussen, Th. Olsen og Per Haraldsted.

på en lang række store kano og kajak stævner arrangerede Lyngby Kanoklub i 1990 verdensmesterskaberne i marathon kano og kajak.

Klubbens store sportslige succes skyldes ikke mindst en række ledere, som i årenes løb har udført et meget stort stykke arbejde med den nuværende formand, Thomas Gjerlufsen, og Malthé Ljungløf, bl.a. mangeårig formand for Furesøkkredsen, i spidsen.

Klubbens aktive konkurrenceroere har markeret sig meget flot både nationalt og internationalt. Eksempelvis deltog Gerner Christiansen og Kaj Sylvan i OL i Melbourne i Australien i 1956, Erik

Christensen deltog i OL i Rom i 1960, og ved OL i Tokyo i 1964 hentede Per Norbohm og John Rungsted en bronzemedalje hjem. Senest har Stig Jepsen helt suverænt vundet verdensmesterskabet i marathon i 1990.

Lyngby Kanoklub har som medlemmer kanoroere, der var medlemmer i de to nu opløste klubber, Kanoklubben Dammen og Mølleåens Kanoklub. Disse blev hjemløse, da man begyndte at bygge omfartsvejen midt i 1950'erne.

KEGLESPORT

Alle kegleklubber, som er hjemmehø-

rende i Lyngby-Taarbæk kommune, har hjemmebane på Lyngby stadion. Det er:

Kegleklubben »Fortuna«
Kegleklubben »8 om Kongen«
Lyngby Dame Kegleklub
Lyngby Kegle Klub
Nordre Birk Kegleklub

Kegleklubben »8 om Kongen« blev i 1954 stiftet af nogle medarbejdere på Porcelænsfabrikken Danmark som en lukket firmaklub. Det blev siden ændret, og i 1960 flyttede klubben til Ny Lyngbygård, hvor der var blevet anlagt tre nye keglebaner. Allerede tre år senere var klubben tilbage igen på Lyngby stadion. Sportsligt toppede klubben foreløbig i 1979, hvor det blev til et dansk mesterskab.

Initiativtager til stiftelsen af Lyngby Kegle Klub i 1954 var daværende inspektør på Lyngby stadion, Armand Petersen.

ORIENTERINGSLØB

Lyngby Orienteringsklub startede som en afdeling i Lyngby Idrætsforening i 1946, men i 1976 valgte orienteringsafdelingen at blive en selvstændig forening.

RIDNING

Exmoor Staldens Ponyklub

Stiftet i 1973. Hjemmehørende i Frederiksdal på Kulhusvej 4.

Det har fra starten i 1973 været den

Helmuth Olsen, Lyngby Orienteringsklubs formand i 38 år, er fotograferet under danmarksmesterskabet i 1970 i Svanninge Bakker på Fyn. Han er kun ca. 100 meter fra mål.

primære opgave og interesse at beskæftige børn med ridning – derfor ponyridning. Stedet man valgte til hjemsted for klubben skyldes, at der på daværende tidspunkt var et ponystutteri.

Senere er de unge medlemmer blevet voksne, men ønsker stadig at være tilknyttede klubben, og bl.a. derfor oplever vi i dag, at flere af medlemmerne ikke er ponyryttere, men har deres egen »større« hest.

Frederiksdal Rideklub

Stiftet i 1967. Hjemmehørende på Frederiksdal Avlsgård, Hummeltoftevej i Virum.

Som det er gået for de fleste idrætsfor-

eninger, så er de faciliteter, Frederiksdal Rideklub i tidernes morgen startede i, og som man dengang syntes var store og tidssvarende, nu for små og ikke up to date med hensyn til at kunne køre en konkurrencerideklub. Der er »kun« en ridehal som er 20 x 40 meter – i dag er normalen 2 haller med dimensionerne 20 x 80 meter. Staldene ligger for langt væk fra ridehallen o.s.v. – det er selvfølgelig »luksusproblemer« vil breddeidrætten sige. Der er en del handicapridning i de samme faciliteter som Frederiksdals Rideklub benytter, og det er selvfølgelig en god ting, men man kunne jo godt ønske, at denne del af aktiviteten også var i rideklubbens regi, eller i regi af Lyngby Handicap Idrætsforening i stedet for at det meste køres på privat basis.

Lundtofte Rideklub

Stiftet i 1972. Hjemmehørende på Søgården i Lundtofte.

Det sidste nye omkring rideklubben i Lundtofte er, at Søgården bliver – og er måske allerede solgt. Søgården, der hidtil har været ejet af Lyngby-Taarbæk kommune, har haft rideskole og udlejning af heste til bl.a. Lundtofte Rideklub, samtidig med at klubben havde et klublokale på Søgården. Salget medfører dog ikke, at Lundtofte Rideklub må lukke, men det bliver et alvorligt minus, når klubben nu ikke mere kan gennemføre sommerferieridning for skoleelever. Det gav tidligere ca. 20-30 nye medlemmer hvert år. Klubben har stadig sin udendørs bane, hvor der så sent som

sidste år er opsat ellys, således at der nu kan rides hele året – dog er der kun givet tilladelse til brug af kunstigt lys til kl. 20 om aftenen.

Der er en del af medlemmerne, der dyrker deres ridning på konkurrenceplan – også om vinteren, hvor man så lejer sig ind i bl.a. Holte Ridehal.

Lyngby-Taarbæk Rideklub

Stiftet i 1982. Hjemmehørende på Stenrødgård.

Det areal, hvorpå rideklubben har sine folde og ridepladser, og hvor man har rejst en ridehal, er pålagt nogle klausuler vedrørende brugen af disse. Københavns kommune, der har ejet disse arealer, har overdraget grundene til Lyngby-Taarbæk kommune på visse vilkår. Da ejerne og brugerne på Stenrødgård udvidede med ridehallen medførte dette et sagsanlæg fra Københavns kommune, der endte i højesteret i 1989 med det resultat, at der skal udredes en millionerstatning til Københavns kommune. Det sidste spørgsmål om »hvem der skal betale«? er endnu ikke afgjort, men da ridehallen blev rejst, advarede man fra Lyngby-Taarbæk kommunes side om mulige konsekvenser. Fra 1982 var der travstutteri på Stenrødgård v/ Ole Anker, men da han døde blev gården forpagtet ud af Lyngby-Taarbæk kommune til Kathe Zum Vhorde, der startede en rideskole og derved var der også basis for at starte en rideklub – Lyngby-Taarbæk Rideklub, der d.d. har ca. 250 medlemmer, hvoraf de ca. 200 er børn. Heller ikke i denne rideklub er faciliteterne

Ved Dyrehavegård har rideklubben Klaufi dels opstaldet sine islandske heste og dels en speciel ridebane til forskellige konkurrencer på de små heste.

af internationalt niveau. Der er en mindre gammel lade og ridehallen, der er ca. 20 x 40 meter. Alligevel er det muligt at skabe topryttere, hvoraf den sidste på stammen er Charlotte Krause, der er kandidat til de olympiske lege i Barcelona i 1992.

Rideklubben »KLAUFI«

Stiftet i 1976 Hjemmehørende på Dyrehavegård.

Klubbens formål er ved og omkring Dyrehavegård at fremme interessen for ridesporten ved afholdelse af arrangementer af forskellig art samt at arbejde for kendskabet til den islandske hest og oplære medlemmerne i alt vedrørende hestens

rette brug og pleje. Navnet Klaufi – udtales »KLØVI« – betyder på islandsk »KLODRIAN«. Dyrehavegårds tidligere forpagter og mangeårige formand for FIL. Mogens Preisz hjalp klubben med at komme i gang, og han gav tilladelse til, at der ved klubbens selvfinansiering blev anlagt en lille og primitiv ridebane på Dyrehavegårds jorder ud mod Hjortekærvej. Der blev afholdt nogle stævner med ponyer og islændere (som hesten hedder), og behovet for en ny og bedre bane steg i takt med medlemstallet. Den 5. oktober 1979 kunne Klaufi indvie en ny og større ridebane på hjørnet af Trongårdsvej og Hjortekærvej – den første ovale bane på Sjælland

I 1964 markerede idrætsudøvere fra Lyngby-Taarbæk sig flot ved de Olympiske Lege, og medaljetagerne blev ved hjemkomsten hyldet på Lyngby rådhus, hvor daværende borgmester Paul Fenneberg overrakte erindringsgaver til (fra v.) kanoroerne John Sørensen og Peer Norbohm, roerne Hans Jørgen Boye og Peder Fich Christiansen samt cykelrytteren Henning Petersen. Foto: Irving.

Byhistorisk Samling

med støtte fra Lyngby-Taarbæk kommune og Bikuben, anlagt af Pihl & Søn. Klubbens medlemmer passer selv vedligeholdelsen af banen, og der er efterhånden blevet afholdt mange stævner med islændere, der til forskel fra andre heste ikke har ridebane-springning og dressur, men udøver deres idræt ved at udføre forskellige gangarter: Skridt – trav – galop – tølt og pas.

RONING

Lyngby Dameroklub

Lyngby Dameroklub (LDR) er stiftet i 1932 og hører hjemme ved Lyngby Sø, hvor klubben har sit klubhus ved Folkeparken.

LDR har en stor bredde, men der er også en elite, som kan måle sig internationalt med de bedste i verden. LDR kan takke sine mange dygtige ledere for den

store sportslige succes, klubben har oplevet gennem årene.

Lyngby Roklub

Lyngby Roklub (LR) blev stiftet i 1929 og har også Lyngby Sø som sin »hjemmebane«. Ved søens sydøstlige hjørne og som nabo til Lyngby Kanoklub har LR sit klubhus og bådehal.

LRs medlemmer har i årenes løb hjemført en lang række såvel nationale som internationale mesterskaber. Ved 50-års jubilæet i 1979 viste en opgørelse, at det dengang var blevet til 156 danske mesterskaber, 28 nordiske samt 2 europamesterskaber. 55 gange er LR-roere blevet udtaget til verdensmesterskaber med to bronzemedaljer til resultat. Det samme er opnået ved Olympiske Lege i 7 starter.

Op gennem 80'erne er de fremragende resultater fortsat, toppende med Jesper Engelbrecht og Jens Rosenørns 2. plads ved verdensmesterskaberne.

I 1991 har LR åbnet for damer i forbindelse med åbning for Ældre Sagens medlemmer, der nu under kyndig vejledning kan få motion på Lyngby Sø.

RUGBY

P.T.I. Exiles Rugby Union Football Club har på Danmarks teknisk Højskole sin egen rugbybane.

SEJLSPORT

Taarbæk Sejlklub

Taarbæk Sejlklub er stiftet i 1939 og

hjemmehørende i Taarbæk Havn. I sine første leveår havde Taarbæk Sejlklub mange problemer på grund af 2. verdenskrig. Specielt under besættelsen, idet mange personer, som var eftersøgt af tyskerne flygtede til Sverige over Øresund, Taarbæk Sejlklubs »hjemmebane«.

I begyndelsen af krigen fik man sejltilladelse til aftenmatcher inden for et begrænset område, men den 29. august 1943 blev al sejlads forbudt. I 1944 flyttede klubben sine to juniorbåde til Furesøen, mens mange af seniorsejlerne flyttede deres både til Isefjorden, hvor fritidssejlads stadig var tilladt. Efter krigen fik man først sejltilladelse på Øresund igen den 1. juli 1945.

Til andre vanskeligheder kom i klubbens første 19 år manglen på et klubhus. Først i 1958 fik man sit første hus. Det var en skolebarak på Taarbæk skole, der blev ledig, da skolen i 1958 fik sin tredje og sidste fløj. Det hus havde man glæde af, indtil det i 1965 blev muligt for kommunen at erhverve et hus, der lå helt ud til havnen. Det fik sejlklubben overladt i den stand, hvori det var. Tillige fik man et pengebeløb til istandsættelse m.v. Så gik klubbens medlemmer selv i gang og på godt 4 måneder gennemførtes istandsættelse og modernisering og i april 1966 stod det nye klubhus klart i den skikkelse, hvori det senere har været kendt.

Sportsligt har sejlere fra Taarbæk Sejlklub gennem årene opnået en lang række fornemme resultater, ligesom klubben har gennemført mange store arrangementer.

Taarbæk Sejlklubs smukke gamle juniorbåde på Øresund.

Medlemmer af Lyngby Salonskytteforening fotograferet i 1913 på Engelsborgs jorder.

Byhistorisk Samling

SKYDNING

Alle skytteforeningerne er hjemmehørende på Lyngby stadion.

Lyngby Salon Skytteforening

Klubben er den ældste idrætsforening i Lyngby-Taarbæk kommune, idet den er stiftet i 1887. Oprindeligt fandt både træning og skydninger sted i en grusgrav ved Stenrødgård. Senere rykkede man til Hotel Lyngby, hvor skytterne holdt til i et primitivt skydehus.

Under 2. verdenskrig fik medlemmerne deres våben beslaglagt. Efter krigen

havde foreningen en periode i Cykelhuset på Carlshøjvej, inden man flyttede til Lyngby stadion, da skydebanerne der var etableret i 1954.

Marineforeningen Kgs. Lyngby afdeling
Marineforeningens skyttelav blev først oprettet i 1945. Indtil 1947 trænede og konkurrerede man i Hotel Lyngbys have, og efter en afstikker til Østerbro stadion kom foreningen tilbage til Lyngby, til Cykelhuset på Carlshøjvej. Her blev man til 1956, hvor foreningen flyttede til Lyngby stadion.

Kenn van Hauen og Malene Kornerup fra Lyngby Amatørdanser Forening.

Skytteforeningen »3/4 – 2A«

Foreningen er stiftet i 1945, og navnet skal læses: Skytteforeningen 3. deling af 4. kompagni af 2. afdeling. Foreningens formål har klar adresse til landets situation under den 2. verdenskrig: »at vedligeholde og styrke det i Frihedskampens Dage opstaaede Venskab og at vedligeholde og udvide Skydefærdighed og Kendskab til Vaaben«.

Skyttelaugget Kgs. Lyngby.

Skyttelaugget Kgs. Lyngby er stiftet den 1. april 1948 på Lottenborg. I de første år trænede man i Cykelhuset på Carls-højvej om vinteren og om sommeren

gennemførte klubben terrænskydning i Jægerspris, hvilket man iøvrigt stadig udøver på de militære baner. I 1960 byggede man sin egen 200 meter bane ved Sjælsø med tilhørende lille omklædningshus (klubhus), og den havde man helt til 1980. Skyttelaugget Kgs. Lyngby er organisatorisk tilknyttet Dansk Idræts-Forbund i lighed med alle øvrige klubber, der er nævnt i denne bog, men klubben er også medlem af De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger (DDSG&I), hvilket giver klubben mulighed for at benytte Frederiksborg amts baner ved Hillerød.

Klubben startede på Lyngby Stadion i sæson 1961-62, og skytterne var nogle af primus motorerne ved ombygningen af stadion, og da Lyngby Svømmehal blev bygget fik Skyttelaugget også 25 meter pistolbaner.

Klubben har indenfor DDSG&I erobret flere danske mesterskaber i geværrænskydning, og klubben skal også roses for at være den eneste skytteforening i Lyngby-Taarbæk, der har en ungdoms-afdeling.

SPORTSDANS

Lyngby Amatørdanser Forening

Klubben er stiftet i 1980 og er hjemmehørende i Idrætshuset på Carls-højvej. Den kun 10 år gamle forening er allerede en af landets største sportsdanserforeninger med mellem 40 og 50 turneringspar i alle aldre.

Foreningen har ikke blot skabt en medlemsmæssig stor breddeidrætsfor-

ening, den har også på det elitemæssige område klaret sig meget flot og hentet en række mesterskaber hjem.

SVØMNING

Lyngby Svømmeklub

Klubben er stiftet i 1985 og er i 1991 blevet hjemmehørende på Lyngby Uddannelsescenter ved Trongårdsvej, hvor den har fået lov til at indrette klublokaler.

Lyngby Svømmeklub er dannet ved en fusion af kommunens to svømmeclubber, LIFs og LKIs svømmeafdelinger. Sammenlægningen af disse to svømmeafdelinger gav en optimal udnyttelse af den samlede træningstid, der af kommunen var stillet til rådighed til klubsvømning i de tre kommunale svømmehaller: Lyngby Svømmehal, Fuglsanggårdsskolens svømmehal og Trongårdsskolens svømmehal, og klubben har udviklet sig til kommunens største idrætsforening med 1.350 medlemmer.

Klubben har den 1. august 1991 fået overdraget Trongårdsskolens svømmehal i selvforvaltning, således at klubbens medlemmer selv skal klare det meste af driften. Til gengæld har klubben råderet over svømmehallen.

Lyngby Udspringsklub

I 1980 ønskede en del medlemmer i LIFs svømmeafdeling at specialisere sig i udspring, og de stiftede derfor denne klub, der er hjemmehørende i Lyngby Svømmehal.

Taarbæk Svømmeklub

Klubben er stiftet i 1974 og er hjemmehørende i Taarbæk Jollehavn. Der er kun vinterbadning på programmet.

TAEKWON-DO

Lyngby Taekwon-Do Klub

Klubben er stiftet i 1980 og hjemmehørende på Virum skole, hvor man for egne midler har etableret et fuldkomment træningslokale for udøvelsen af Taekwon-Do, en 2.000 år gammel koreansk kampsport.

TENNIS

Hjortekær Tennisklub

Klubben er stiftet i 1951 og hjemmehørende på anlægget ved Ravnholmvej. herudover har man baner ved Bjælkevungen i Hjortekær. Klubben blev stiftet i Bjælkevungen. I 1979 tog man de fire kunststofbaner ved Ravnholmsvej i brug.

Lyngby Tennis Klub

Lyngby Tennisklub er stiftet i 1923 og hjemmehørende på tennisanlægget på Engelsborgvej. Udviklingen i Lyngby Tennis Klub er gået meget hurtig og er meget flot både hvad angår eliten og bredden.

Det vil føre alt for langt at nævne den lange række af mesterskaber, som medlemmer af Lyngby Tennisklub har hjemført. Det skal blot nævnes, at også i 1991 er det blevet til flere danske mesterskaber til klubben.

Lyngbys første tennis»bane« var i Sorgenfri Slotspark, i alleen ved Lottenborg. Her er det beboere og bekendte fra Nygaard på Lyngby Hovedgade, som spiller omkr. 1895. Fra Jørgen M. Gregersens samling.
Byhistorisk Samling

Skovridergaardens Tennisklub

Klubben er stiftet i 1984 og hører hjemme på egne baner ved Skovriderstien i Virum.

Taarbæk Tennis Klub

Klubben er stiftet i 1932 og hjemmehørende i Cottageparken i Taarbæk.

Virum-Sorgenfri Tennisklub

Klubben er stiftet som en afdeling i Virum-Sorgenfri Idrætsklub og er hjemmehørende på idrætsanlægget ved Kaplevej.

TRAMPOLIN

Lundtofte Trampolinklub

Klubben er hjemmehørende i Lundtoftehallen.

VANDSKI

Taarbæk Vandskiklub

Klubben er stiftet i 1979 og hjemmehørende i Taarbæk Jollehavn

Taarbæk Tennis Klubs bane i Cottageparken. Spilleren er Inger Margrethe Ring, året 1936. Bemærk banens tilstand.

VOLLEYBALL

Lyngby Kammeraternes Idrætsforening Volleyballafdelingen i LKI blev startet i 1974, og afdelingen kunne allerede i 10-års jubilæumssæsonen mønstre seks tur-

neringshold. I sæsonen 1991-92 har både et dame- og et herrehold divisionsstatus.

Polyteknisk Volleyball Club
Klubben er hjemmehørende på Danmarks tekniske Højskole.

Samarbejde mellem idrætten og kommunalbestyrelsen

Gennem de forløbne 50 år har FIL forstået på bedste måde at varetage idrætsforeningernes fælles interesser over for myndighederne, og samtidig har FILs bestyrelse adskillige gange bistået enkelte foreninger med råd og dåd, hvis disse havde et særligt problem at drøfte med kommunen. Det har drejet sig om ønsker om alt lige fra økonomisk støtte i specielle situationer til forbedringer eller udvidelser af idrætsanlæggene.

Samtidig har idrætten i Lyngby-Taarbæk kommune været begunstiget af, at kommunens politikere med en positiv indstilling har taget imod invitationer fra FIL til drøftelser og forhandlinger vedrørende idrættens tarv i kommunen.

Allerede i 1948 nedsatte kommunen et samarbejdsudvalg med repræsentanter fra sognerådet og fra FILs bestyrelse: stadionudvalget, der siden blev til idrætsudvalget.

Oprikelig var udvalgets primære opgave driften af den nye Lyngby Idrætspark, som Lyngby stadion hed i starten. Hurtigt blev der imidlertid drøftet andre idrætsforhold i udvalget. Udvalget skiftede i 1952 navn til idrætsudvalget, det blev et stående udvalg i 1981 ved vedtagelsen af den nye styrelsesvedtægt for Lyngby-Taarbæk kommune, og i 1990 nedlagde kommunalbestyrelsen det, hvorefter det delvis blev afløst af Idrætskontaktrådet.

Behandling af idrætssager sker herefter i henholdsvis skole- og fritidsudvalget og folkeoplysningsudvalget.

Fra 1948 og til nedlæggelsen af udvalget i 1990 har FILs formand deltaget i idrætsudvalgets møder.

Årsagen til nedlæggelsen af idrætsudvalget var ikrafttrædelsen af Lov om støtte til folkeoplysning. Herefter er arbejdsopgaverne vedrørende tilskud til idrætsforeninger samt alle forhold vedrørende foreningernes brug af idrætsanlæg og -lokaler lagt i folkeoplysningsudvalgets regi. Skole- og fritidsudvalget varetager den umiddelbare forvaltning af opgaver vedrørende kommunens idrætsanlæg, og et idrættens kontaktråd, der samtidig blev nedsat, varetager kommunens samarbejdsrelationer med idrætsforeningerne gennem FIL.

Folkeoplysningsudvalget er sammensat af 7 kommunalbestyrelsesmedlemmer og 8 repræsentanter for brugergrupperne: oplysningsforbund, idrætten, handicaporganisationer m.fl.

Idrætskontaktrådet er sammensat af 4 kommunalbestyrelsesmedlemmer og FILs bestyrelse.

Idrættens økonomi

Idrætsforeninger har i mange år været afhængige af økonomisk støtte fra stat eller kommune, og også på dette felt har Lyngby-Taarbæk kommune været foregangskommune, eksempelvis med Lyngby-ordningen.

Allerede i 1910 vedtog sognerådet efter advarende røster imod at ødsle med kommunens midler at yde Taarbæk

Idrætsforeningernes økonomi er ofte stram, og derfor går man mange veje for at skaffe de nødvendige midler. Her starter borgmester Kai Aage Ørnskov en sponsorsvømning i Lyngby Svømmeklub. Til højre for manden for Lyngby-Taarbæk Kommunes skole- og fritidsudvalg, Helle Nielsen.

Idrætsforening et årligt kontant tilskud på 1 kr. pr. medlem.

Den 14. januar 1963, men med virkning fra den 1. januar samme år vedtog kommunalbestyrelsen den tilskudsordning til idrætsforeningerne, der siden blev kendt som Lyngby-ordningen, og som har dannet forbillede for mange andre kommuners tilskudsordninger til idrætten.

Lyngby-ordningen kom til at få følgende udseende:

1. at tilbyde de foreninger, der ejer klubhuse eller andre idrætsbygninger, at kommunen overtager bygningerne for restgælden i disse og fremtidigt afholder alle driftsudgifter ved bygningerne mod, at de stilles til rådighed for foreningerne for en afgift på 5 kr.

pr. medlem over 19 år. (Adskillige foreninger, blandt andre roklubberne, benyttede sig af dette tilbud).

2. at yde foreningerne et tilskud til trænere i ungdomsafdelingerne (medlemmer under 19 år) på 75 pct. af trænerudgifterne, maksimalt dog det beløb, der svarer til kontingentet i ungdomsafdelingerne.
3. at yde et medlemstilskud til foreningernes ungdomsafdelinger på 10 kr. pr. medlem. For de foreninger, der vil benytte sig af den under punkt 2. nævnte ordning, dog kun 5 kr. pr. medlem. (I 1967 forhøjedes beløbene til henholdsvis 15 og 7,50 kr.)
4. at give foreningerne et tilskud til nedsettelse af lejeafgiften i idrætshallerne, således at timebetalingen for de timer, der blev benyttet af foreningens ungdomsmedlemmer, kun blev 5 kr. pr. time. (For f.eks. håndboldklubberne betød dette et tilskud på 20 kr. pr. time).

Den nye fritidslov, der trådte i kraft i 1969, indeholdt ligesom Lyngby-ordningen kontant-tilskud til idrætten. Ordningen hed i fritidsloven interessegruppeordningen.

Adskillige kommuner henvendte sig derefter til Lyngby-Taarbæk kommune for at få råd og vejledning i administrationen af denne ordning.

Daværende leder af idrætskontoret Erik Christensen svarede eksempelvis Høje-Taastrup kommune således:

»Foranlediget af den nye fritidslov er det på sidste kommunalbestyrelsesmøde vedtaget at udvide disse tilskudsordninger, således at de anførte tilskud pr. ungdomsmedlem forhøjes til henholdsvis 25 og 12,50 kr., og tilskuddene til foreningernes ungdomstrænere forhøjes således, at der fremtidig gives fuld dækning for disse udgifter mod hidtil kun 75 pct., men dog stadig med den klausul, at beløbet ikke kan overstige foreningernes kontingentindtægt i ungdomsafdelingerne.

Det er endvidere vedtaget, at såfremt foreningerne benytter sig af den i fritidsloven angivne interessegruppeordning, kan de ikke samtidig modtage medlemstilskud og tilskud til ungdomstrænere.

Formålet med de angivne forhøjelser har været at skabe et alternativ til interessegruppeordningerne, således at foreningerne skulle kunne opnå stort set samme tilskudsmuligheder som angivet i fritidsloven, men uden det med interessegruppeordningen forbundne ret store administrative arbejde for såvel foreninger som kommune.

Endvidere er det vedtaget, at der ikke fremtidig skal opkræves nogen træningsafgift for foreningernes medlemmer.«

Der er siden blevet ændret lidt i tilskudsordningerne, således at disse er tilpasset nye tider. Således blev bl.a. aldersgrænsen for opnåelse af tilskud sat op til 25 år, der blev indført tilskud til leder- og instruktøruddannelser, klubberne kun-

ne både søge det faste medlemstilskud og trænerstilskud m.m.

De seneste år har kommunens økonomi været meget stram, og det har medført, at tilskudsordningerne til idrætten har måttet gennemgå nogle ændringer og reduktioner vedrørende det samlede tilskudsbeløb.

Medlemstilskuddet var i 1990 oppe på 95 kr. pr. medlem under 25 år, og det maximale tilskud pr. medlem under 25 år til trænerudgifter var 625 kr. Alle kommunale idrætsanlæg stilles vederlagsfrit til rådighed for idrætten, uanset alder, og i særlige tilfælde giver kommunen tilskud til administration, klubhuse, træning på andre kommuners idrætsanlæg m.m.

Det sidste par år er tilskudsrammen reduceret med mellem 15 og 20 pct., og i 1991 indførtes brugerbetaling, således at alle aktive medlemmer over 25 år, der benytter kommunens idrætsanlæg, gennem deres forening skal betale 70 kr. om året. FIL anmodede i den forbindelse kommunen om at undersøge det lovmedholdelige i en sådan brugerbetalingsordning. Derefter har Kulturministeriet meddelt kommunen i skrivelse af den 11. november 1991, »at man ikke finder den af Lyngby-Taarbæk kommune anvendte fremgangsmåde med opkrævning af gebyr/-brugerbetaling for brug af lokaler og udendørsanlæg for at give kommunen en merindtægt i overensstemmelse med Lov om støtte til folkeoplysning«.

Folkeoplysningsudvalget har nedsat et arbejdsudvalg til at revidere Lyngby-

ordningen, og det forventes, at allerede i indeværende år vil et forslag ligge på bordet til kommunalbestyrelsens afgørelse. Samtidig venter den samlede idræt spændt på, hvad den politiske sparekniv vil ramme næste gang.

Selvforvaltning

Her i begyndelsen af 1990'erne får flere og flere idrætsforeninger tilbud fra kommunen om selv at passe deres anlæg. Fodboldklubber kridter selv baner op og sørger for at målene, nettene m.m. er i orden. Roere og sejlsportsfolk m.fl. sørger selv for at passe deres klubhuse, og indendørsidrætterne får nøgleordninger, så de selv skal åbne, lukke og slukke.

Forskellen, fra før kommunen overtog anlæggene og til nu, er, at idrætsforeninger, som indgår en aftale med Lyngby-Taarbæk kommune vedrørende driften af »eget« anlæg, får et driftstilskud fra kommunen.

I disse år er der ikke økonomiske midler i kommunekassen i tilstrækkeligt omfang til at honorere de store krav om større og større ressourcer for at kunne klare de betydelige ændringer, der finder sted i idrættens verden.

Derfor har man vurderet, at en af løsningerne for at kunne tilfredsstille idrætten er at give foreningerne så frie muligheder for selv at løse problemerne som muligt: selvforvaltning.

Et eksempel herpå er, at hver enkelt idrætsforening nu har råderet over hele indtægten ved reklamering på kommunens anlæg, og man kan forestille sig, at

Lyngby Boldklub skaffer midler til ungdomsarbejdet ved bl.a. at dele telefonbøger ud. Med tophuen klubbens formand, Hans Bjerg-Pedersen.

afgiften til kommunen for entregivende arrangementer vil bortfalde. Til gengæld skal kommende tiltag være udgiftsneutrale for kommunen.

Også i disse spørgsmål vil FIL indtage en central plads ved forhandlingsbordet mellem kommunen og idrætten. De næste 25 år i FILs historie tegner derfor mindst lige så spændende, som de første 50 år har været.

Idrætsfonden

I 1978 var der en ny post på Lyngby-Taarbæk kommunes budget under budgetområdet Idræt: Idrætsfonden, som

var på 100.000 kr. I 1991 var budgettallet ca. 125.000 kr. Denne fond administreres efter indstilling fra FILs bestyrelse af skole- og fritidsudvalget.

Æren for oprettelsen af denne fond er FILs, idet FIL den 15. april 1977 anmodede kommunen om, at de midler, der indgår til kommunen i form af afgifter ved entregivende idrætsarrangementer, udbetales til FIL under en eller anden form.

Allerede inden man havde vedtaget reglerne for idrætsfondens virke vedtog kommunalbestyrelsen at afsætte 100.000 kr. til formålet, og på idrætsudvalgets møde den 3. maj 1978 blev

idrætsfondens vedtægter endeligt vedtaget.

Fondens formål er at yde tilskud til ekstraordinære aktiviteter, der udgiftsmæssigt ikke kan holdes inden for en idrætsforenings normale driftsbudget, og hvortil der ikke på anden vis ydes kommunal støtte.

Fondens midler kan anvendes til:

1. sikkerhedsstillelse (dækning af eventuelt underskud) ved idrætsarrangementer af en vis standard eller med et særligt sigte.
2. fremme af særlige aktiviteter eller støtte til særlige idrætslige formål.
3. tilskud til rejser til udlandet (bortset fra venskabsbyerne, hvortil der ydes støtte efter særlige regler).

Som eksempler på, hvilke ansøgninger, der inden for de sidste år er blevet anbefalet af FILs bestyrelse og imødekommet af det politiske udvalg, kan nævnes Trongårdens Idrætsforenings deltagelse i Europa Cup turneringen for mesterhold, Virum-Sorgenfri Håndboldklubs deltagelse i Europa Cup turneringen for pokalvindere, Lyngby Kanoklubs arrangement i forbindelse med verdensmesterskaberne i marathonskøjte og kajak på Gladsaxe Rostadion og Lyngby Amatørdanser Forenings afholdelse af europamesterskaberne for seniorer i Lyngby stadionhal.

Endvidere er mange eliteidrætsudøvere fra idrætsforeningerne i Lyngby-Taarbæk kommune blevet tilgodeset med tilskud til deltagelse i fællestævnin-

ger med henblik på senere udtagelse til danske landshold, internationale mesterskaber m.m. Der er også givet mange tilskud til rejser til udlandet, for deltagelse i udtagelseskonkurrencer m.m.

Tilskud ydes ofte til eliteidrætten, hvilket er meget naturligt, da det netop er den type engagementer, som en almindelig amatøridrætsforenings pengekasse ikke har mulighed for at tilfredsstille. Eksempelvis gav Virum-Sorgenfri Håndboldklubs deltagelse i Europa Cup'en klubben et underskud på 100.000 kr. Lyngby-Taarbæk kommunes idrætsfond gik her ind og dækkede godt 70.000 kr. af dette underskud.

Reklamer på kommunens idrætsanlæg
Arbejdet i de forskellige idrætsforeninger kan ikke udføres uden penge, og derfor har idrætten altid haft et behov for at skaffe midler til klubkasserne. Forskellige regler og forbud, hvoraf mange er blevet sat af idrættens egne organisationer, har været til hinder for bl.a. indtægter gennem reklamer.

I løbet af 1960'erne skete der imidlertid meget på netop dette område, og der blev indført bandereklamer, reklamer på idrætsstøjet m.m.

Lyngby Boldklub var i 1971 først med en ansøgning til kommunen om tilladelse til at ophænge løse reklamer på Lyngby stadion i forbindelse med klubbens hjemmekampe.

FIL blev anmodet om en udtalelse i denne forbindelse, og af svaret fremgik det, at FILs bestyrelse ikke kunne anbefale, at ansøgningen blev imødekom-

met. Der skulle gå to år, før den første reklameaftale mellem Lyngby-Taarbæk kommune og idrætten blev indgået. Den omfattede udelukkende Lyngby stadion, og indtægterne fra de opsatte reklamer fordeltes mellem Lyngby Boldklub, Trongårdens Idrætsforening og FIL.

Siden er der indgået flere reklameaftaler dækkende alle idrætsanlæg. Den sidste aftale, der er fra 1989, går i kortshed ud på, at de indkomne reklamebeløb tilfalder den forening, der selv tegner reklamen.

Idræt i Dyrehaven

Jægersborg Dyrehave benyttes af mange borgere i Lyngby-Taarbæk kommune, der går, løber eller cykler en tur i den dejlige skov.

Også i idrætssammenhæng har Dyrehaven i mange år været flittigt benyttet. Specielt atletikudøvere og fodboldspillere fra Taarbæk har benyttet sig af skovens gæstfrihed.

Den tredje store idrætsgren i Dyrehaven er golfspillet. Københavns Golf Klub har på Eremitagesletten fået anlagt et meget smukt golfanlæg.

På Dyrehavegård og ved Fortunen har mange deres heste opstaldet, og de mange ridestier i Dyrehaven benyttes flittigt

De to idrætsarrangementer, der optager indbyggerne i hovedstadsområdet mest, når der tales om Dyrehaven, er imidlertid uden tvivl de to årligt tilbagevendende begivenheder, Eremitageløbet og Hubertusjagten.

Eremitageløbet

Man skal helt tilbage til 1896 for at finde de første initiativer til at arrangere løb i Dyrehaven. Det vil sige, at det er næsten 100 år siden, Dyrehaven for første gang åbnede sine porte for organiserede løb. Det var terrænløbet ved Fortunen, Fortunløbet.

Dette løb var kun for konkurrenceløbere, og de bedste 200-300 distanceløbere i Danmark deltog i dette løb den 3. søndag i marts. Løbet var på ca. 8 km, og det havde start og mål ved Fortunen.

Fortunløbet blev ikke mindre populært af, at kong Chr. X. hvert år var tilskuer til løbet. På vejrmæssigt gode dage var der helt op til 40.000-50.000 tilskuere til løbet.

I 1939 blev det sidste Fortunløb afviklet, og det blev afløst af Ermelundsløbet, der dog aldrig blev den samme store succes.

I 1969 tog Københavns Idrætsforening, Københavns Skiklub og dagbladet BT initiativ til at arrangere et ca. 14 km langt motionsløb i Dyrehaven med start og mål ved Fortunen.

I modsætning til Fortunløbet, der kun var for konkurrenceløbere tilmeldt en idrætsforening, er Eremitageløbet åbent for alle.

Det første løb i 1969 blev en stor succes. Der var 2.300 deltagere i alle aldre. Det seneste afviklede Eremitageløb den 6. oktober 1991 blev ligeledes en succes med 16.118 deltagere. Dette løb er, som Fortunløbet var det, en folkefest med tusindvis af tilskuere.

Selve deltagerantallet er nu så stort, at

Fra et fortunløb omkring 1920. Til venstre Restaurant Fortunens daværende bygning, yderst til højre kong Christian X til hest.
Bykistorisk Samling

Skovvæsenet har været nødt til – bl.a. af hensyn til skovens dyr – at fastsætte en øvre grænse for, hvor mange der må deltage.

Hubertusjagt

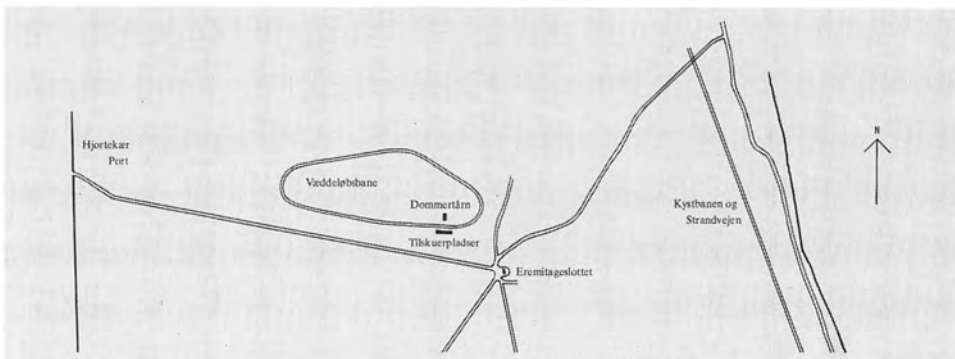
Den første søndag i november kaldes der til Hubertusjagt i Dyrehaven. Jagten arrangeres for at mindes jægerens skytshelgen, og i lighed med Eremitageløbet overværes den af i tusindvis af tilskuere i den smukke efterårsskov.

Det er Sportsrideklubben, der siden klubben blev stiftet i 1900, har afsluttet sæsonen med denne Hubertusjagt.

Galopløb

De første sportsstævner i Dyrehaven fandt sted helt tilbage i 1870. Tæt ved Eremitageslottet blev de første hestevæddeløb afholdt lørdag den 16. og søndag den 17. juli 1870 foran store tribuner med tusinder af tilskuere fra det bedre borgerskab.

Kongehusets interesse for hestesporten gjorde, at det ikke var noget problem at få stillet arealerne i Dyrehaven til disposition. Det var imidlertid udgiftskrævende at rejse tilskuertribunerne, og selv om der var totalisatorspil (med en

Den gamle væddeløbsbane på Eremitagesletten omkr. 1900. Beliggenheden af banen, der eksisterede fra 1870 til 1909, fremgår af kortskitsen.

Byhistorisk Samling

omsætning på ca. 1.000 kr. pr. dag), samt indsamlinger m.m., blev økonomien først god, da der blev indledt samarbejde med svenskerne.

I 1875 blev det første skandinaviske derby afholdt på banen. Det sidste løb afvikledes den 6. juli 1909, og den 5. juni året efter var der løbspremiere på Klampenborg Galopbane.

Københavns Golf Klub

Københavns Golf Klub, der er hjemmehørende på Eremitagesletten, er tilflytter, idet klubben blev stiftet i 1896 med spillested på Lammefælleden mellem Nørre Alle og Jagtvejen. Allerede året efter gik man i klubben med planer om at flytte ud til Eremitagen, og omkring århundredeskiftet var man godt i gang med anlæggelsen af en 9 hullers bane.

8. hul på denne var meget specielt, idet spillerne her skulle slå op over vædeløbstrubunen.

Klubhuset var meget fornemt, idet man havde adgang til et par omklædningslokaler på Eremitageslottet, som dengang rummede en restaurant, der blev benyttet af medlemmerne.

I midten af 1920'erne begyndte Københavns Golf Klubs tilstedeværelse i Dyrehaven at tage endelig form, og der blev anlagt en 18 hullers bane på arealet vest for slottet. Skovrider Martensen-Larsen anbefalede Landbrugsministeriet, at golfklubben kunne købe professor Nyholms hus, der lå i Dyrehaven. Den samme skovrider fik også gennemført nogle lejekontraktænd-

ringer til fordel for klubben, der betød at bestemmelsen vedrørende begrænset medlemstalfaldt væk. Lejemålet blev på 15 år, og den årlige leje blev nedsat til 500 kr.

De to verdenskrige har været hårde ved golfklubben. I den 1. verdenskrig blev banen benyttet til militære øvelser og derfor ødelagt, og i 2. verdenskrig blev klubhuset i 1944 sprængt i luften. I dag står klubben stærkt som en af de bedste og største golfklubber i landet med en ungdomsafdeling på flere hundrede medlemmer.

Idrætslederprisen

Uden de mange frivillige ledes store arbejde i de forskellige idrætsforeninger, kunne organiseret idræt ikke overleve. Det er man i Lyngby-Taarbæk kommune fuldt ud klar over, og derfor ønsker man hvert år at hylde en af disse frivillige ledere.

Gaven til den af kommunalbestyrelsen udpegede leder bliver overrakt ved en indrættssammenkomst, hvor kommunalbestyrelsen samtidig med overrækkelse af en erindringsgave hædrer de idrætsudøvere, der i årets løb har vundet et dansk, nordisk, europæisk, olympisk eller verdensmesterskab for en forening hjemmehørende i kommunen.

Ved samme lejlighed får de 1. seniorhold fra kommunens idrætsforeninger, som har sikret sig en oprykning til en højere række, serie eller division, en check som tak for en god indsats.

Idrætslederprisen blev indstiftet i 1962, og den er i årenes løb tildelt:

- 1962: Kaj Jørgensen, Lyngby Boldklub.
1963: Erik Knudsen, Virum-Sorgenfri Håndboldklub.
1964: Ellen Jensen, Lyngby Kvindelige Idrætsforening.
1965: Ruth Heinze, Lyngby Damerklub.
1965: Ekstraordinært i anledning af FILs 25 års jubilæum til: Axel K. Holm, FILs formand 1946-75. Børge Seeger, FILs bestyrelsesmedlem 1941-72.
1966: Poul V. Larsen, Lyngby Boldklub.
1967: J.M. Niemann Kronborg, Lyngby Håndbold Klub.
1968: Erik Petersen, Taarbæk Idrætsforening.
1969: Svend O. Hansen, Lyngby Roklub.
1970: Birgitte Wilbek, Trongårdens Idrætsforening.
1971: Arne Sylvest Olsen, Virum-Sorgenfri Håndboldklub.
1972: Alfred Hansen, Lyngby Roklub.
1973: Erik Jeppesen, Lyngby Kano-klub.
1974: Bent Frederiksen, Virum-Sorgenfri Boldklub.
1975: Lovise Terkelsen, Lyngby Dameroklub.
1976: Bente Schollert, Lyngby Kammeraternes Idrætsforening.
1977: Børge Andersen, Virum-Sorgenfri Boldklub.

Lyngby-Taarbæk kommunes idrætslederpris overræktes i 1974 af borgmester Ole Harkjær til Bent Frederiksen fra Virum-Sorgenfri Boldklub.
Byhistorisk Samling

- 1978: Per Nielsen, Lundtofte Boldklub.
1979: Inge Jørgensen, Virum-Sorgenfri Håndboldklub.
1980: Bjarne Bentsen, Lyngby Cycle Club.
1981: John Mortensen, Skyttelaugget Kgs. Lyngby.
1982: Thomas Gjerlufsen, Lyngby Kano-klub.
1983: Sven Folkmann, Trongårdens Idrætsforening.
1984: Lise Helt, Virum-Sorgenfri Badmintonklub.

Også uden for Dyrehaven har der været afholdt løb over lange distancer, f.eks. marathnløbet Frederiksborgløbet fra Frederiksborg Slotsplads til Københavns Idrætsplads. Det »Frederiksborgløb«, der blev annonceret under Fagenes Fest på Lyngby Stadion i 1946, var dog en spøg, hvor fire old boys fra Lyngby Idrætsforening efter aftalt spil kom ind i den viste rækkefølge (fra v.): Alfred Pedersen, Sofus Andersen, Aage Wegener og Frederik Andersen.

Byhistorisk Samling

1985: Helmuth Olsen, Lyngby Orienteringsklub.
 1986: Helen Astrup, Lyngby-Taarbæk Gymnastikforening.
 1987: Aksel Thulesen, Lyngby Boldklub.
 1988: Kai Bech Müller, Lyngby Tennis Klub.

1989: Anette Mortensen, Lyngby Dameroklub.
 1990: Hans Lippert, Boldklubben i Virum af 1982.
 1991: Kjeld Larsen, Lyngby Svømmeklub.

Idrætsanlæg i Lyngby-Taarbæk kommune

I disse og de nærmest foregående år har idrætten i de fleste kommuner kunnet mærke den betydelige stramning i den offentlige økonomi. Der er blevet og bliver foretaget betydelige reduktioner i de kommunale anlægsbudgetter. Det samme gælder budgettallene for drift og vedligeholdelse af kommunernes idrætsanlæg og tilskudsordningerne til idrætsaktiviteter for børn og unge.

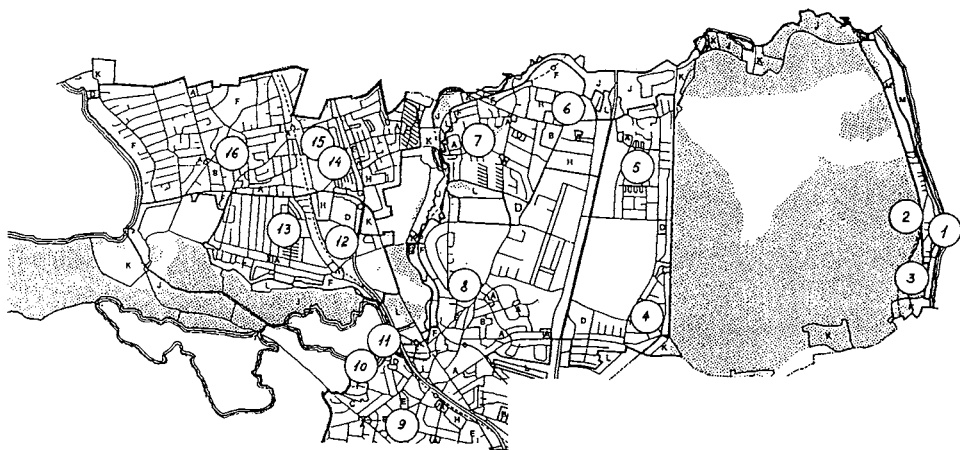
I Lyngby-Taarbæk oplevede man for første gang i 1989 en ændring af Lyngby-ordningen i negativ retning. Siden har idrætsforeningerne fået alvoren at føle, idet tilskudspuljen er reduceret med ca. 15 pct., og næsten alle tiltag er fjernet fra investeringsoversigten vedrørende idrætsanlæg.

Det skyldes ikke manglende interesse og forståelse for idrætslivet i kommunen hos politikerne i kommunalbestyrelsen, men udelukkende den økonomiske situation. Kommunalbestyrelsens indsats på idrætsområdet har hidtil været meget positiv, og der har været et forbilledligt samarbejde med FIL. Et samarbejde hvis resultat bl.a. kan ses i form af de mange idrætsanlæg, der findes i kommunen.

Brugerne af disse anlæg har kvitteret ved at gøre Lyngby-Taarbæk til en af de bedste idrætskommuner i Danmark med en elite, som ofte er på verdensplan, og en bredde, der fylder anleggene fra tidlig morgen til sen aften.

Lyngby-Taarbæk kommune ejer eller lejer følgende idrætsanlæg, hvis placering fremgår af kortet:

1. Klubhus for Taarbæk Sejlklub i Taarbæk havn.
2. Klubhus for Taarbæk Idrætsforening i Dyrehaven ved Trepilelågen.
Springforbi fodboldbaner på Eremitagen ved Trepilelågen. Arealet lejes af staten.
3. Tennisanlæg i Cottageparken. Arealet lejes af staten.
4. Boldhal på Lyngby Uddannelsescenter ved Trongårdsvej. Hallen lejes af staten.
Trongårdsskolens svømmehal.
5. Hjortekær tennisanlæg ved Bjælkevænget. Arealet lejes af Arbejderernes Andels Boligselskab.
6. Lundtofte idrætsplads og idrætshal.
7. Brede boldbane.
8. Lyngby stadion.
9. Lyngby tennis- og badmintonanlæg ved Engelsborgvej.
10. Klubhus for Lyngby Dameroklub
11. Klubhuse for Lyngby Roklub og Lyngby Kanoklub.
12. Boldbanerne på Virumgårds jorder.
13. Idrætsplads ved Kaplevej.
14. Fuglsanggårdsskolen med boldbane og svømmehal. Virum Gymnasium med boldbane og idrætssale.
15. Virumhallen.
16. Virum skoles idrætshaller.

Placeringen af idrætsanlæggene i Lyngby-Taarbæk kommune fremgår af teksten overfor.

Herudover benyttes alle kommuneskolernes idrætsanlæg, inkl. gymnastiksale, uden for skoletiden til en eller anden form for idræt organiseret i oplysningsforbunds- eller idrætsforeningsregi.

LYNGBY STADION

Søndag den 8. maj 1949 var en stor dag for idrætten i Lyngby-Taarbæk kommune. Den dag blev Kongens Lyngby Idrætspark åbnet. Det var det første store håndgribelige resultat af samarbejdet mellem kommunen og FIL. Det var i øvrigt et ganske andet idrætsanlæg end det, vi i dag kender som Lyngby stadion.

Lyngby stadion indeholder i dag næsten alle faciliteter til idrætsudøvelse:

UDENDØRS

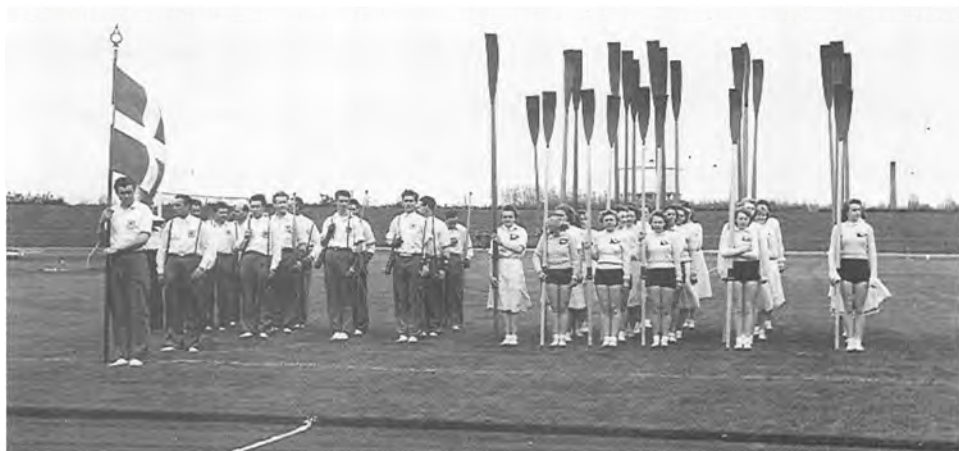
ATLETIK i Trongårdens Idrætsfor-

ening. Kunststofbanerne, der blev anlagt i 1973, er efter brugernes opfattelse nogle af de bedste i Danmark, og derfor henlægges der ofte store atletikarrangementer til Lyngby stadion. Atletikbanerne benyttes desuden af flere kommune- og privatskoler i idrætsundervisningen.

BUESKYDNING i Lyngby Bueskytteklub. Bueskydningsanlægget ligger meget smukt i parkområdet, »Badeparken« ud til Sorgenfrigårdsvej.

HOCKEY i Hockeyklubben Orient. Hockeybanen er placeret på græsarealet ved siden af Lyngby-Taarbæk kommunes ungdomsskole og Lyngby' Uddannelsescenter.

FODBOLD i Lyngby Boldklub 1921 og Lyngby Boldklub A/S. Der er fem græs-

Lyngby Stadion var i begyndelsen ret primitivt i forhold til i dag, og adgangsvejene anderledes (luftfoto ca. 1950). Øverst bueskytterne og de kvindelige roere ved indvielsen.

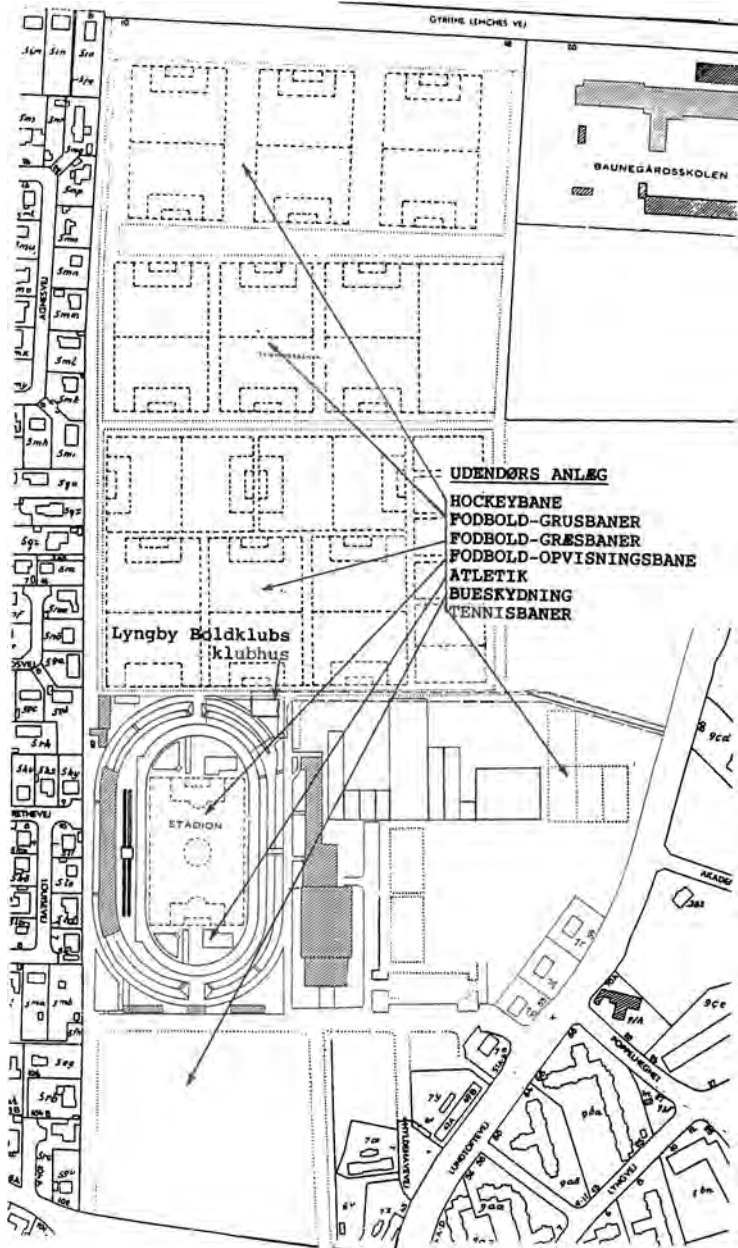
Byhistorisk Samling

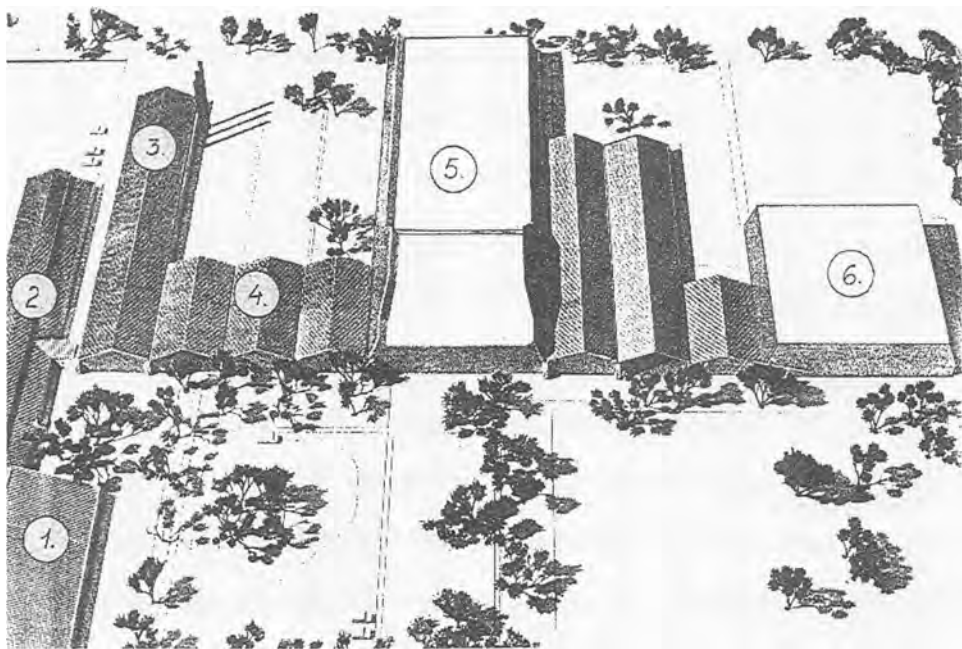

Lyngby Stadion blev indviet i 1949 ved et stortillet arrangement, der blandt tilskuerne talte tronfølgerparret, kronpris Frederik og kronprinsesse Ingrid. Yderst til højre på forreste række ses prins Knud og prinsesse Caroline-Mathilde. – Sognerådsformand Ingvar Nørgaard holdt indvielsestalen. – Inden indvielsen blev græsset slået en ekstra gang på det nye stadion.

Byhistorisk Samling

Lyngby stadions bygninger: 1. stadionhal, 2. og 3. omklædningsbygninger 4. cafeteria og pub med keglebaner og skydebaner i kælderen, 5. svømmehal, 6. træningshal til badminton og tennis.

baner samt opvisningsbanen, hvor der er plads til ca. 15.000 tilskuere. På tribunen, der blev indviet i 1968, er der plads til 1.800 siddende tilskuere. I 1979 blev der installeret lys på opvisningsbanen, således at det også er muligt at spille fodbold om aftenen. Der er anlagt tre grusbaner til at spille kampe og træne på i vinterhalvåret, og i 1965 blev lysanlægget til disse baner etableret. Grusbanerne benyttes af samtlige fodboldklubber i kommunen til vintertræning.

I 1991 blev der indgået en lejekontrakt mellem Lyngby-Taarbæk kommune og Lyngby Boldklub A/S omkring

klubbens selvforvaltning af alle græs- og grusboldbaner inklusive opvisningsbanen. Lyngby Boldklub A/S modtager et driftstilskud fra kommunen og skal til gengæld selv passe driften. Der er i aftalen taget særlig hensyn til, at ingen af de idrætsforeninger, der til daglig benytter faciliteterne på Lyngby stadion, stilles ringere i fremtiden.

TENNIS De fire vedligeholdelsesfrie udendørs baner blev anlagt i 1965.

INDENDØRS

Lyngbyhallen, der blev indviet i oktober 1961, kan benyttes til næsten alle former for indendørs idræt, og den har da også i tidens løb dannet ramme om konkurrencer og stævner i mange forskellige sportsgrene lige fra europamesterskaber og landskampe til danske mesterskaber samt et utal af »almindelige« turneringskampe m.m. Herudover benyttes den naturligvis til klubbernes træning.

Lyngbyhallen er særdeles velegnet til TV-udsendelser, og alene i 1991 er der fra Lyngbyhallen blevet sendt udsendelse fra et internationalt boksestævne, europamesterskaberne i dans og et hockeystævne for ungdom.

Det ugentlige timeforbrug i Lyngbyhallen er 49 timer til idrætsforeningerne, 11 timer til skolerne og 3 timer til firmaidrætten. Hertil kommer i ca. 40 uger om året turneringskampe og stævner, som i gennemsnit beslaglægger 18 timer om ugen. I alt i højsæsonen et forbrug på ca. 15 timer hver dag.

Lyngbyhallen benyttes til:

BADMINTON i Lyngby Badminton Klub. Dog kun i forbindelse med stævner.

BASKETBALL i Lyngby Basketball Club, der også har træningstider i boldspilhallen ved Trongårdsvej, som ejes af staten. Også Sorgenfri International Basket Club har træningstimer i Lyngbyhallen.

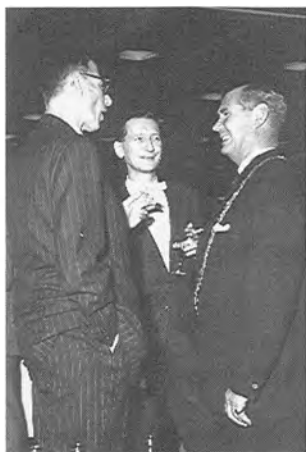
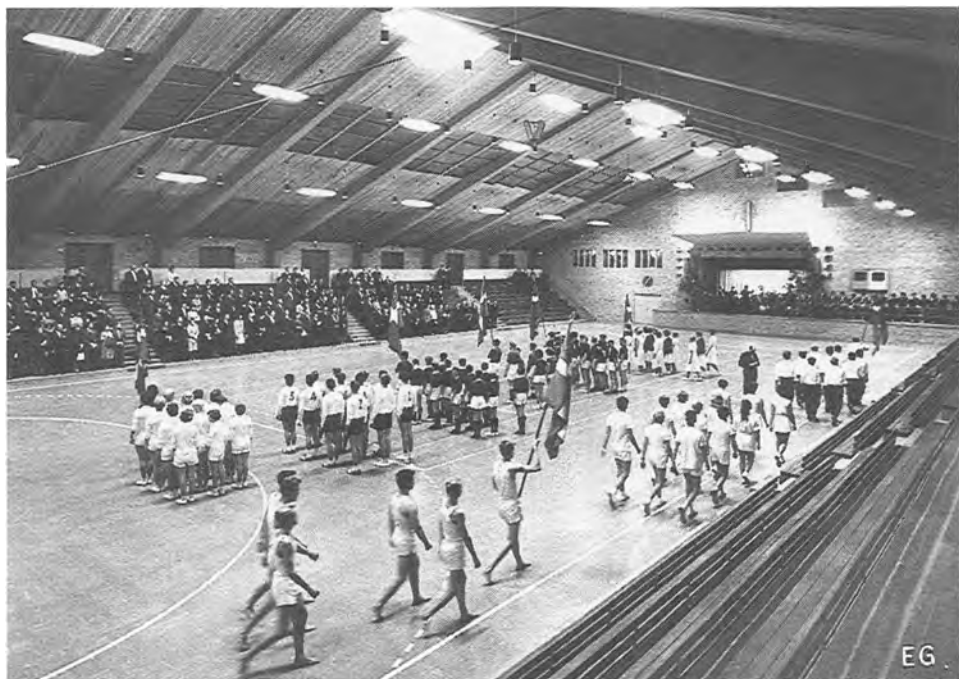
BOKSNING i Bokseklubben Frem. Frem arrangerer alle sine stævner i Lyngbyhallen, og klubben har desuden et tilstødende bokselokale med boksering og andre redskaber til træningen.

BUESKYDNING i Lyngby Bueskytte-
laug. I 1977, samtidig med åbningen af svømmehallen, fik bueskytterne sin egen bueskydningshal til træning i kælderetagen under cafeteriet, men ved stævner rykker bueskytterne op i hallen.

FODBOLD. Indendørs fodbold har udviklet sig til en populær sportsgren, og hvert år afholdes der adskillige indendørs fodboldstævner i Lyngbyhallen. Det er især Lyngby Boldklub og Taarbæk Idrætsforening, der arrangerer disse stævner.

GYMNASTIK. Specielt redskabsgymnastik kræver meget gulvareal, også ved træningen. Derfor holder Lyngby-Taarbæk Gymnastikforening primært til i Lyngbyhallen både til træning og stævner. Lyngby Gymnasterne benytter oftest Lyngbyhallen til sine store opvisninger. Motionsgymnastik, især inden for ældreområdet, er i de seneste år vokset meget, så det har været nødvendigt at benytte også Lyngbyhallen hertil. En gang om ugen samles mere end 75 ældre til gymnastik i Lyngbyhallen, arrangeret af Ældre Sagens lokalkomité.

HOCKEY i Hockeyklubben Orient. Der er en løbende danmarksturnering i halhockey i vinterhalvåret.

I 1961 indviedes Lyngbyhallen, og de kommende brugere marcherede ind. – Nederst: skoleinspektør Thormod Thomsen (t.v.) og viceborgmester Ole Harkjær. – Prins Knud i samtale med Ole Harkjær og borgmester Paul Fenneberg. – FILS formand, Axel K. Holm, på talerstolen. Byhistorisk Samling

Robassinet på Lyngby stadion benyttes flittigt af kommunens roere i deres vintertræning

HÅNDBOLD i Lyngby Håndbold Klub. Klubben har træningstimer alle hverdagsaftener, og klubbens mange hold spiller turneringskampe på de fleste søndage i vintersæsonen.

SPORTSDANS i Lyngby Amatørdanser Forening. Denne forening arrangerer de fleste af sine store danseturneringer i Lyngbyhallen.

SELVFORSVAR. Sportsgrenene Ju-Jutsu, Taekwon Do m.fl. træner i Lundtoftehallen samt på Virum skole, men når der skal afvikles større stævner, benytter man ofte Lyngbyhallen.

TENNIS. Der er streget op til tennis i

Lyngbyhallen, men det er meget lidt, hallen benyttes til denne idrætsgren. Kun lidt tidlig morgentennis kan der af-ses træningstid til.

VOLLEYBALL. Der er ingen klubber, der træner i volleyball i Lyngbyhallen. Bortset fra i sommermånederne, hvor LKIs og Polyteknisk Volleyball Clubs normale træningssteder på skolerne er lukkede. Der har dog været afviklet landskampe i volleyball i Lyngbyhallen.

I samme bygning, der rummer Lyngbyhallen er der et bordtennislokale, som benyttes af Lyngby-Taarbæk Firmidræts Union til bordtennis, til dans af

I 1989 kunne Lyngby Boldklub flytte ind i eget klubhus på Lyngby stadion. Foto: Irving.

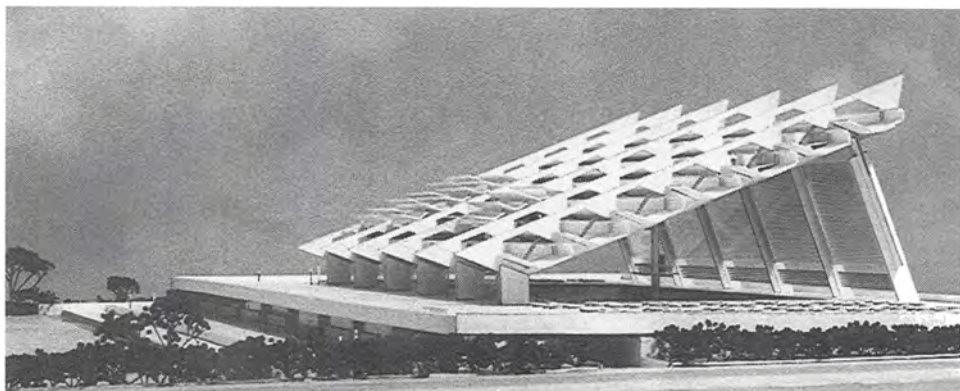
Lyngby Amatørdanser Forening og til gymnastik af oplysningsforbundene.

Endelig rummer bygningen restaurant og mødelokale, som benyttes til fester, receptioner, møder, brudeaftener, bankospil og generalforsamlinger.

Omlædningsbygningen, der rummer en række omklædningsrum, blev taget i brug i marts 1954. Bygningen rummer desuden klublokaler til Lyngby Håndbold Klub, Trongårdens Idrætsforening, Hockeyklubben Orient og Lyngby Orienteringsklub.

SKYDNING. I kælderetagen i denne bygning er der 12 stk. 15 meter og 4 stk. 50 meter skydebaner, der alle benyttes 25-26 timer om ugen i vintersæsonen. I forbindelse med skydeanlægget har de 4 skytteklubber et fælles klublokale. De fire klubber er: Marineforeningens Kgs. Lyngby afdeling, Lyngby Salon Skytteforening, Skytteforeningen »3/4-2A« og Skyttelaugget Kgs. Lyngby.

KEGLESPORT. Oprindeligt lå der ved siden af skydebanerne nogle keglebaner. De blev i 1977 af sikkerhedsmæssige

Arne Jacobsens forslag til Lyngby Svømmehal.

Det Grønne Område

årsager flyttet til kælderen under Cafeteria og Pub, hvor også bueskytterne har deres anlæg. Keglebanerne benyttes af kommunens fem kegleklubber: Kegleklubben Fortuna, »8 om Kongen«, Lyngby Dame Kegleklub, Lyngby Kegleklub og Norde Birks Kegleklub. I forbindelse med keglebanerne har klubberne et fælles opholdsrum.

RONING. Robassinet blev taget i brug i 1954, og det fungerer med rindende vand som modstand mod en åre. Anlægget benyttes af Lyngby Roklub og Lyngby Dameroklub i vintertræningen.

SVØMNING. I 1977 åbnede Lyngby Svømmehal. Der er offentlig adgang i størstedelen af hallens åbningstid. Idrætten har i alt 20 timers træning i hallen om ugen.

Træningshaller

Den 28. september 1986 blev de to træ-

ningshaller på Lyngby stadion indviet. De er bygget til tennis- og badmintonklubberne i kommunen, og træningstimerne er fordelt mellem samtlige af disse foreninger. Der bliver spillet i 100 timer om ugen i hver hal.

Lyngby Boldklubs klubhus

I juni 1988 gav kommunalbestyrelsen sin tilladelse til, at Lyngby Boldklub opførte et klubhus ved opvisningsbanens nordøstlige hjørne. Klubhuset stod færdigt til indvielse i april måned 1989.

Lyngby svømmehal

Allerede i 1930erne drøftede man mulighederne for at opføre en svømmehal i Lyngby-Taarbæk kommune. Et af de første projekter så dagens lys i 1940erne, og det efterfulgtes af andre forslag og projekter op gennem 1950erne.

I 1961 tog man fat igen og drøftede nye forslag i kommunalbestyrelsens grupper, men først i 1963 godkendtes et

Lyngby Svømmehal blev taget i brug i 1977.

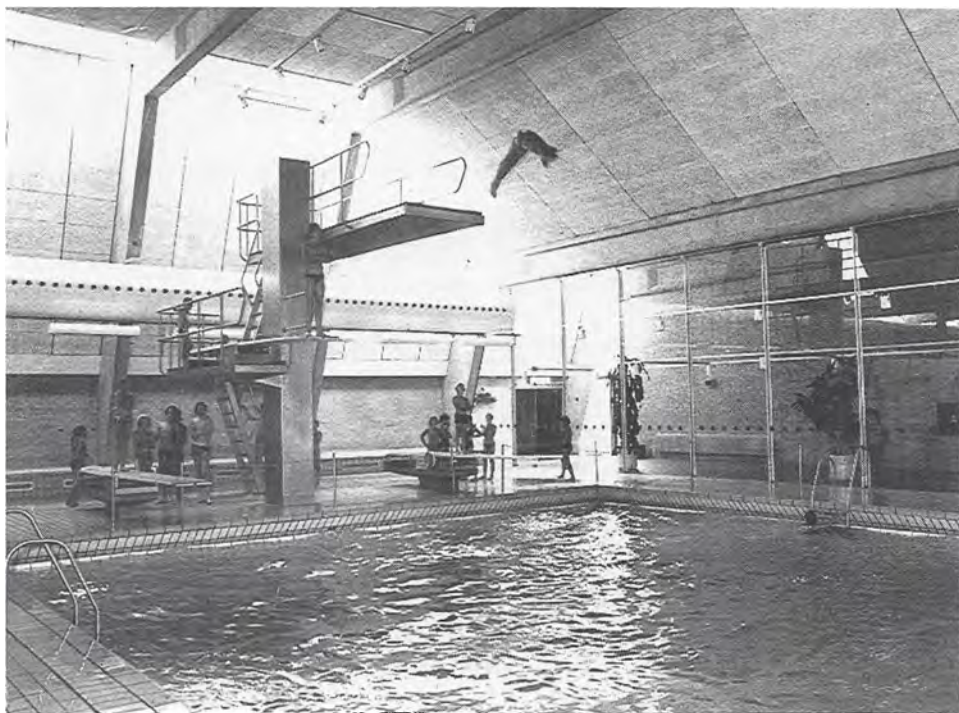
forslag om at anmode Danmarks berømte arkitekt Arne Jacobsen om at udarbejde skitseforslag til svømmehal og badeanstalt efter et af kommunalbestyrelsen godkendt byggeprogram. Svømmehallen skulle bl.a. som det første sted i landet rumme et 50 meter bassin.

Arne Jacobsen gik i gang, og efter at det første skitseprojekt i 1964 forelå fra hans hånd, ansøgte kommunalbestyrelsen om »igangsættelse«, som man skulle dengang ved alle byggerier. Man ønskede fra statens side at regulere forbruget af byggematerialer og arbejdskraft, som der dengang var mangel

på. Boligministeriets svar var »Nej«; ledsaget af bemærkningen, at »udsigten til at få igangsættelse de første år er ikke stor«.

Projekteringen fortsatte dog i nært samarbejde med det kommunale idrætsudvalg og svømmesportens eksperter, og der tegnede sig et projekt, som mange karakteriserede som intet mindre end genialt.

Men både fordi tiden gik, fordi kravene steg, og fordi flere af Arne Jacobsens elegante konstruktioner fordyrede projektet meget, voksede betænkelighederne i kommunalbestyrelsen.

I Lyngby Svømmehal er der et specielt springbassin, som benyttes flittigt af den lokale udspringsklubs dygtige springere.
Byhistorisk Samling

Oprindeligt havde man anslået 20 mill. kr. som den omtrentlige byggesum. Beløbet steg undervejs over 30 og 40 millioner for at ende på 72 mill. kroner i totale omkostninger eller i et reduceret projekt til 58 millioner. Så var vi nået til 1971, og så måtte kommunalbestyrelsen med beklagelse vedtage, at man af økonomiske grunde måtte opgive projektet. Man afregnede med arkitekter og ingeniører og sluttede sagen med at betale 3,5 mill. kr. i honorarer.

Men i samme møde, hvor man opgav

det ambitiøse projekt, vedtog man at pålægge Stadsarkitektens forvaltning at udarbejde et nyt og mindre byggeprogram til en svømmehal og badeanstalt, men stadig med et 50 meter bassin som det første i landet. De samlede udgifter burde ligge omkring 15. mill. kr.

Opgaven med denne svømmehal blev overdraget firmaet Højgaard & Schultz, som antog arkitektfirmaet Krohn & Hartvig Rasmussen til den arkitektoniske del af opgaven, som på smukkeste måde blev løst af arkitekt Svend Axels-

son. 20. oktober 1975 godkendte kommunalbestyrelsen projektet og en bevilgning på 17½ mill.kr. og så omsider kørte svømmehalssagen på skinner.

Projektet indeholdt foruden svømmehal og bade en udvidelse af Lyngby station med 5 nye omklædningsrum, 7 keglebaner og et bueskydningslokale samt motionsrum, cafeteria og pub.

Svømmehallen m.m. stod færdig til indvielse den 1. august 1977. Efter de mange års besvær var glæden naturligvis stor. Den blev understreget af, at borgmester Ole Harkjær ved indvielsen kunne byde velkommen bl.a. til sognerådsformand Ingvar Nørgaard, der i sin formandstid fra 1928 til 1950 havde arbejdet for en svømmehal og til borgmester Paul Fenneberg, der i sin funktionstid fra 1950 til 1973 havde gjort det samme.

Men nu stod den der altså og blev straks meget populær hos kommunens borgere; en popularitet der har holdt sig usvækket.

Svømmehallen rummer et 50 meter bassin samt et udspringsbassin med to 1-meter vipper, en 3-meter vippe samt et 5-meter tårn. Der er desuden et specielt småbørnsbassin med ekstraopvarmet vand. Endelig rummer bygningen et herre- og et dameomklædningsrum, hver med plads til 200 personer og med brusere og saunaer. Der er desuden bygget særskilte badeanstalter med brusebade, karbade og saunaer.

Virumhallen

Virumhallen, der i dag med sin karakteristiske tagkonstruktion på smukkeste

vis falder ind i bybilledet ved Geels Plads, har ligesom svømmehallen haft en lang tilblivelseshistorie, men dog ikke så dramatisk.

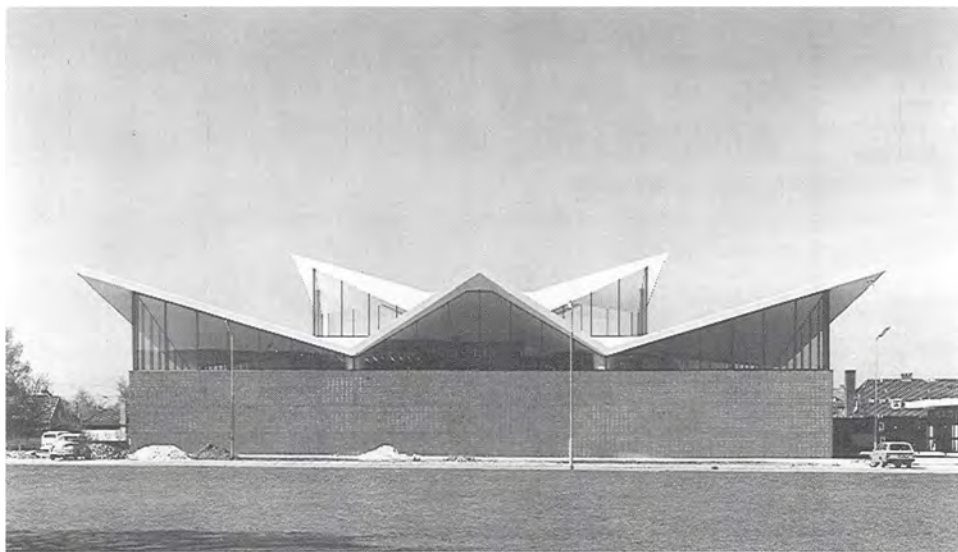
Historien begyndte i 1954, da Sct. Georgsgildet og Virum-Sorgenfri Idrætsforening fremsendte et forslag til kommunen om en kombineret udstillingsmøde- og sportsbygning i Virum, kaldet Virumhallen.

Der medfulgte et skitseforslag, udarbejdet af arkitekterne Erling Paludan og Holger Næsted, og bygningen tænkte opført på det af kommunen ejede areal øst for banen i Virum. Det areal, hvor Virumhallen også kom til at ligge, selv om det blev et helt andet hus med andre arkitekter.

Kommunen tog godt mod forslaget, og både i idrætsudvalget, byplanudvalget og økonomiudvalget gav man tilslutning til, at der blev arbejdet videre med sagen.

Foreningerne havde nedsat et særligt »Fællesudvalg for Virumhallen«, hvortil også »Foreningsamrådet i Virum«, som var en sammenslutning af foreninger i Virum, blev knyttet, og dette Virumhaludvalg arbejdede energisk i den kommende tid for at skabe mulighed for opførelse af Virumhallen.

Der blev holdt byfest og andre arrangementer, der havde til formål at skaffe penge til halbyggeriet. Men det gik trent, og selv om Virum-borgerne var meget interesserede i at få deres hal, var indstillingen om, at man selv skulle være med til at betale ikke så fremtrædende, som den er blevet senere.

Virumhallen, som blev taget i brug i 1968, er et særdeles smukt byggeri, der siden er blevet præmieret.

Byhistorisk Samling

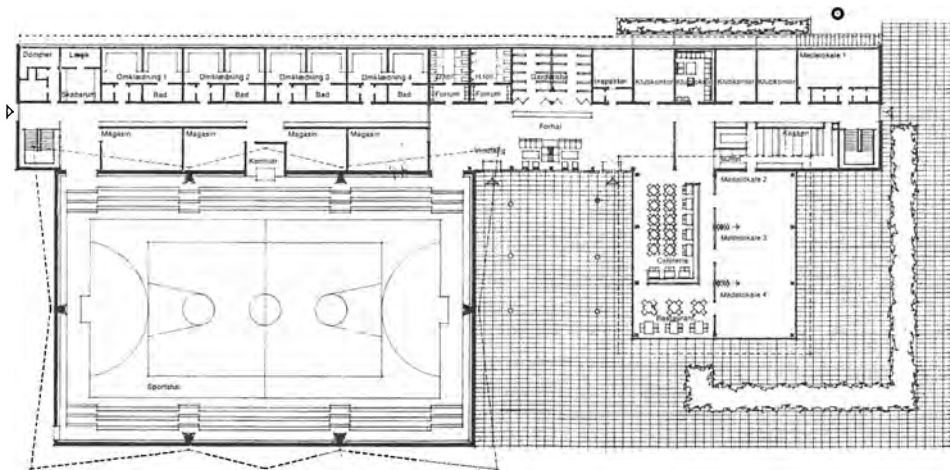
I 1961 måtte »Virumhal-udvalget« give op, og den 4. december 1961 skrev man til kommunalbestyrelsen, at man nu indstillede sin virksomhed og henviste til en aftale om, at kommunen nu ville påtage sig at lade Virumhallen opføre.

En måned efter – i januar 1962 – svarede kommunalbestyrelsen ved at vedtage opførelse af en Virumhal og udarbejdelse af et byggeprogram, der skulle medtage såvel idrætsformål som lokaler til mødeformål, restauration m.v.

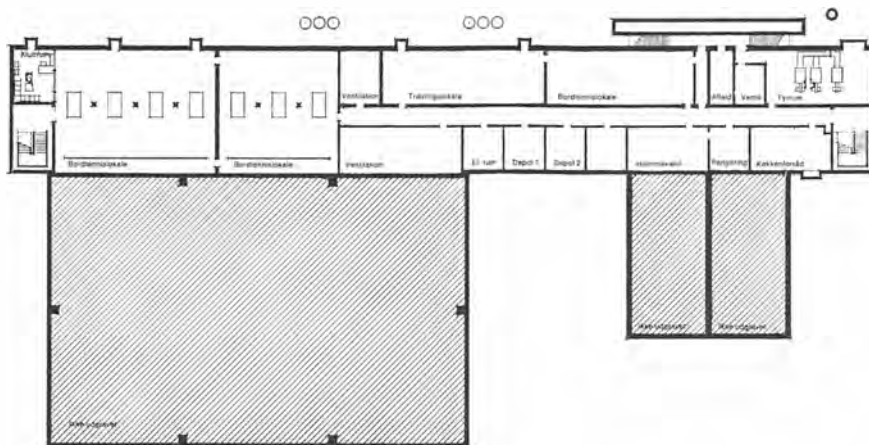
Arkitekterne Gunnar Jensen og Finn Monies får overdraget opgaven med at udarbejde et projekt, og i september 1964 foreligger skitseprojektet, hvorefter boligministeriet giver igangætnings-

tilladelse, bl.a. på betingelse af, at arbejdet går igang tidligst 1. juni 1965 og senest 1. september 1965. Det var statsregulering, så det klodsede! Men arbejdet gik naturligvis i gang, og i maj 1968 var Virumhallen klar til indvielse. De samlede omkostninger havde været ca. 11 mio. kr.

Indvielsen strakte sig over hele 3 dage. Torsdag 2. maj 1968 blev Virumhallen indviet med officielle gæster, med taler af borgmester og viceborgmester, forenings- og idrætsrepræsentanter og arkitekt. Om aftenen tog idrætten hallen i brug med opvisningskampe i Basketball, Badminton, Håndbold, Bordtennis og Tennis. Næste aften var koncert og balletaften under medvirken af med-

STUEPLAN 1:600

KÆLDERPLAN 1:600

lemmer af Den Kgl. Ballet, solister fra Det Kgl. Kapel og Opera samt kor og orkester fra Lyngby Kollegium Musicum, og endelig kom så lørdag aften med ungdomsbal og med nogle af tidens varmeste rockorkestre på tribunen.

Så var Virumhallen ordentlig indviet, og den blev straks taget i brug. Den indeholder selve hallen på 30 x 50 meter, og derudover en omklædningsfløj, en afdeling med kontor og klublokaler og endelig særlige mødelokaler samt et restaurationsafsnit. I kælderen er der desuden bordtennislokaler, vægt- og motionsrum samt lagerlokaler.

Kommunalbestyrelsen havde ønsket, at der ved halbyggeriet i den på daværende tidspunkt ret nye bydel, som Virum var, blev lagt særlig vægt på de arkitektoniske kvaliteter, og resultatet blev også en meget smuk bygning, der senere er blevet præmieret fra forskellig side, bl.a. af Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse.

I de seneste mange år har der været et stort behov for yderligere en idrætshal i Virum-området. Den kolossale udvikling, idrætten har været inde i, siden Virumhallen blev taget i brug, med en fordobling af antallet af idrætsforeninger i Lyngby-Taarbæk kommune og en næsten tre-dobling af antallet af idrætsudøvere, har medført et udækket behov, til trods for, at Virum skoles to idrætshaller også bliver udnyttet af idrætten mange timer hver dag, alle ugens syv dage.

Samtidig har bowlingsporten i Lyngby-Taarbæk mange gange ansøgt om et sted at kunne udøve sin idræt. Lyngby

Bowling Club må hver uge tage til Rødovre Centrets bowlinghal for at træne og spille kampe. Det besværliggør naturligvis klubbens bestræbelser på at holde på sine medlemmer og på at opretholde et blot nogenlunde stabilt klubliv.

Alligevel har klubben overlevet sine første 25 år »i landflygtighed«, og den presser stadig på for at få en hal i kommunen.

Mange ideer om placering af en bowlinghal har set dagens lys: I ejendommen Lundtoftevej 5-9, biografalen på Lyngby Torv m.fl., og i de seneste år har bowlingklubben sammen med idrætsforeningerne i Virumhallen, især Virum-Sorgenfri Håndboldklub, været initiativtagere til udarbejdelse af et projekt for Virumhal II.

Projektet, der er udarbejdet af entreprenørfirmaet Rasmussen & Schiøtz A/S, indeholder i stuen en træningshal til håndbold, basketball, volleyball m.m., i kælderen er der planlagt en bowlinghal med 16 baner, og endelig indeholder projektet forretninger, kontorer m.m.

Kommunalbestyrelsen har endnu ikke taget stilling til projektet, der i tilfælde af godkendelse skal opføres ved selvfinansiering af de implicerede klubber.

Lundtoftehallen

På Lundtofte Boldklubs anlæg på Ravnholmvej 11 rådede man fra starten over en fodboldbane og et skur til omklædning. Skuret står stadig på sin gamle plads, men benyttes i dag af en motorcykelklub.

Siden er baneantallet udvidet, så

klubben i dag har tre baner til sin rådighed incl. »Den grønne Bane« ved gadekæret.

I 1976 blev idrætshallen, som var opført af Højgaard & Schultz, indviet. Ved den lejlighed spillede en landskamp i basketball mellem Danmark og Kina i hallen.

I tilknytning til hallen er der en række omklædningsrum, cafeteria samt forskellige mindre lokaler bl.a. et styrke-træningslokale og på 1. sal et lokale til selvforsvarsklubberne.

Lundtoftehallen benyttes i dag af Lundtofte Boldklub, Lundtofte Badmintonklub, Hjortekær Tennisklub, Skovridergårdens Tennisklub, Trongårdens Idrætsforening, volleyballafdelingerne fra LKI og PVC, Lyngby Basketball Club og Lundtofte Trampolinklub.

Lyngby Cycle Club benytter styrke-træningslokalet om vinteren, og selvforsvarsklubberne lokalet på 1. sal.

Også Lundtofte skole benytter hallen flere timer om ugen, ligesom Lyngby Håndboldklub, Brede Idrætsforening og Lyngby-Taarbæk Firma Idræts Union benytter hallen til stævner.

TENNISANLÆG

Anlægget ved Cottageparken

Taarbæk Tennis Klub har i anlægget i Cottageparken fem baner og et klubhus. Ved stiftelsen af klubben i 1932 startede man med tre lånte baner. Den ene i Cottageparken, den anden ved Trepilelågen og den tredje ved Taarbæk Hotel. De to sidstnævnte mistede man ret hurtigt,

hvorefter klubben i årenes løb har fået udvidet anlægget i Cottageparken senere i 1989, hvor den femte bane kom til.

Efter i mange år at have klaret sig med et lille omklædningsskur i forbindelse med tennisbanerne, blev der i 1962 indgået en aftale mellem Lyngby-Taarbæk kommune og Gabriel Jensens Ferieudflugter om bygning af en kombineret omklædnings- og opholdsbygning tæt ved tennisbanerne. Feriebørnene bruger bygningen om sommeren ved udflugter fra København til skoven ved Klampenborg, og tennisspillerne bruger den så længe, det er muligt at spille tennis udendørs. Siden har klubben fået opført et klubhus i tilknytning til denne bygning.

Anlægget ved Bjælkevangen

En kreds af beboere ved Bjælkevangen ansøgte i 1951 kommunen om at få anlagt tre tennisbaner på et passende areal i området. Kommunen indvilligede heri på den betingelse, at der skulle stiftes en tennisklub, samt at banerne skulle stå til disposition for alle beboerne i området.

Klubben blev stiftet som Hjortekær Tennisklub, og banerne blev anlagt, og der spilles stadig flittigt på dem hver sommer.

Anlægget ved Ravnholmvej

Dette anlæg blev først taget i brug i 1979, og det var Hjortekær Tennisklub, der også »satte sig« på Lundtofteområdet. Senere er der forelagt planer og projekter for udvidelse af anlægget fra fire til syv baner, og der har været ansøgt om

En skøjtehal har Lyngby-Taarbæk kommune ikke. I mange år blev kommunens tennisbaner overrislet i frostvejr og anvendt til skøjteløb. Her er det tennisanlægget på Kaplevej i Virum i 1961. Foto: Irving.

Byhistorisk Samling

bygning af en tennishal på området. Denne plan er dog lagt til side og bliver formentlig ikke realiseret ved Ravnholmvej.

Anlægget ved Kaplevej

På Virum-Sorgenfri Tennisklubs anlæg er der otte tennisbaner. Oprindeligt var der i 1952 kun regnet med fem, men da man flyttede en omklædningsbygning, blev der plads til tre ekstra baner.

I en årrække blev der hver vinter indrettet skøjtebane på seks af banerne, når der var mulighed for det. Denne ordning er dog afskaffet for mange år siden, da

det viste sig, at skøjtebanen ødelagde tennisbanerne.

Derimod er to af banerne om vinteren overdækket med såkaldte »boblehaler«, d.v.s. store telte, der holdes oppe af et overtryk. Adgangen sker derfor gennem en luftsluse.

Anlægget ved Skovriderstien

Umiddelbart efter 1. verdenskrig blev der udstykket et areal ved Skovriderstien i Virum til rekreative formål. Arealet tilhører grundejerforeningen, og beboerne fandt, at det var en god ide at anlægge tennisbaner på arealet.

Idrætsanlægget på Engelsborgvej. Til højre ses tennis- og badmintonhallen, og øverst til venstre Engelsborgskolen. Billedet er fra 1939, hvor Engelsborgvej endnu ikke var ført igennem imellem skolen og idrætsanlægget.
 Byhistorisk Samling

De første, uorganiserede tennisspillere blev imidlertid trætte af at passe banerne, hvorefter Holte Tennis Klub lejede dem.

Efter at have anvendt dem i omkring 60 år, trak Holte Tennis Klub sig tilbage fra lejemålet, og i stedet blev banerne i 1984 overtaget af den nystiftede tennisklub, Skovridergaardens Tennisklub.

Anlægget ved Engelsborgvej

Da Lyngby Tennis Klub i 1923 blev stiftet rådede man kun over en enkelt bane ved alleen ved Lottenborg. Allerede

samme år bevilgede og anlagde kommunen imidlertid to baner til den nye klub ved Engelsborgskolen. I begyndelsen var der ingen omklædnings- eller baderum til medlemmerne, men i 1925 fik man sammen med Lyngby Boldklub, der ligeledes holdt til på Engelsborgvej, omklædningsrum i den spejderhytte, der i dag fungerer som materialeskur på tennisanlægget.

I 1930'erne gik det stærkt med at udvide baneantallet. I 1936 indviedes tennis- og badmintonhallen på Engelsborgvej, og i 1937 var man kommet op på 7

udendørs baner. Bane nr. 8, Center Court blev indviet i 1948, og efter lange forhandlinger med kommunen kunne man i 1972 tage fire baner i brug på Chr. X Alle. I 1968 tog man den første boblehal i brug. Senere er endnu en boblehal placeret på anlægget, og klubben har for egne midler anlagt yderligere tre baner på en del af Engelsborgskolens idrætsareal.

Behovet, ikke mindst for indendørs baner, er imidlertid så stort, at klubben har planer om for egne midler at opføre en tennishal med fire baner.

Handicap-idræt

I et møde den 12. maj 1987 blev det af amtsidrætsudvalget i Københavns amt indstillet at godkende Lyngby stadion som regionalcenter for handicap-idræt. Det samme prædikat fik Frihedens Idrætscenter i Hvidovre.

Ved regionalcenter forstås i denne sammenhæng et idrætsanlæg, indendørs såvel som udendørs, som kan anvendes til de stævner og mesterskaber, som Dansk Handicap Idræts Forbunds amtskredse påtager sig at arrangere som deltager i det nationale, det nordiske eller andet internationalt samarbejde.

Baggrunden for indstillingen var en skrivelse fra Dansk Handicap-Idræts Forbund (DHIF) fra maj 1985, hvori man påpeger behovet for etablering og anerkendelse af et regionalt center for handicapidræt og peger på Lyngby stadion som velegnet hertil.

Amtsidrætsudvalget afholdt derefter en række møder med repræsentanter for

Lyngby-Taarbæk kommune, og på et af disse møder kunne formanden for kommunens idrætsudvalg, Helle Nielsen, meddele amtet, at Lyngby-Taarbæk kommune var villig til at stille faciliteter til rådighed for udendørs idræt som f.eks. atletik, bueskydning og diverse boldspil, der er egner for handicappede. Indendørs er der også mange mulige idrætsgrene at vælge imellem: svømning, goal-ball, bordtennis m.m. Desværre er det ikke muligt at tilbyde skydning og bueskydning indendørs, da disse idrætsgrene udøves i lokaler, der er placeret i kælderetagen på Lyngby stadion. Det vil kræve installering af elevator, hvis de skal tilbydes handicappede, og det har der ikke været økonomisk mulighed for.

Lyngby Handicap-Idræts Forening

I Lyngby-Taarbæk kommune er der to etablerede handicap-idrætsforeninger, Lyngby Handicap-Idræts Forening og Tandemklubben Gitane. Herudover har flere idrætsforeninger taget handicapidræt på programmet under en eller anden form. Det gælder f. eks. ridesporten, gymnastik og bueskydning.

Med Poul Hartvig Svendsen som sin første formand blev Lyngby Handicap-Idræts Forening (LHIF) stiftet den 23. maj 1977.

Lyngby Svømmehal, der blev indviet den 1. august 1977, er bygget, så den er særlig egnet for svømmere med legemlige handicap. Allerede den 8. august afholdt den nye handicap-idrætsforening sin første træning i den nye hal. Svøm-

Tandemklubben Gitane kører sommeren igennem de danske landeveje tynde. Her er det forrest »piloten« Jens Kaa og den svagtseende Bent Christensen, som forbereder sig til deltagelse i »Tandem Tour de France 1987«. Foto: Irving. Det Grønne Område

ning var og er stadig den største aktivitet i LHIF. Senere har foreningen fået bordtennis, gymnastik, sejlsport, bueskydning og atletik på programmet, og foreningens medlemmer har i tidens løb ikke holdt sig tilbage, hvad angår placeringer i internationalt selskab.

Sammen med repræsentanter fra handicap-idrætsforeninger i Lyngby-Taarbæk kommunes nordiske venskabsbyer, Askim i Norge, Vanda i Finland og Hudinge i Sverige mødtes deltagere fra LHIF i Askim i april 1983. Opholdet her

afsluttedes med deltagelse i et stort internationalt vintersportsstævne for handicappede i Beitostølen, Ridderrennet. Deltagelsen blev så stor en succes, at LHIF har deltaget her siden.

Tandemklubben Gitane

Med formålet: Under kammeratlige former at arbejde for fremme af motions- og konkurrencecykling på tandem med en synshandicappet som bageste m/k stiftedes Tandemklubben Gitane i 1979.

Det kan til tider være vanskeligt at få

denne idrætsgren til at fungere alene inden for kommunegrænsen, idet det er begrænset, hvor mange synshandicapede der er i kommunen, ligesom det er begrænset hvor mange af disse, der er interesseret i at deltage netop i denne aktivitet. Samtidig kan det være svært for klubben at få nok frivillige førere af tandemcyklerne. Medlemstallet i Gitane har siden starten svinget mellem 25 og 40.

Gitane, hvis aktiviteter udgår fra fritidsklubben Trykgehvile i Sorgenfri, har i 1980'erne gjort sig stærkt gældende inden for tandemsporten i Danmark i Dansk Handicap-Idræts Forbunds regi, ligesom klubbens medlemmer også internationalt har været blandt de bedste.

Idrætssklinikken Nord

Idrætsskader rammer også idrætsfolket i Lyngby-Taarbæk kommune – både eliten og bredden.

Derfor var man i kommunen, da Dansk Idræts Forbund og Københavns amt i 1980 drøftede muligheden af at oprette endnu en idrætssklinik i amtet – der var i forvejen en i Hvidovre – meget interesseret i at få en sådan klinik placeret i Lyngby-Taarbæk. Placeringen gav sig selv: den fysiurgiske klinik på Toftebæksvej, som på samme tidspunkt blev overtaget af amtet.

Det lykkedes, og den 20. august 1981 blev der afholdt stiftende repræsentantskabsmøde i Idrætssklinikken Nord. Idrætssammenslutningerne i Lyngby-Taarbæk (FIL), Gentofte (SIG), Gladsaxe (FIG) og Søllerød (SIS) havde an-

svaret for den daglige drift af idrætssklinikken, den kunne holde åbningsreception den 7. oktober 1982 på Toftebæksvej 8 i Lyngby.

Glæden for Lyngby-Taarbæks idrætsudøvere over nærhedsprincippet i forbindelse med idrætssklinikken placering varede til 1989. På grund af besparelser, rationaliseringer m.m. nedlagdes alle amtets fysiurgiske klinikker, også Toftebæksvej 8. Efter et særdeles stort pres fra idrættens ledere i Idrættens Samarbejdsudvalg i Københavns amt, i hvilket Mogens Preisz repræsenterede FIL, lykkedes det imidlertid at overbevise politikerne om det vigtige i idrætssklinikkerne tilstedeværelse.

Det resulterede i, at Idrætssklinikken Nord ikke blev nedlagt men flyttet fra Toftebæksvej til Københavns amts sygehus i Gentofte. Idrætten i de fire kommuner har dermed stadig den nødvendige behandlingsmulighed og service gennem amtets og kommunerne samarbejde – for ikke at glemme Dansk Idræts Forbund, der stadig aflønner idrætsslægerne.

De aktive medlemmer af idrætsforeninger under DIF kan konsultere idrætsslægen på KAS i Gentofte, der diagnosticerer og i givet fald henviser til behandling hos fysioterapeuterne.

Årligt har idrætsslægen et gennemsnit på 700 konsultationer, mens fysioterapeuterne har mere end 1.600 behandlinger.

Fodboldanlæg

Fodbold blev i Danmark spillet første

gang i 1879 på Eremitagesletten i Dyrehaven.

Det var Københavns Boldklub, som i august dette år arrangerede en udflugt for sine medlemmer til Eremitagen, hvor langboldspil og fodboldspil blev præsenteret.

I indbydelsen til medlemmerne stod der: – Præsentationen vil tage sin Begyndelse Klokken 10 og vedvare til Kl. 1. Langboldspillet varer to Timer og Fodboldspillet en halv Time. Efter Fodboldspillet skal der spises Frokost på Raadvad bestaaende af koldt Bord, Snaps og en halv Flaske Øl. Der skal musiceres fra Kl. 11 til Kl. 1 ved Boldspillet og under Maaltidet paa Raadvad. Deltagende Medlemmer, der samles om Formiddagen Kl. 8 på Københavns Station for Klampenborgbanen og afgaar med Toget Kl. 9, betaler 3 Kr. 50 Øre pro Persona (indbefattet Kjørsel frem og tilbage på Jernbane, Boldspil og Maaltid).

Denne indbydelse medførte, at flere hundrede medlemmer drog til skovs og overværede præsentationen af fodboldspillet. Reglerne lå ikke helt klare på dette tidspunkt, men 20-30 deltagere fik rørt sig på bedste måde, og da skaren drog fra Eremitagen til Raadvad med musik og faner i spidsen, var der enighed om, at fodbold sikkert havde en fremtid for sig.

Men det varede ikke længe, førend Taarbækkerne selv gav sig i lag med fodboldspillet.

Københavns Amtsavis beretter den 18. august 1887, at »Fodboldkampen i Søndags mellem Taarbæk og Charlotte-

lund Boldklubber ved Trepilelaagen gav det resultat, at sidstnævnte sejrede«.

Avisen beretter, at Taarbækkerne også havde »en stærk Vestenvind og den over Eremitagen nedgaaende Sols Straaler at kæmpe imod«.

Efter at man havde skiftet mål, fortæller avisen »men nu havde Blæsten alt lagt sig en Del og Solen venligst taget Plads bag nogle Skyer, saa den syntes ubetinget at have taget Parti for Charlottelund Boldklub«.

Sådan er der en forklaring på alt, også på et fodboldnederlag!

Som det fremgår af Amtsavisens referat, spillede man fodbold på en bane umiddelbart inden for Trepilelågen.

Denne bane måtte man senere afgive, da en ikke-fodboldbegeistret skovrider mente, at fodboldspillet generede landdauherhestene på vejene. Derfor blev banen flyttet længere ind på sletten. Derefter besværede en nabo sig over, at han skulle se Eremitageslottet gennem »to galger«, som han kaldte fodboldmålene, og påny måtte klubben holde flyttedag. Det var ikke nødvendigt at flytte omklædnings- og klubhus med, idet sådanne dengang var et ukendt begreb. Fodbolden havde dog også sine venner i skoven, og når det var meget dårligt vejr, stillede skovløber Andersen sit Ølskur til fodboldspillernes disposition.

En af medstifterne af Taarbæk Idrætsklub i 1908 – klubben ændrede i 1914 navn til Taarbæk Idrætsforening – Theodor Jensen, beskrev i foreningens jubilæumsbog i 1933 vilkårene i foreningens første år således:

– De Forhold, vi arbejdede under dengang, var jo ganske anderledes end de, den yngre Generation kender til. Vi havde selv alt Besværet med at arrangere Kampe og fik ingen Støtte af Voksne, men blev overalt mødt med en vis Skepsis. Vi saa os derfor altid, naar vi endelig havde faaet arrangeret en Kamp, stillet over for tre Problemer, der skulle klares. Søndag Formiddag, en Timestid inden Kampen skulle foregaa, maatte et Par Stykker af os altid rundt i Byen for at skaffe 4-5 usikre Mødere (spillere) tilveje. Der maatte ofte bruges kraftige Overtalelser, ikke alene over for de paa-gældende, men ogsaa over for vrangvillige Forældre, der havde Brug for Drenge derhjemme.

Problem 2 var at skaffe Fodboldstøvler. Det var nemlig dengang ikke alle, der var i Besiddelse af disse nødvendige Attributter. Disse maatte ofte laanes hos Trediemand, der som regel ikke var særlig glad, da Trediemand af gode Grunde hellere ville spille selv. Det øvrige udstyr saa vi ikke så nøje paa.

Problem 3 var Transportvanskelighederne. Skulle Kampen foregaa på fremmed Bane, gjaldt det om at skaffe mindst 6 Cykler, thi mere end 2 paa hver Cykel kunne vi ikke være.

Vi gjorde ofte dengang Ture til Klubberne i den nærmeste Omegn. Først og fremmest Arvefjenden Skovshoved, men ogsaa Brede, Lyngby og Hørsholm, og vi klarede os efter Omstændighederne egentlig godt. Fodbold var jo dengang et anderledes haardt spil end senere. Med Kendskab til Reglerne og Over-

holdelse af disse var det nogenlunde, men vi morede os i hvert Fald herligt, og alle vi gamle fra den Tid har sikkert kun de allerbedste Minder om mange herlige Timer i godt Kammeratskab.

Såvidt beretningen om fodboldspillets første år. Men klubhus blev ikke ved med at være et ukendt begreb. Forholdene forbedredes, og i særdeleshed efter at man i 1920 fik nye baner på Eremitagesletten – og nogle år efter ogsaa en beskeden omklædningsbygning. Den afløstes i 1960 af det nu nedrevne ledvogterhus ved Trepilelågen, som kommunen lejede af DSB til brug for Taarbæk Idrætsforening. Dette hus gjorde god fyldest, særlig efter en tilbygning, der gav forholdsvis tilfredsstillende omklædnings- og badeforhold.

Men gennemførelse af den såkaldte »Springforbiplan«, der har medført nedrivning af et stort antal huse i hele området, fik ogsaa i 1984 ejendommen »Trepilelaagen«, der nu rummede et velfungerende børnehjem for Københavns kommune, til at falde.

Derved åbnedes direkte indkig fra Strandvejen til ledvogterhuset med tilhørende tilbygning, og det var sandt at sige ikke nogen skønhedsåbenbaring. Skovvæsenet ønskede derfor hus og tilbygning nedrevet.

Dyrehavens nuværende skovrider, der administrerer sit ofte vanskelige embede med stor smidighed, foreslog derfor, at kommunen skulle få tilladelse til at opføre et nyt klubhus lidt syd for ledvogterhuset, men indenfor Dyrehavens hegn, under forudsætning af at huset

Taarbæk Idrætsforenings klubhus i Dyrehaven ved Trepilelågen.

Byhistorisk Samling

blev af træ og iøvrigt indpasset i det særlige miljø.

Stadsarkitektens forvaltning blev sat igang med opgaven, som blev overdraget en af kommunens egne arkitekter Ole Wester. Han valgte en udformning af bygningen, der tog udseende efter Dyrehavens smukke gamle foderhuse.

Dyrehaveudvalget, der er et særligt udvalg under Miljøministeriet, der skal føre tilsyn med driften af Dyrehaven, godkendte at huset kunne opføres og udtrykte iøvrigt sin tilfredshed med det smukke projekt.

I august 1987 – på hundredeårsdagen for den omtalte fodboldkamp ved Trepilelågen mellem Taarbæk og Charlottelund – stod formanden for det kommunale idrætsudvalg, Helle Nielsen næppe mange meter fra det sted, hvor kampen blev spillet for at tage »det første spade-stik« til husets opførelse. Og godt et halvt år efter stod huset færdigt. Det er blevet kaldt Danmarks smukkeste klubhus.

Kommunalbestyrelsen bevilgede 2½ mill. kr. til opførelsen. Da det senere viste sig, at beløbet ikke helt strakte til,

skaffede Taarbæk Idrætsforening selv næsten en kvart million kroner, og medlemmer af foreningen udførte forskellige arbejder, som der ikke var plads til i budgettet.

I Lyngby fik fodboldspillerne i 1906 af kommunen anvist et areal på Nørregaardsvej til at spille på. Allerede i 1909 skulle der imidlertid bygges på arealet, og da man ikke kunne anvise andre arealer, sygnede fodboldspillet hen.

I 1911 blev der igen spillet klubfodbold i Lyngby. Nu på et areal ved Engelsborgskolen. Axel K. Holm har herom fortalt: – Vi var nogle stykker, der godt kunne tænke os at spille fodbold, og så stiftede vi Sorgenfri Boldklub. Vi ansøgte Sognerådet om 100 kr. for at kunne betale den årlige leje af en mark bag Engelsborgskolen, men vi fik afslag. Så gik jeg op til Chr. X. på Sorgenfri Slot, og han gav os beløbet. Godt nok måtte vi vente, til der var høstet, og vi måtte selv svide marken af for at gøre den spilleklar.

Den lejede bane havde ikke de foreskrevne mål til turneringsfodbold hverken i længde eller bredde, og da kommunen stadig ikke ville hjælpe idrætten med de fornødne baneforhold, måtte fodboldspillerne leje sig ind på et andet areal mellem Lyngby Statsskole og Bagsværdvej.

I 1917 deltog Lyngby Idrætsforening igen i fodboldturneringer, men alle kampene foregik på udebane, da man stadig ikke rådede over en bane, der kunne anerkendes som kampbane af fodboldunionen. Dette udebaneforhold varede til be-

gyndelsen af 1920'erne, hvor en god ven af boldklubben trådte hjælpende til.

Det var stationsleder, flyverløjtnant Aksel Rasmussen fra Lundtofte Flyveplads, der stillede et areal vederlagsfrit til rådighed for den nystiftede Lyngby Boldklub 1921. Ganske vist var der omklædning i de lidt luftige hangarer, og banen var fyldt med huller og store græstotter, men fodbolden i Lyngby havde nu endelig sin egen bane.

Det varede dog ikke længe, før der igen blev holdt flyttedag. Denne gang tilbage til Engelsborgskolens nye baneanlæg. Fra 1924 og frem til ibrugtagningen af fodboldbanerne på Lyngby stadion i 1948-49 havde Lyngby Boldklub hjemmebane på Engelsborgskolen med rimelige omklædningsforhold sammen med tennisklubben.

På Idrætsanlægget på Kaplevej samt på Virumgårds jorde har Virum-Sorgenfri Boldklub sine baner.

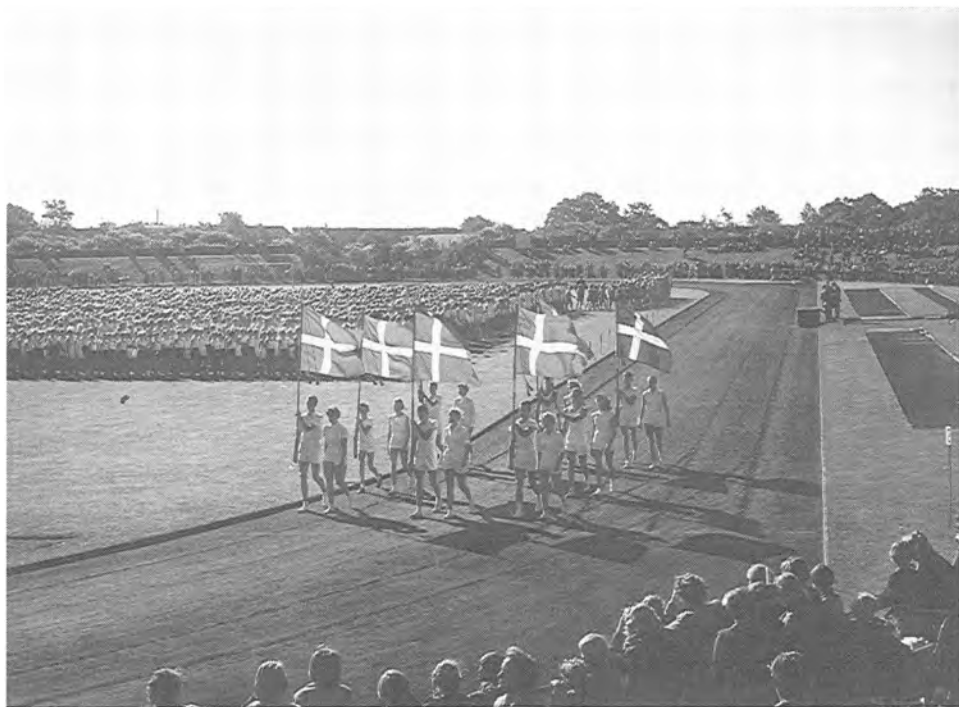
Brede Idrætsforening har hjemmebane på anlægget ved Lystoftevej.

Lundtofte Boldklub har to baner på anlægget ved Ravnholmvej samt en bane ved Gadekæret.

B 82 har sin hjemmebane, Fuglsang Park, ved Fuglsanggårdsskolen og Virum Amtsgymnasium.

Skoleidræt

Det er på skolerne, den organiserede idræt ofte er startet. Her stifter de fleste børn for første gang bekendtskab med forskellige former for idrætsudfoldelse, og som det fremgår af andre afsnit i denne bog, har flere af de etablerede

Der var en næsten olympisk stemning over de store skoleidrætsstævner, som blev afviklet hvert efterår på Lyngby stadion. Her et foto fra den samlede indmarch i 1954, hvor skolernes faner føres på plads.

Byhistorisk Samling

idrætsforeninger deres udspring i skoleidrætten.

I dag er der desuden på flere skoler et veludviklet samarbejde mellem idrætslærerne og instruktører/trænere fra forskellige idrætsforeninger, som i idrætstimer indfører eleverne i forskellige idrætsgrene, som idrætslærerne måske ikke selv er eksperter i.

Hvert år afvikles der en række skoleidrætsstævner, hvor elever fra kommunens skoler konkurrerer i diverse bold-

spil og atletik i kommunens idrætshaller og på Lyngby stadion.

I mange år arrangeredes hvert efterår et stort skoleidrætsstævne for elever på alle klassetrin på Lyngby stadion, hvor der var konkurrencer i atletik, langbold og fodbold. Dette store stævne indledtes med en festlig indmarch på opvisningsbanen, hvor alle deltagerne skolevis og med fanerne i spidsen marcherede ind. Det er tiden nu løbet fra, og stævnet er afløst af en række mindre specialstæv-

ner, som er aldersinddelte og hver har en enkelt idrætsgren eller to på programmet.

Skoleidrætsanlæg

Skolernes idrætsfaciliteter – både udenørs og indendørs – benyttes flittigt uden for den normale skoletid af idrætsforeninger og af oplysningsforbund, som har bevægelsesfag og motion på programmet.

For alle skolerne gælder det, at gymnastiksalene er meget efterspurgte af gymnastikhold. Der spilles desuden om vinteren »småbold« som volleyball, basketball og indendørs fodbold af mange idrætsforeningers medlemmer, som på denne måde holder træningen ved lige.

Her skal i øvrigt kort omtales, hvorledes enkelte skoler har mulighed for at tilgodese idrætsforeningerne i kommunen, ud over at stille gymnastiksale til rådighed.

ENGELSBORGSKOLEN har en særlig aftale med Lyngby Tennis Klub, fordi tennisklubben for nogle år siden fik en del af skolens udendørs idrætsareal til anlæggelse af tre tennisbaner. Til gengæld har skolen mulighed for at benytte nogle tennisbaner efter aftale med klubben. Skolen har endvidere nogle timer i badmintonhallen på formiddage. Skolens fodboldareal er for lille til, at der kan spilles turneringskampe på det. Det benyttes dog til træning af enkelte firmahold.

FUGLSANGGÅRDSSKOLEN har meget at tilbyde idrætten. Dels er der svømmehallen, som benyttes af Lyngby

Svømmeklub, og dels er der skolens fodboldareal, som benyttes af B 82, der har hjemmebane her, »Fuglsangpark« kaldet.

HUMMELTOFTESKOLEN benyttes flittigt af Virum Basketball Klub om vinteren.

LUNDTOFTE SKOLEs fodboldbane benyttes til træning af Lundtofte Boldklub.

TRONGÅRDSSKOLENs svømmehal drives nu i selvforvaltning af Lyngby Svømmeklub. Boldspilhallen ved Trongårdsvej, som Lyngby-Taarbæk kommune lejer af staten, benyttes ligeledes i selvforvaltning af idrætsforeninger i kommunen. Klubberne har her en nøgleordning, så man selv lukker og slukker, rydder op og foretager lettere rengøring.

VIRUM SKOLE benyttes i udstrakt grad af idrætsforeningerne i Virum. Skolens to særdeles velfungerende og store idrætshaller benyttes alle ugens dage af idrætten til basketball, volleyball, håndbold, badminton, tennis m.m. Endvidere har Lyngby Taekwon-Do Klub fået tilladelse til at indrette et stort trænings- og klublokale i kælderens.

*

For 50 år siden løftede idrætten i flok. Kommunen trådte siden til som »den glade tilskuds-uddeler«. I 1991 er kassen tom, og det er nødvendigt for idrætten atter at løfte i flok. Lad ønsket være, at *idrætten i år 2000 vil have optimale betingelser til gavn for den store idrætsaktive del af Lyngby-Taarbæk kommunes borgere.*

Jørgen Friis-Hansen

VIKINGETIDENS VANDMØLLE VED MØLLEÅEN

Nogle amatørarkæologer fra arkæologklubben »Flækken« i Lyngby fandt i årene 1981-88 resterne af en gammel vandmølle 250 meter øst for Nymølle ved Mølleåen.

Nymølle blev som bekendt planlagt i 1643 og bygget kort tid efter. Men dengang, da Nymølle blev bygget, har den øjensynligt afløst en ældre mølle på omtrent samme sted. Og nu er det lykkedes at finde rester af denne ældre mølle og at få bestemt dens alder.

Den ældste af de fundne ting fra denne gamle mølle er en lejubuk fra ca. år 1000, d.v.s. at der på dette sted har været vandmølle i 600 år fra år 1000 til lidt ind i 1600-tallet. I 1643 har man så nedbrudt den gamle mølle og den gamle mølledæmning og bygget nyt 250 meter derfra.

Det vil fremgå af den følgende beretning, at den gamle vandmølle har været nedbrudt og genopbygget flere gange i disse 600 år. Nogle af disse byggefaser har vi kunnet iagttage under udgravningen. Vores udgravningsfelter ses på kortet fig. 1. Mølleåen er i dag rettet ud, så den har et lige eller jævnt krummet forløb; men på dette sted slår den et lille sving til siden. Det er som om der er en bule på den venstre bred.

Umiddelbart før denne bule ligger der en mængde 30-40 cm store sten i åbreden, og føler man efter ude i åen, er åbunden nærmest brolagt med sten.

Disse mange sten kan ikke være kommet hertil på naturlig måde, det må være menneskeværk, og den store stængde tyder på stor menneskelig aktivitet. Derfor gav vi os til at undersøge, hvad det er, der er sket på dette sted, og hvor længe det er siden.

Før vi foretog denne udgravning, sørgede vi naturligvis for at indhente tilladelse fra ejeren, d.v.s. Skoven, samt fra fredningsmyndighederne. Og vi amatørarkæologer måtte naturligvis allerførst have vores projekt godkendt af Nationalmuseet.

Udgravningen blev foretaget et par uger eller måneder ad gangen i somrene 1981-88. Vi gravede i det flade areal ved siden af åen, og vores udgravningsfelter er vist på fig. 2.

I dag er der vild skovbevoksning på dette meget våde areal. I 1920 var arealet langs åen et engareal, hvor bønderne havde deres køer på græs. Kaj Schmidt, som er kendt fra Lyngby-Bogen 1981, og som boede i huset ved siden af Nymølle, har fortalt, at der engang i årene 1923-25 skete et uheld, som førte til en over-

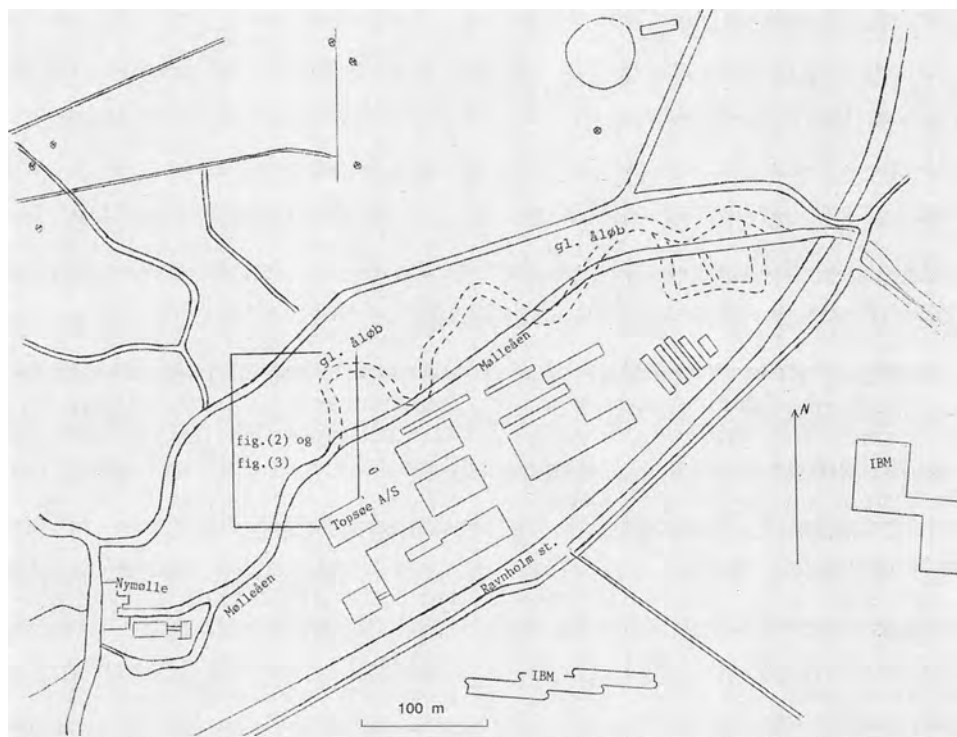

Fig.1. Mølleåens forløb fra Nymølle. Åens gamle slyngninger er set på et kort fra 1855.

svømmelse, der lagde et lag af ler og sand over hele angarealet. Det kvalte græsset, bønderne ophørte med at sende deres køer derned, og i tiden derefter blev engarealet til den nuværende krat- og skovbevoksning.

Udgravningen er de fleste steder kun ført ned til en dybde af 1,20-1,30 meter under jordoverfladen. Enkelte steder gravede vi helt ned til ådalens oprindelige stenbund i en dybde af 2,40 meter. Med disse udgravningsfelter har vi fået overblik over, hvor der har været dæmninger til afgrænsning af mølledammen,

og vi har fået sikkert kendskab til vandmøllens eksistens og alder.

En total udgravning af området ville medføre ca. 5 gange så meget gravning, og sådan gør man ikke i dag. Ved en arkæologisk udgravning efterlader man helst så meget som muligt til eftertidens arkæologer. Dels vil de have større viden, og dels vil de nok være dygtigere end os i dag.

Vi gjorde vores vigtigste fund i 2 meters dybde, d.v.s. betydeligt dybere end det nuværende åløb. For at forstå, at dette er muligt, må vi først lige se nær-

mere på, hvordan Mølleåen har udviklet sig.

Almindeligvis forventer man af et vandløb, som har et rimeligt pænt fald, at det efterhånden graver sig dybere og dybere ned. Og så ser man her ved Mølleåen, at åens bund er hævet 1,20 meter over ådalens oprindelige stenbund. Denne forandring af naturen skyldes menneskenes indgreb. Når man først har anlagt en vandmølle med tilhørende dæmning, og der senere anlægges en anden mølle med dæmning længere nede ad åen, bliver det sværere at få vandet væk fra den første mølle. Derfor må den første dæmning bygges højere. Kommer der så en tredje mølle med en dæmning endnu længere nede, må mølle 2's dæmning gøres højere, og mølle 1's dæmning få endnu en forhøjelse. På den måde har Mølleåens mange møller med tiden hævet åens bund.

Udgravningen

Resultatet kan beskrives i følgende 6 punkter:

1. 2 dæmninger, den ældste i 2 byggetrin.
2. Nogle fund af trædele, som kun kan stamme fra nedbrudte vandmøller. Det ældste stykke er fra ca. år 1000.
3. Et langt gærde fra et anlæg til at lede vandet; det er fra ca. 1430.
4. En vippearm til et letteværk. Det er en del af en vandmølle fra engang i 1400-tallet.
5. Et stibord, som har hørt til en vandmølle engang i 1500-tallet.
6. Nogle løsfund.

Dæmningerne

Før man har kunnet anlægge en vandmølle, har man måttet bygge en dæmning, dels for at få faldhøjde, dels for at få en mølledam som vandreservoir.

Fig. 2 viser placeringen af den ældste af dæmningerne; den er bygget op i midst 2 omgange. På tegningen ses også åens samtidige forløb. Præcis hvor vandmøllen har stået ved vi dog ikke.

I den ældste byggefase har vi dateringer til ca. år 1000. Det ved vi fra aldersbestemmelser af 2 pæle og andet træ i stendæmningen. Dæmningen har en højde af 1,30 meter over den oprindelige stenbund, d.v.s. 1,10 meter under jordoverfladen.

I en yngre byggefase er demme dæmning hævet til en højde af 1,60 meter over den oprindelige stenbund, d.v.s. 0,80 meter under jordoverfladen. I denne overbygning blev der udtaget en pæl, som er blevet dateret til ca. år 1400. D.v.s. at denne forhøjelse af dæmningen er fra år 1400 eller måske tidligere.

Fig. 3 viser placeringen af den yngste dæmning på stedet. Den er ikke udgravet, men kun lokaliseret med et jordspyd. Denne dæmning har et andet forløb end den første dæmning, den forløber øst-vest. Vestenden når hen til en morænedannelse, og østenden når hen til et stibord, der bliver beskrevet under punkt 4. Med denne dæmning er åen tvunget til siden, og ved stibordet er der etableret et fald mod nord. Dæmningens højde er 1,80 meter over den oprindelige stenbund, d.v.s. 0,60 meter under jordoverfladen.

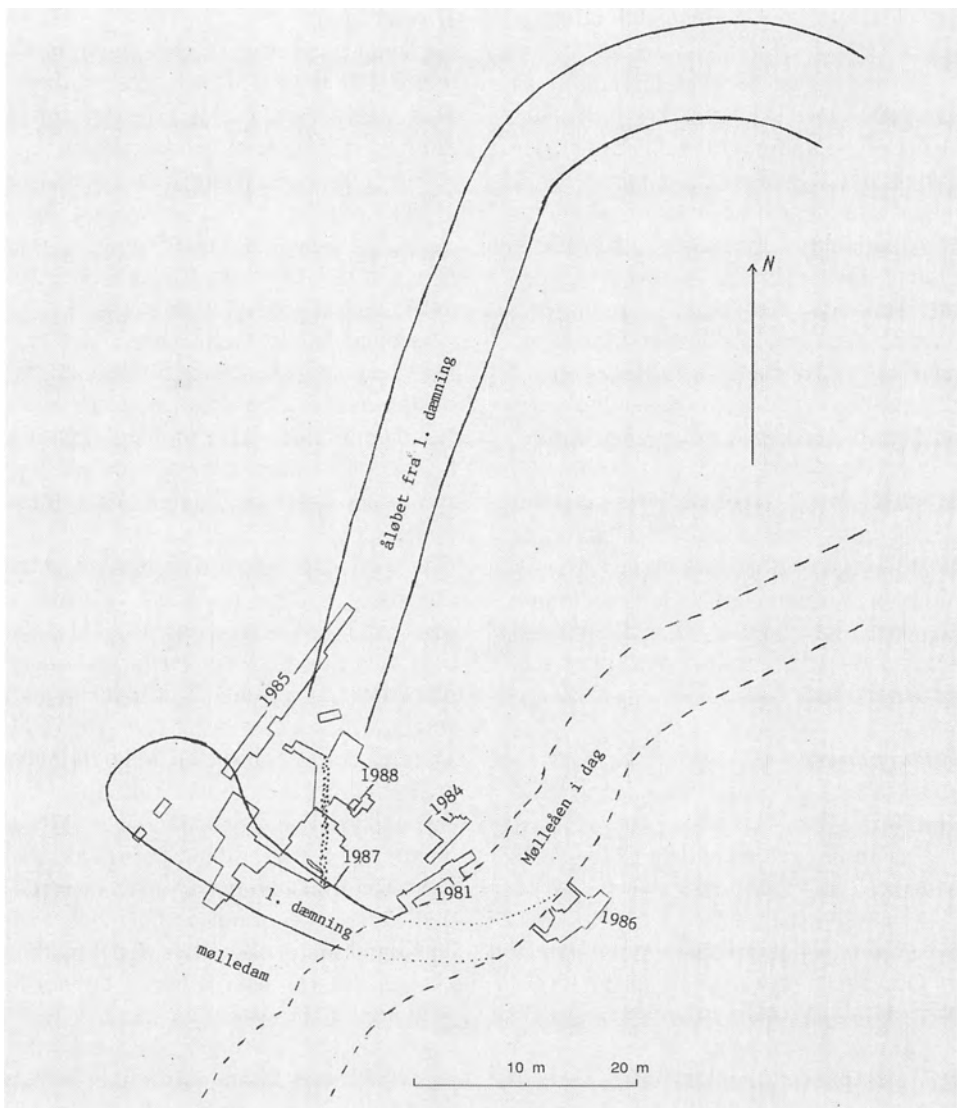

Fig.2. Af den ældste dæmning (dæmning 1) er vist så meget, som vi kender. Den har været i funktion i 500 år, fra år 1000 til ind i 1500-tallet. Omkring år 1400 er dæmningens højde øget med 30 cm. Syd for dæmningen har der været mølledam. Nord for dæmningen har flere vandmøller afløst hinanden. På tegningen er vist et sandsynligt afløb af vandet. Desuden er vist vores udgravningsfelter. Gærdet er vist med prikker. Og Mølleåens forløb i dag er tegnet med stiplede linier.

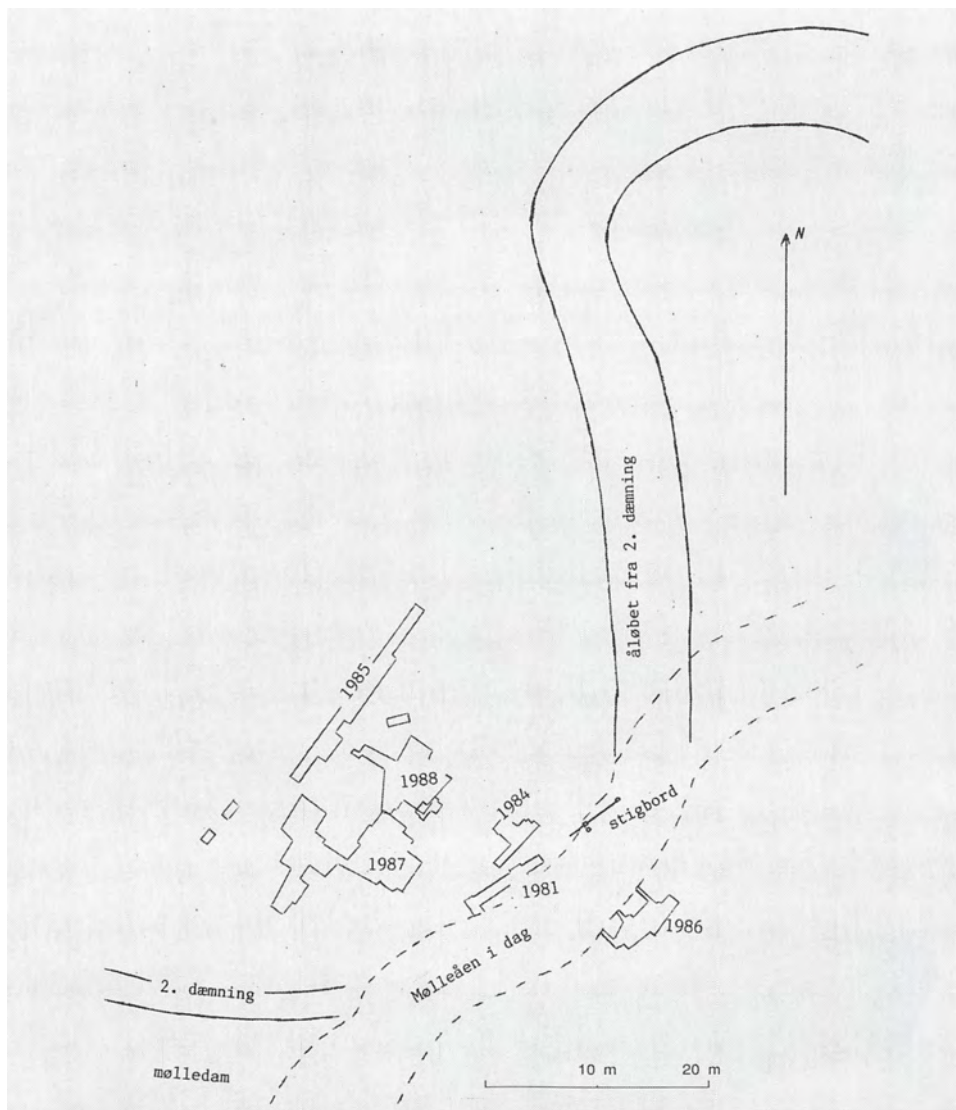

Fig.3. På tegningen ses så meget, som vi kender af den yngste dæmning (dæmning 2) og af stigbordet samt åens sandsynlige afløb mod nord. Desuden er vist vores udgravningsfelter. Mølleåens forløb i dag er tegnet med stiplede linier. Dæmning 2's vestende er fjernet, da man i 1643 har skullet skaffe frit afløb fra den nye mølle (Nymølle). Sandsynligvis har dæmning 2 stået i forbindelse med stigbordet og en dertil hørende vandmølle.

Fig.4. Lejebuk fra en vandmølle. Lejet har været beregnet til en 10 cm tyk vandret aksel til et vandhjul.

Fig.5. På dette nærbillede af lejebukken kan man se akslens slid på lejet.

Fig.6. I bunden af lejet er der et hul, hvorigennem grus kunne skylles ud. Bemærk den runde udskæring i den ene ende. Den må have tjent til fastspænding af lejebukken.

Fig.7. Graveholdet arbejder. Stenlaget over lejebukken er fjernet, og den ligger, som den blev fundet, med bunden opad. På billedet ses en slange. Det var nødvendigt at pumpe vand væk hele tiden, og Lyngby Vejvæsen havde lånt os pumpen.

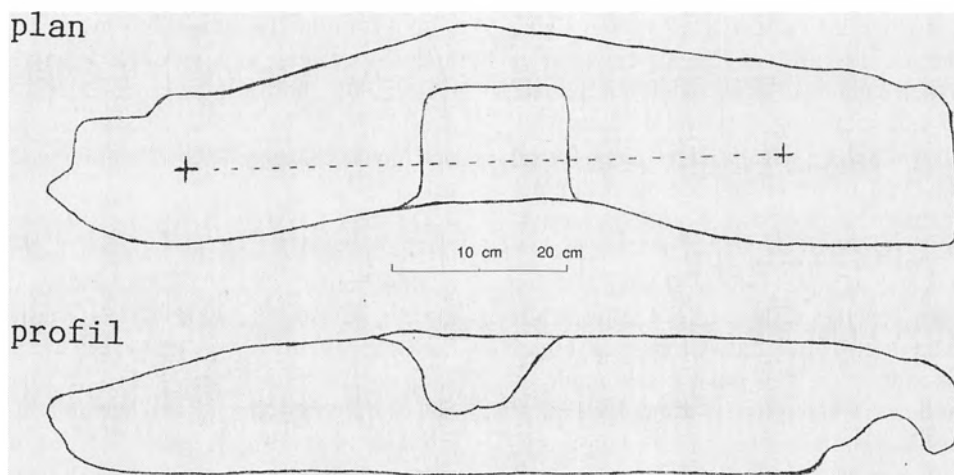

Fig.8. Lejebukkens form er tegnet i plan og i profil. I planen ser man, hvordan træet krummer, således at akslens tryk ligger lige mellem endestykkernes midte. I profilen ses, at lejet ved slid har skubbet sig

Der er ingen datering af denne dæmning; men den har vel fungeret engang i 1500-tallet. I hvert fald er den gennembrudt og ophørt med at fungere i 1643.

Trædele fra en vandmølle

Den ældste mølledel, som blev fundet, er den store lejubuk fig. 4. Den er fundet 2,00 meter under jordoverfladen, d.v.s. 0,40 meter over stenbunden. På dette sted var de nederste 0,40 meter et bundfældet fint materiale, der kaldes gytje. Lejubukken, som har været udslidt og kasseret, lå oven på dette gytjelag, og den var igen overdækket af et 0,40 meter tykt stenlag.

Ved siden af lejubukken lå et stykke 4 meter langt tømmer. Tømmeret er dateret til ca. år 1050. Det er altså lidt yngre end lejubukken, som er fra ca. år 1000; men den har også været gammel, da den blev kasseret.

En lejubuk er et stykke tømmer, hvori der er udskåret et leje til en vandret aksel. Denne lejubuk havde en længde af 1,05 meter og et tværmål på ca. 15 x 20 cm. Selve lejet har givet plads for en aksel på 10 cm i diameter, og akslen må formodes at have været møllehjulets aksel.

Fig. 5 er et nærbillede af lejet. Her ser man tydeligt slidsporene. Desuden ser man nogle runde huller, hvis funktion er ukendt. Man kan have brugt nogle af hullerne til fastgørelse af en bøjle til at holde akslen på plads. Det er også muligt, at et par af hullerne har været til fedt til smøring af lejet.

Fig. 6 viser bunden af lejubukken.

Man ser, at der er et hul i bunden af lejet, og det må have haft en funktion. Jeg kunne tænke mig, at sliddet som vi så på fig. 5, kommer fra grus og småsten, og at hullet er lavet, for at den slags forurening kunne skylles ud.

På fig. 6 ser man også en hulning i den ene ende af lejubukken. Den må have tjent til fastspænding af lejubukken. På fig. 7 ses lejubukken i bunden af udgravningen.

Selve udformningen af lejubukken vidner om solid håndværksmæssig erfaring. Man har udvalgt et stykke træ, der er svagt buet, og deri har man udformet lejet således, at akslens tryk under brugen kommer til at ligge på en linie mellem midtpunkterne af lejubukkens ender. Se fig. 8. Derved bliver akseltrykket opfanget af lejubukken på en sådan måde, at den vil ligge stabilt uden at vride sig. Det at lave en lejubuk af et stykke svagt krummet træ, er kendt som en normal udformning af lejubukke i senere vandmøller. Derfor kan vi regne med, at denne lejubuk fra år 1000 er lavet af folk, der havde erfaring med vandmøllebyggeri.

Da man udvalgte træstykket til lejubukken, tog man endnu et hensyn. Lejet er udskåret et sted, hvor der sidder en mægtig knast, og her er træet særlig hårdt. Stedet må have været valgt, for at lejet skulle være så slidstærkt som muligt. Senere i middelalderen har man lejubukke til vandmøller, hvor lejet er af sten, og det er jo mere slidstærkt. Vi ved ikke, hvornår man har skiftet fra trælejer til stenlejer.

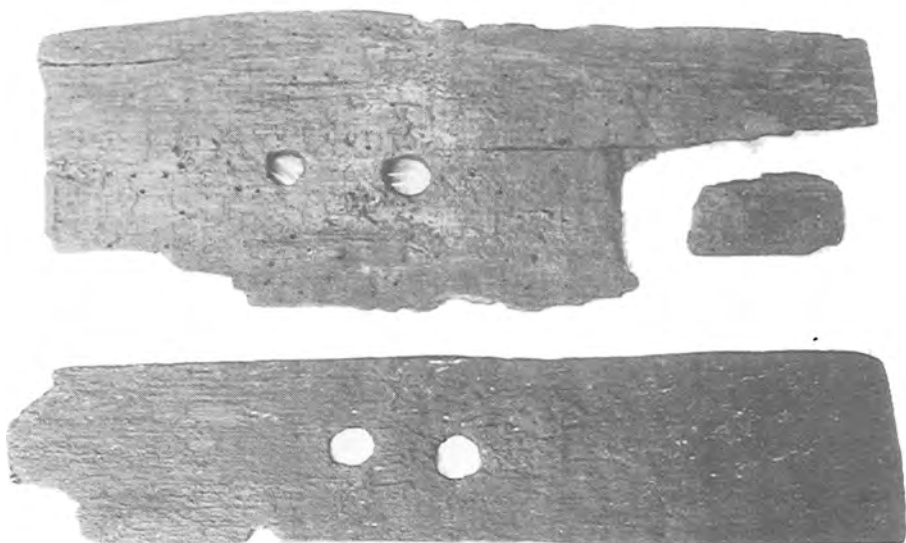

Fig.9. 2 skovlblade fra vandhjul, længde 55 cm. De kan have været brækket af i den ene ende. Skovbladet foroven er dateret til ca. år 1200, det forneden blev fundet i et dybere lag, så det kan være lidt ældre.

Fig.10. 2 træstykker a 34 cm, hver med 3 huller, samt trænegler. De er dateret til ca. år 1200. De kan have været monteret som vist i fig.11.

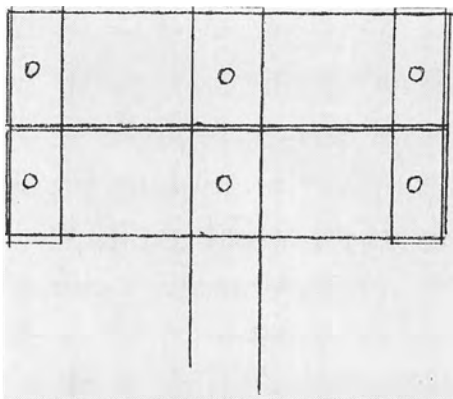

Fig.11. Træstykkerne fra fig.10 kan have været monteret på en tværar som vist på tegningen. Et sådant skovblad er kendt fra senere vandmøller. (Chr. Fischer i Skalk 1984 nr. 5).

I udgravningen, lidt højere oppe end lejebukken, blev der fundet 3 skovblade. 2 af disse er dateret til ca. år 1200, det tredje lå lidt dybere i stenlaget., så det er nok lidt ældre. Skovbladene er vist på fig. 9 og 10. Disse skovblade har på en eller anden måde været monteret på et vandhjul. Det på fig. 10 bestod af 2 træstykker, hver med 3 huller, samt nogle træagler. Det kan have været monteret som vist på tegningen fig. 11.

I samme niveau som skovbladene fandt vi en kølle, som er vist på fig. 12. Det er et flot stykke tømrerværktøj. Kølle og håndtag er skåret ud af ét stykke træ, og den er 54 cm lang. Da køllen er fundet i omtrent samme niveau som skovbladene fra ca. år 1200, er den vel omtrent fra samme tid.

Denne type kølle er blevet brugt i jernalderen, og den er også kendt fra vikingeskibsværftet ved Fribrødre Å på Falster. Endnu den dag i dag bruges trækøller af denne form, blot i mindre størrelse, f.eks. i forbindelse med stemmejern.

Gærdet

Fig. 13 viser 6 meter af et gærde bestående af pæle med risfletning imellem. Pælene sidder i et sand/gruslag 0,80 meter under jordoverfladen. Gærdet er vist ved prikker på fig. 2 i udgravningsfeltet fra 1987, og det fortsættes med 4,50 meter i 1988-feltet. Gærdet er uafsluttet i begge felter, så vi ved ikke, hvor langt det er.

En pæl fra gærdet er dateret til omtrent samme tid som en pæl fra dæmnings overbygning, ca. år 1430, så de to

Fig.12. Kølle med håndtag, skåret ud af ét stykke træ. Den er 54 cm lang. Dette tømrerværktøj er fra tidlig middelalder; men typen har været i brug fra jernalderen og op til vore dage.

Fig.13. Gærde af pæle og grenfletning 0,50-0,80 meter under jordoverfladen. Vi kunne følge det over 10,50 meter; men vi ved ikke, hvor langt det er. Dette billede viser den del af gærdet, som blev afdækket i udgravningsfeltet 1987.

anlæg kan have fungeret samtidig.

Det er sandsynligt, at gærdet har haft til formål at lede vandstømmen hen til vandmøllen. Anlægsarbejdet med forhøjet dæmning samt gærde er nok udført i forbindelse med en flytning eller genopbygning af vandmøllen.

Vippearmen

I gærdet blev der fundet et 1,50 meter langt træstykke, der er tildannet med et hul og nogle udskæringer. Dette stykke, som er dateret til ca. år 1435, er tolket som en vippearms til et letteværk. Denne funktion er vist på fig. 14.

Vippearmen har været udslidt og kasseret, før den blev genbrugt til udbygning af gærdet.

Stigbordet

Et stigbord er en anordning til regulering af højden af det opstemmede vand i en mølledam. Ved nyere vandmøller bruges en forskydelig plade, der glider i faste styringer. I gamle stigbord har man brugt pæle med notudskæring, hvorefter der har været anbragt planker. Man har da kunnet regulere højden med flere eller færre planker.

I åen kan man endnu i dag se resterne

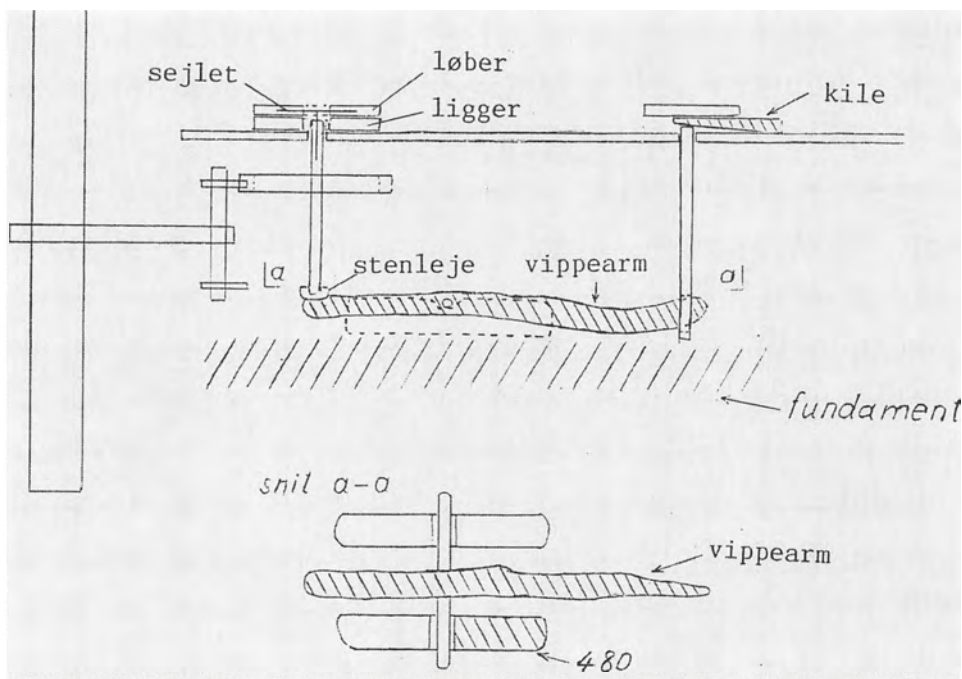

Fig.14. Principskitse af et letteværk fra en vandmølle. – Den øverste møllesten, »løberen«, drives af en lodret aksel, som ender i et jern, sejlet. Sejlet sidder i en rille på løberens underside. For at male korn skal løberen, mens den drejes rundt, løftes lidt fra den underste sten, »liggeren«. På tegningen er vist, hvordan den lodrette aksel står i et stenleje, som hviler på den ene ende af vippearmen. Når den anden ende af vippearmen presses ned med en kile, løftes den lodrette aksel, og derved løftes (lettes) løberen. Ved udgravningen har vi fundet vippearmen samt kilen og halvdelen af det ene leje for vippearmens aksel. Vippearmen er et passende bøjet grenstykke med et hul på tværs til en lille træaksel, som den kan vippe om. Den ende, der har båret stenlejet, er stærkt nedbrudt. Vippeenden er derimod velbevaret. Ved tilhugning er den udformet til et fladt stykke, så vippefunktionen kan udføres, uden at vippearmen vrides. En vandmølle med et sådant princip kan man se hos Anders Jespersen: Gangtøjet i vandmøller, 1953. Her angives det som sandsynligt, at denne type vandmølle kom til Danmark ca. år 1000. Principskitsen er udarbejdet efter idé af Axel Steensberg.

af et gammelt stibord. I kanten af åen ser man 2 gamle pæle. Den ene står lodret. Den er en del forvitret; men man kan se, at den oprindeligt har været fuldkantet tømmer 20 x 14 cm med dyb notudskæring i 2 sider. Den anden pæl er en

skrå afstivning. I den lodrette pæls notudskæring mod vest sidder en planke på kant; den når ind i åbrinken.

3,50 meter ude i åen står der yderligere en pæl, som er hugget af i bunden af åen. Denne pæl har samme dimension

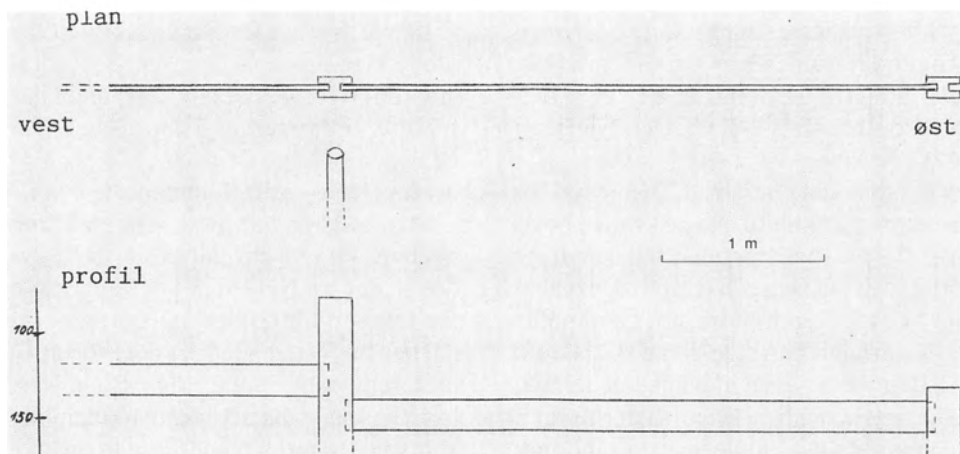

Fig.15. Tegning af stigbordet i plan og i profil. Niveaumålet i profiltegningen angiver cm under jordoverfladen. Åens vandoverflade skifter mellem niveau 80 og 110.

som den første, og mellem dem sidder der endnu en planke på kant i notrillerne. Den anden pæls anden notrille er tom, og vi ved ikke, hvor langt stigbordet har været. Stigbordet er vist på tegningen fig. 15.

Vi gjorde disse iagttagelser i 1986, da vi havde fået åens vand sænket noget. Men det var en vanskelig opgave.

Dette stigbord og den yngste dæmning fig. 3 har vel hørt til den sidste vandmølle på stedet; men det blev ikke undersøgt.

Nogle løsfund

Ved en gammel vandmølle forventer man at finde kasserede, knuste møllesten; men det eneste, vi fandt af den art, var nogle små stenstumper, som var glatslebne på den ene side. Vi regner med, at det er afslag fra møllesten. Et sted i området må der ligge kasserede

møllesten, og når vi ikke fandt dem, skyldes det nok, at vi kun har udgravet en mindre del af området.

I udgravningen fandt vi også 2 keramikskår, som begge er af en type, som blev brugt i vikingetid eller tidlig middelalder. Endelig var der på det sted en mængde kridtstumper, og dem har vi endnu ikke fundet nogen god forklaring på.

Hvor tidligt startede denne vandmølle?

Som ovenfor nævnt har vi kun udgravet så meget, at vi har set, at der her har været en gammel vandmølle. De resterende 4/5 af området kan give mange flere fund og oplysninger. Det omtalte gytjelag på 40 cm over stenbunden tyder på en endnu ældre dæmning, bag hvilken der har været stillestående vand. Derfor er det sandsynligt, at en totaludgravning ville vise en ældre datering end år 1000.

I Vestjylland er der fundet rester af en vandmølle i et meget mindre vandløb; den tidligste genstand er her et skovblad fra ca. år 900 (Leif Chr. Nielsen i *Acta Archaeologica* vol. 57/1986).

Lejebukken her ved Mølleåen er imidlertid det hidtil ældste synlige bevis for, at folk i vikingetiden har kendt og brugt den avancerede teknik, der skal til for at bygge og drive en stor vandmølle.

Naturligvis kan man bemærke, at folk på den tid havde en avanceret teknik, både med vogne og skibe, så derfor måtte man vel også kunne lave en vandmølle. Det vil være et rimeligt ræsonnement, og nu ser vi, at det har man altså også kunnet.

Historiske oplysninger

Med denne beretning har vi i korte glimt kunnet følge, at der har været skiftende vandmøller på dette sted fra år 1000 til lidt før 1643. Det er lang tid, 600 år, så det må være værd at overveje, om nogle af de kendte historiske oplysninger skulde referere til denne vandmølle.

Der er 2 gamle dokumenter, som kan være aktuelle. Det ene er Roskildebispens Jordebog fra ca. 1370, og det andet er et gavebrev fra 1145.

I jordebogen nævnes de vandmøller langs Mølleåen, som dengang ejedes af Roskildebispen. Det er: molendinum Lughna, molendinum Lanxbyerghs, molendinum Brydæ, molendinum Ørewaz, Brændemøllæ.

Heraf kan Brydæ og Ørewaz identificeres med Brede og Ørholm. Lanxbyergh har Eiler Nystrøm behandlet i

»Fra Nordsjællands Øresundskyst« 1938 s.505. Her har han givet en god argumentation for, at det er Hjortholm eller snarere forgængeren til Hjortholm. Om Brændemøllæ har der været gættet på, at det kan have været Stampen.

Men Lughna har hidtil haft en krank skæbne. Flere skrivende folk har hævdet, at det må have været et tidligt navn for Lyngby Mølle dels på grund af, at navnet begynder med L, dels for at få placeret denne mølle. Men Eiler Nystrøm har påpeget, at disse to møller ikke kan være identiske, idet Lyngby Mølle altid har tilhørt Kronen og altså ikke kan være nævnt i bispens ejerdokumenter. Dertil kommer, at stednavneforskerne påpeger, at Lyngby, som er et stednavn fra vikingetiden, aldrig kan have heddet Lughna. Et stednavns forstavelse kan ændres med tiden, men aldrig endelsen, her -by.

Inge Wohlert skriver i Lyngby-Bogen 1963 om stednavnet Lughn, som er Mølleåens gamle navn. Adjektivet lughn har på gammelt dansk betydet »stille«, »rolig«, »mild«. Og det er dette navn på Mølleåen, vi har fået overleveret, dels i ovennævnte »molendinum Lughna« fra 1370, dels som »molendinum in Lugen« i gavebrevet fra 1145.

I gavebrevet får vi oplyst, at en mand ved navn Herman, biskop af Slesvig, af kong Erik får overdraget afgifterne fra »molendinum i Lugen« samt en del andet gods. Herman var fra Køln, af betydnende familie; han havde bl.a. været abbed for et kloster. Men da han mødte modgang, forlod han mismodigt sin

Item molendina lughna dat m^o marc^o arg^o.

Item molendina lanxbyerghe dat m^o sol^o q^o lag^o almata port^o
et impugnat in fuis dm^o epi. et laborat in flumi sua ad castri
qu^o necess^o fuit

Item molendina bryda dat m^o m^o arg^o q^o pugne portu
q^o lag^o almata port^o q^o p^o caligaz^o aduocato

Item molendina øreswa^o dat m^o m^o arg^o q^o pugne portu
q^o lag^o almata port^o et q^o p^o caligaz^o

Item brandemolla de nouo edificat^o dat m^o m^o arg^o.

De omdiskuterede linier i Roskildebispens Jordebog (ca. 1370, i Upsala Universitetsbibliotek), som nævner biskoppens 5 møller ved Mølleåen. I øverste linie nævnes 2. og 3. ord »molendinum Lughna«, som i skat til biskoppen skal betale 4 mark sølv. Den anden mølle i rækken, »molendinum Lanxbyerghe«, tolkes af Eiler Nystrøm (Fra Nordsjællands Øresundskyst, 1938, s. 505-07) som møllen ved Hjortholm, den senere Frederiksdal Mølle, bl.a. fordi den sidste sætning »og han (mølleren) skal arbejde med sin økse ved borgen, når det er nødvendigt« antyder en nær beliggenhed. De næste to møller anses for at være hhv. Brede (Brydæ) og Ørholm (Ørewaz), og den sidste, Brændemøllæ, er muligvis Stampen, men behøver lige så lidt som Lughna at være nogen af de nuværende 9 møller.

hjemstavn og drog til Danmark. Her kunne han bruges, først af ærkebiskop Eskild, senere af kong Erik Lam. Herman optræder først som Eskilds udsending til paven i en sag mod kirken i Hamborg, dernæst indfører Herman den nyere europæiske formulering af officielle skrivelser. Herman får titel af

biskop af Slesvig og modtager nævnte gavebrev, som han iøvrigt selv har udformet. Når møllenavnet er blevet »in Lugen«, er det på grund af Hermans tyske stavning. Disse oplysninger er fra Arthur Køcher, Historisk Tidsskrift 9.rk. bd.2 s.162, 1921-23.

Selve gavebrevet fra 1145 eksisterer

ikke mere. Det kendes fra en afskrift i Esrumbogen, Codex Esromensis, fra 1497. På den tid har det ligget i Esrum Kloster, så det er sandsynligt, at »molendinum in Lugen« eller »molendinum Lughna« har tilhørt Esrum, inden den blev Roskildebispens ejendom.

Men det gamle ord lughn findes også i stednavnet Lugnætoftæ fra 1348, som er det nuværende Lundtofte. Og da Lundtofte ligger tæt ved vores nyfundne gamle mølle, er det sandsynligt, at det er den, der har båret navnet molendinum Lughna.

Efter disse overvejelser er det en fornøjelse at se Eiler Nystrøms nærmest profetiske udsagn fra 1934 (Lyngby Sogn i Fortid og Nutid s.218): »Det afgørende er, at Navnet Lughna er i langt nærmere Overensstemmelse med Lugnætofta (som Lundtofte kaldes i Jordebogen) end med Lyngby, og at Bispen vitterlig havde Gods i Lundtofte. Nærmest Byen ligger i vore Dage Nymølle, men hvis Molendinum Lughna i en fjern Fortid har ligget paa denne Plads, saa var den i hvert Fald borte i det 17. Aarhundrede og Erindringen om den var længst gaaet tabt«.

Denne gamle mølle, molendinum Lughna, har altså været opført ca. år 1000. Den har allerede fra starten været en stor mølle, det kan man se på lejebukken. Både møllen og dæmningsbyggeriet i en højde af 1,30 meter over åens bund har krævet en meget stor arbejdsindsats. Så her må man stille spørgsmålene: Hvem har haft brug for en sådan

mølle, og hvem har kunnet bygge en sådan mølle?

Lundtofte er en almindelig, lille landsby fra vikingetid eller tidlig middelalder. Den har ikke haft behov for møllen, og den har ikke kunnet klare opgaven. Det er nok Lundtofte, der har taget navn efter møllen, ikke omvendt.

Svaret kan kun være, at det må have været en af vikingetidens virkelige stormænd, der har opført denne mølle. Byggherren må have haft et stort mandskab, så han har haft behov for en mølle. Og byggherren må dels have haft arbejdskraft til byggeriet, og dels må han have haft så gode kontakter, at han har kunnet skaffe sig den nødvendige viden og erfaring.

Det vil sige, at vi må kunne finde en stor vikingetidsbebyggelse i nærheden af møllen. I tiden før IBM's nybyggeri i 1990 var vi opmærksomme på, at der muligvis kunne have ligget vikingetidshuse på dette areal. Vi prøvegravede et sted og fandt et stort stolpehul af vikingetidstype; men den efterfølgende prøvegravning ved Københavns Amts Arkæologiske Sekretariat gav ikke flere stolpehuller. Vi har også foretaget en prøvegravning på arealet nord for Prebens Vænge, hvor vi fandt 2 små vikingetidsgrave. Der kan muligvis være mere; men det er ikke undersøgt.

Vi kan kun håbe, engang i fremtiden at få lokaliseret denne forventede vikingetidsbebyggelse her i Lyngby-Taarbæk kommune.

Jeppe Tønsberg

LYNGBY NORDRE MØLLE

Lyngby Mølles oprindelse har traditionelt været tilskrevet Knud den Stores indkaldelse af engelske munke omkr. 1020, for at de kunne lære danskerne at bygge vandmøller. Man har også hævdet, at Lyngby Mølle skulle være Danmarks første vandmølle; men alt dette er traditionsstof, som aldrig har været andet end løse antagelser, og som i hvert fald af de seneste års arkæologiske forskning er blevet henvist til sagnhistorien.

Hvis man betragter det omgivende landskab, ser man, at betingelserne for at lægge en vandmølle netop i Lyngby ikke er de bedste. Ganske vist er der rigeligt med vand, fordi både Bagsværd og Lyngby søer kan forøge mølledammens kapacitet; men på grund af det jævne terræn er faldhøjden kun ringe (0,8 meter), således at der skal bruges meget vand for at opnå effekt. Så meget mere er stedet bekvemt for de vejfarende: på strækningen fra Øresund helt ind til Fiskebæk ved Farum Sø ligger Mølleå-systemet som en effektiv forhindring for nord-sydgående trafik, enten med brede søer eller med store terrænforskelle. Kun i Lyngby er overgangen jævn og har trukket færdsejen til sig. Det kan være forklaringen på, at kirken og byen ligger netop her, og det har så været

naturligt at lægge en af Mølleåens møller her med en kombineret vej- og mølledæmning hen over åens gennemløb. Den bekvemme vej forbeholdt kongen senere for sig selv frem til 1764 (»Kongevejen«), medens almindelige rejsende mellem København og Nordsjælland var henvist til Frederiksborg Landevej over Fiskebæk eller Kulsviervejen over Nymølle.

Den ældste omtale af Lyngby Mølle i de skriftlige kilder er i en skatteliste fra 1492, hvor møllen tilhørte kongen og var fæstet til en møller, der hed Bo. Derimod er »molendinum Lughna« i Roskildebispens Jordebog omkr. 1370 ikke Lyngby Mølle, idet »Lughna« ikke som ofte tidligere antaget betegner Lyngby, men Mølleåen, og idet Lyngby Mølle som nævnt var krongods allerede før reformationen. Af denne grund kaldtes byen »Kongens Lyngby«, en betegnelse, som i kilderne optræder allerede i 1348.

Indtil 1608 var Lyngby Mølle udelukkende kornmølle; men dette år opførtes desuden en valkemølle, d.v.s. en mølle, der udførte den energikrævende del af klædefremstillingsprocessen, hvor det nyvævede klæde bearbejdes fysisk (stampes = valkes) i en sæbeopløsning for at blive krympet og filtret til tæt, målfast klæde. Valkemøllen var sand-

Casper Herbach (»Kunst-Caspar«).

Maleri på Frederiksborg Museet

synligvis kun i brug nogle få år; men hermed var det forhold grundlagt, at der i Lyngby fandtes to møller ved siden af hinanden, en kornmølle og en industri-mølle. Endnu i dag består Lyngby Mølle af en Søndre og en Nordre mølle; men man kan ikke deraf udlede noget om, hvordan møllebygningerne har set ud eller været indrettet længere tilbage i tiden end 1761 (herom nedenfor).

I 1640 anlagde den tyskfødte drejer Jacob Petz en hammermølle ved siden af kornmøllen. Her fremstillede han musketter til Tøjhuset, og i 1643 grundlagde han desuden Nymølle; men i 1650 flyttede han sin virksomhed til Skåne. Hammermøllen blev overtaget af kongen og forpagtet til den ligeledes tysk-

fødte kunstsmed Caspar Herbach (»Kunst-Caspar«), som fortsatte driften af slibemøllen. Fra 1650 og fremefter træffer vi flere gange på Caspar Herbach i Lyngby Kirkebog, hvor han og hans hustru ofte optræder som faddere ved dåbshandlinger i Lyngby Kirke, og vi ser heraf, at »Kunst-Caspar« har været en mand, der har deltaget aktivt i samfundslivet i Lyngby. Ud over sit arbejde i møllen grundlagde han i 1661 også den første kro i Lyngby, den senere »Store Kro«, der siden blev til Hotel Lyngby og eksisterede til 1975, hvor bygningerne indrettedes til plejehjemmet Møllebo.

Slibemøllen blev ødelagt under svenskekrigen, men i 1662 genopbyggede Caspar Herbach møllen som valkemølle for at kunne valke klæde for det genoprettede børnehus på Christianshavn, og han fik kongeligt løfte om, at der ikke måtte bygges andre valkemøller i nærheden af hovedstaden. Møllen kom i gang; men i 1664 døde Caspar Herbach. Hans enke satte ham et minde i Lyngby Kirke i form af den midterste af kirkens lysekroner, og hun og hendes stedsøn (Casper Herbachs søn af første ægteskab, Friedrich Herbach) fortsatte driften af Lyngby Mølle til 1689, hvor den overtoges af Anders Jacobsen.

Han solgte den i 1700 til Anna Witts, der i 1723 solgte den videre til Jochum Gevert. Nu var der tale om en melmølle; men senere i Jochum Geverts ejertid var der igen valkeværk på møllen. Det fungerer ikke tilfredsstillende, og i 1739 købte staten Lyngby Mølle tilbage i den hensigt at sætte den i stand og forpagte

*Møller Chr. Kofoed (1824-96) og hans hustru Anne Christine (f. 1828). Kultegninger efter fotografier.
Byhistorisk Samling*

den til en kyndig valkemester for at sikre forsyningen af klæde til statens magasiner.

Til at istandsætte møllen ansatte man den hollandske bygmester Marten van Dockum, som efter at have nedrevet og genopført møllen også fik lov til at få den i forpagtning mod at ansætte en valkersvend og mod selv at opføre beboelseshus og stald. I begyndelsen gik det tilsyneladende godt for Marten van Dockum, der lige som Caspar Herbach udviste stort initiativ omkring møllen; men der var ikke vandkraft nok til at sikre driften i det omfang, han ønskede, og uheldige spekulationer andetsteds bragte ham i gæld. I 1759 fik han skænket Lyngby Mølle som ejendom, og efter hans død i 1769 fik hans enke i 1773

tilladelse til at genoprette melmøllen, hvis hun samtidig sørgede for at vedligeholde valkemøllen.

Lyngby Mølle overtoges i 1777 af hendes svigersøn, agent Arndt Hendrich Dodt, og gennem endnu et par ejerskifter kom den først i 1800-tallet til at tilhøre den velkendte Lyngby-familie Lund, således i årene 1839-66 den senere sognerådsformand, proprietær Peter Lund. Endnu omkring 1820 eksisterede valkeværket stadig, men brugtes ikke, og i en beskrivelse fra 1823 nævnes det ikke.

I perioden 1866-1897 ejedes Lyngby Mølle af møller Chr. Kofoed, som siges at have skabt den lille ø i møllens bagdam på østsiden af Lyngby Hovedgade ved opmudring for at skaffe afløb fra møllerne (andetsteds omtales øen sidst i

Stuehuset, som Peter Lund opførte i 1847, lå ud til Lyngby Hovedgade ud for Nordre Mølle, der ses til venstre. Huset blev revet ned ca. 1940. Foto ca. 1920.
Byhistorisk Samling

1800-tallet som »Agiers Ø« efter proprietær Peter Gottlieb Agier). Efter Chr. Kofoeds død solgte arvingerne i 1897 møllen til genboen, Dansk Gardin & Textil Fabrik, der købte den for at opnå rettighederne til vandet i Mølleåen. Fabrikken havde brug for store mængder rent ferskvand til skylle-, vask- og farveprocesserne i produktionen, og tilsvarende havde den brug for at kunne komme af med sit spildevand. Driften af Lyngby Mølle fortsatte ved forpagtning, også efter Lyngby-Taarbæk Kommunes overtagelse af møllen i 1965. Den Søndre Mølle er siden 1980 forpagtet til Svanholm-kollektivet, der her fremstiller og sælger økologiske korn- og melprodukter.

Lyngby Møllens skiftende udseende

Fra Marten van Dockums tid og fremefter kan vi følge Lyngby mølles udseende gennem de detaljerede beskrivelser i brandforsikringsarkivalierne. Den ældste af disse taxationsbeskrivelser er fra 1761 og nævner hovedbygningen (stuehuset), møllebygningen med stampeværk, en staldbygning og et vognskur.

Hovedbygningen ud til gaden var et grundmuret hus på 9 fag i én etage med tegltag og kvist både til gaden og til gården. Den var i 1787 vokset til 16 fag i længden og 9 fag i bredden med mansardtag af tegl, og den var efter beskrivelsen ret kostbart indrettet. I 1812 og 1829 gentages beskrivelsen (16 fag, $32\frac{1}{2} \times 15$ alen = ca. 20x9 meter). I 1847 byggede Peter Lund et nyt og mindre stuehus ud til gaden ud for Nordre Mølle

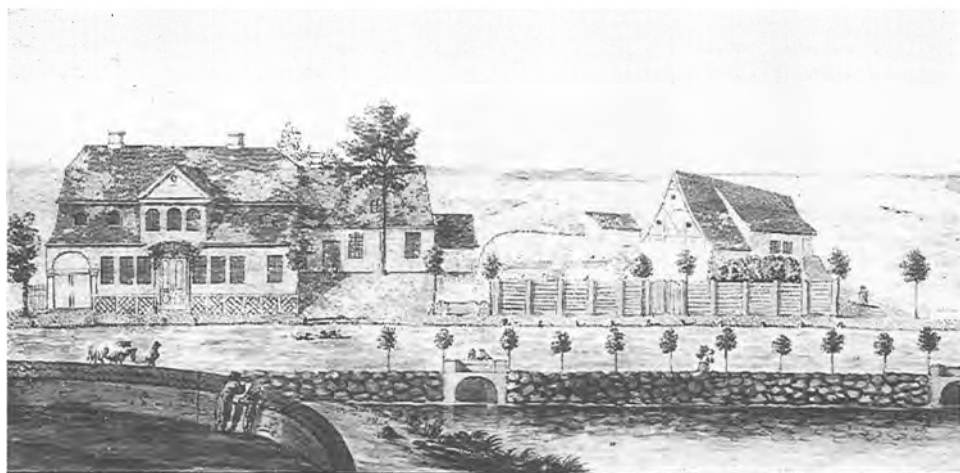
P. G. Agiers ejendom, Lyngby Hovedgade 26, i 1894. I baggrunden indgangen til Søndre Mølle (det stråtækte træskur) og møllens nye stuehus fra 1847.
 Byhistorisk Samling

(senere nedrevet). Det gamle stuehus og den sydlige del af møllegrunden købtes i 1875 af proprietær Peter Gottlieb Agier som året efter forlængede det gamle stuehus i begge ender og ombyggede det, så det kom til at fremstå som et langt toetages hus med skifertag. Huset brændte i 1902 og erstattedes det følgende år af det nuværende Lyngby Hovedgade 26.

I taxationsbeskrivelsen fra 1761 optræder der kun én mølle, indrettet til valkeværk. Det var en forgænger for den nuværende Søndre Mølle, og den beskrives som værende 25 $\frac{1}{4}$ alen lang og 15 alen bred (ca. 16 x 9 meter), opført af bindingsværk og med tegltag. Valkeværket bestod af 12 lodretstående stamper i form af 10 alen (6 meter) lange pommeriske bjælker, der efter tur løftedes af en

knastaksel drevet af vandhjulet og derefter faldt ned i den 6 meter lange »kummeblok« og drejede det nyvævede klæde rundt i sæbeopløsningen.

3 år senere, i 1764, tegnede den franske vejingeniør Jean Marmillod et kort over Lyngby i forbindelse med sit arbejde med at anlægge Kongevejen gennem byen, og på dette kort optræder der to møller med hver sit gennemløb under vejen. Det kan forklares ved, at Marten van Dockum i 1762 havde fået bevilling til at anlægge et »spigerværk« (altså en hammermølle til fabrikation af søm). Hermed har vi begyndelsen til den nuværende Nordre Mølle. (Jean Marmillod har utvivlsomt haft et godt kendskab til Lyngby Møllens indretning og udseende. I hvert fald må han formodes at have været en hyppig gæst på møllen, hvor

Peisage of Lyngby Mølle, tegnet af den daværende ejer, agent A. H. Dodt. Til venstre bag stuehuset ses valkemøllen, til højre kornmøllen. Tegningen svarer til taksationsbeskrivelsen fra 1787 og viser desuden den nye Kongevej med de smukke brokarme over åens gennemløb, opført i 1764 af tegnerens svoger, ingeniør Jean Marmillod. (Gengivet i farver i Lyngby-Bogen 1982 s. 29).

Lyngby Mølle i 1792, tegnet af den daværende ejer, agent A. H. Dodt. Til venstre bag stuehuset ses valkemøllen, til højre kornmøllen. Tegningen svarer til taksationsbeskrivelsen fra 1787 og viser desuden den nye Kongevej med de smukke brokarme over åens gennemløb, opført i 1764 af tegnerens svoger, ingeniør Jean Marmillod. (Gengivet i farver i Lyngby-Bogen 1982 s. 29). Byhistorisk Samling

han i 1771 blev Marten van Dockums svigersøn ved at gifte sig med hans datter Charlotte Henriette).

I 1787 blev Lyngby Mølle igen beskrevet med henblik på taxering til brandforsikring, fordi den daværende ejer, agent Dodt »har gjort saa mange Forandringer paa Møllen eller Valcke-Værket i Lyngby, at fast ingen af de forrige Bygninger eller Værker existerer meere«. De samme 4 bygninger som i 1761 optræder dog i begyndelsen af taxations beskrivelsen; men herudover optræder foruden den Nordre Mølle en lang række skure og udhuse. For overskuelighedens skyld omtales imidlertid herefter kun de to møllebygninger.

Den Søndre Mølle omtales i 1787 som

9 fag lang og 5 fag bred, opført af bindingsværk og med tegltag, indrettet med et stort køkken (sandsynligvis hørende til hovedbygningen, hvor beskrivelsen ikke omtaler noget køkken), en beboelseslejlighed med køkken samt et komplet valkeværk med 5 par stamper. Den Nordre Mølle omtales som 11 fag lang og 7 fag bred, opført af bindingsværk med tegltag og indrettet med en beboelseslejlighed og et mølleværk med 3 kværne m.m. drevet af 2 vandhjul.

De følgende taxationer foretoges i 1812, 1823 og 1829. Ifølge disse var den Søndre Mølle i 1812 stadig valkeværk med 5 par stamper, drevet af et enkelt vandhjul; men i 1823 omtales den som en »korsbygning« bestående af to dele:

Lyngby Søndre Mølle i 1900, gengivet efter træsnit i avis. Til venstre gavlen af P. G. Agiers ejendom.

Byhistorisk Samling

en melmølle med en beboelseslejlighed (18 x 15 alen) med to kværne drevet af et vandhjul, og et vaskehus (7 x 12 alen). I 1829 omtales møllen som 25 x 15 alen (16 x 9 meter), opført af dels grundmur og dels bindingsværk og forsynet med dels tegltag og dels rørtag.

I 1834 omtales Lyngby Mølle således (N. S. Stern: Statistisk topographisk Beskrivelse over Kjøbenhavns Amt, bd. I s. 365-66): »Møllen ... bestaaer af 2de Mølleværker hvert med eet Hjul; de drive ved Underfaldsvand 3 Meelkværne ...«.

I 1850 beskrives Søndre Mølle med følgende inventar: 2 kværne, 2 sigter og hejseværk. I 1863 er der 3 kværne i møllen; men nu er den kun 13½ alen lang og 15 alen bred (8 x 9 meter). I 1876 og så sent som i 1901 takseredes møllen med gentagelse af disse mål; men i 1902 brændte den.

Den nordre Mølle blev i 1812 beskrevet som 11 fag lang og 8 fag bred, opført

af bindingsværk med brudt tegltag (d.v.s. mansardtag) med kvist, indrettet som melmølle med to kværne drevet af to vandhjul og desuden indeholdende en stue og et køkken. I 1829 omtales møllen som »den gamle møllebygning«, sandsynligvis fordi den Søndre Mølle i mellemtiden er blevet ombygget, og beskrives som 22 Alen lang og 16 alen bred (14 x 10 meter) af bindingsværk med mansardtag af tegl. Nu har den kun ét vandhjul og én kværn, og den indeholder foruden mølleværket to kamre og et lille køkken.

I 1846 blev den sydlige del af Nordre Mølle bygget til, grundmuret med mansardtag af dels tegl, dels strå, indrettet til lade og med to lofter. I 1850 nævnes det, at »den gamle møllebygning« nu er blevet beklædt med brædder, og beboelsesafdelingen er væk og erstattet af et større mølleværk: to kværne og en skal-kværn (se nedenfor), hejseværk drevet

Lyngby Kirke

Lyngby Mølledam med møllerne og kirken i baggrunden. Til venstre Nordre, til højre Søndre Mølle. Postkort fra ca. 1900.

Byhistorisk Samling

af vandkraften samt hejseværk til håndkraft, sigte, gryntromle og blæsemaskine. Beskrivelsen svarer ganske til det, man i dag kan se i Nordre Mølle, bortset fra enkelte endnu ikke genopstillede elementer.

I 1863 opgives bygningens mål til 34 alen i længden og 14 alen i bredden (21 x 9 meter). De samme oplysninger som i 1850 gives både her og i 1876, medens møllen i 1901 ikke er nærmere beskrevet, men kun takseret.

Lyngby Nordre Mølle har altså fået sin nuværende skikkelse i 1846 og 1850; men dele af den nordlige halvdel af møllen går tilbage til 1700-tallet – i hvert fald til 1787, måske helt tilbage til 1760'erne.

Branden

Den 29. juli 1902 kl. 7.30 om morgenen blev der opdaget ild i en af Lyngby Mejeris stråtekte bygninger, og selv om både byens og fabrikkernes brandsprøjter blev tilkaldt, bredte ilden sig hurtigt til alle mejeriets bygninger og den Søndre Mølle, der var mejeriets umiddelbare nabo. Der blæste en kraftig vestenvind, og gnister fra branden forårsagede antændelse af stråtaget på vaskeriet »Fredlighed« på Toftebæksvej. Denne brand blev dog hurtigt slukket, og det gjaldt også en begyndende brand i to af lugerne på Lyngby Kirkes tårn, som opdagedes kl. 10 om formiddagen. Truslen mod kirken medførte, at brandsprøjten fra

Lyngby Søndre Mølle dagen efter branden, d.v.s. den 30. juli 1902. I forgrunden til venstre resterne af Lyngby Hovedgade 26. Til højre ses vandhjulet, som var det eneste, der blev tilbage af møllen. Underfaldshjulet på den gamle Søndre Mølle var mindre i diameter, men bredere end brystfaldshjulet på Nordre Mølle. Byhistorisk Samling

Sorgenfri Slot blev kørt op på kirkebakken for at være klar til indsats ved en eventuel brand i kirken, og at en dampsprøjte fra Københavns Brandvæsen blev tilkaldt. Da den ankom kl. 11, var branden aftaget noget, og dampsprøjten kom ikke i aktion; men den almindelige mening var, at hvis man straks havde tilkaldt den, kunne mejeriets toetages forhus ud til Lyngby Hovedgade være blevet reddet. Når brandinspektøren, tømremester Peter Jørgensen, var tilbageholdende med at tilkalde hjælp fra København, skyldtes det, at det ville koste Lyngby Sogneråd 800 kr., hvis dampsprøjten skulle deltage i slukningen. Nu blev pengene altså også sparet, og det lykkedes endda det lokale brandvæsen

og fabrikssprøjterne at hindre, at branden bredte sig til de stråttækte huse, der dengang lå på hjørnet af Lyngby Hovedgade og Gammel Lundtoftevej lige over for Lyngby Mølle. Derimod nedbrændte alle mejeriets bygninger og den Søndre mølle, medens den Nordre blev skånet.

En øjenvidneskildring fra branden blev gengivet i »Hver 8. Dag« den 10. august: »Den gamle Vandmølle, som fra umindelige Tider har klapret i Mølleaaen, gav sig pludselig til at male. De Stoppere, som holdt det i Ro, var brændt over, og Hjulet gav efter for Vandets Magt.

Op fra Kornmagasinet øverst oppe strømmede Kornet ned under Kværnene, blev til Mel og flød brændende, som

flydende Guld ud gennem en Revne, Muren havde slaaet, for rislende, syden- de og hvislende at forsvinde i Aaen. Denne hensigtsløse Malen varede nogle Minuter, indtil Ilden havde ødelagt Møl- lens Maskiner.

Ved Brandens Slutning stod det gamle Skovlhjul endnu i Vandet, ramponeret og halv fortæret af Luerne ...«.

Hele den følgende nat holdt det loka- le brandvæsen vagt på brandstedet, hvor ilden flere gange blussede op, og næste dag holdtes der brandforhør. Ilden men- tes at være opstået i en af mejeriets skor- stene.

Hele dagen (den 30. juli) kom folk for at se de nedbrændte bygninger, navnlig møllen, og den lokale Københavns Amts Avis kunne meddele, at »Cykli- sternes Tal var stort som paa en Sommer Søndag, og Statsbanerne solgte betyde- ligt flere Lyngby Billetter end sædvan- ligt«. Lyngby Mølle meddelte i en stor annonce, at driften ville blive fortsat fra møllen ved den nordre strøm efter nogle dages istandsættelse. Den Nordre Mølle var altså på dette tidspunkt brugbar, men havde åbenbart ikke været i brug i et stykke tid.

Efter branden blev mejeriets tomt købt af købmand Emil Bugge, som i 1903 opførte den nuværende bygning Lyngby Hovedgade 26. Ejeren af Lyng- by Mølle, Dansk Gardin & Textil Fa- brik, lod tilsvarende i 1903 den nuværen- de Søndre Mølle opføre efter tegninger af arkitekt Valdemar Ingemann. Den 29. juli 1903, altså på årsdagen for branden, beskrev Københavns Amts Avis møllen

således: »Det kan ikke nægtes, at den nye Lyngby Mølle i sit Udstyr er særde- les smagfuld, som den fremtræder med sin massive granitsokkel og sine hvide Murfelter isprængt Granitforsiringer. Arkitekt Ingemann har her leveret en komplet Mønsterbygning af en Mølle. Det er imidlertid kun udvendig at Møl- len er færdig. Inde hersker der stor Travlhed med Installering af Torbine og Maskiner, og man gør sig alle Anstren- gelser for, at den nye Mølle, som selvføl- gelig særlig paa det tekniske Omraade bliver udstyret efter alle Nutidens For- dringer, kan blive færdig til den forestaa- ende Høst.«

Restaureringen og retableringen af Nordre Mølle

Den Nordre Mølle kom altså i drift igen i 1902, men kun til den nye Søndre Mølle stod færdig året efter. Den Nordre Mølle anvendtes derefter kun som lagerbyg- ning, og i 1915 blev dens mølleværk fjer- net. Efterhånden glemte man, at den engang havde været en mølle.

Medens den Søndre Mølle fortsatte og stadig fortsætter som aktiv kornmøl- le, lå den Nordre Mølle upåagtet hen, og der opstod først interesse for den i 1966, da den pludselig var kommet til at ligge i vejen for det frie udsyn fra Lyngby Hovedgade til det nye Stadsbibliotek under opførelse. Fra Lyngby-Taarbæk Kommunes side var man først indstillet på at nedrive den gamle bygning, hvis historiske værdi man ikke var klar over. Det daværende Nationalmuseets Møl- leudvalg, der lededes af mølleeksperten,

Møllerne i Lyngby set fra plejehjemmet Møllebo i 1991 med Stadsbiblioteket i baggrunden.

Byhistorisk Samling

ingeniør Anders Jespersen, foretog imidlertid en undersøgelse af bygningen, hvor sporene i trækonstruktionerne viste, at her ikke som hidtil antaget var tale om en ladebygning, men om en egentlig vandmølle, der blot havde mistet sin indmad, og som havde ligget på stedet i over hundrede år. Derfor besluttede Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse til stor fortrydelse for Stadsbibliotekets arkitekter at genskabe bygningen som vandmølle. Anders Jespersen udarbejdede på grundlag af sporene i bygningen en rekonstruktionstegning af mølleværket, afpasset efter vandets faldhøjde ved møllen. En række egnede dele fra andre møller, som efter nedrivning var blevet »kannibaliseret« til reservedele, blev stillet til rådighed af foreningen Danske Møllers Venner, og tilskud fra en række fonde gjorde det muligt at

fremstille de resterende dele, bl.a. det udvendige vandhjul, medens Lyngby-Taarbæk Kommune sørgede for en ny malekarm (det bassin, hjulet drejer i, og som vandet falder ned i fra opstemningen). Denne og funderingen under vandhjulets udvendige lejebuk blev støbt i beton, men dækket af træ. Arbejdet med genskabelsen af mølleværket blev overladt til Nationalmuseets mangeårige møllebygger Frede Dahl. Desuden var det nødvendigt at udskifte store dele af møllens mur- og træværk, som havde taget skade af bygningens anvendelse som hestestald. Medens dette arbejde var i gang, og møllen altså endnu ikke var blevet lukket (mølleværket skulle sættes ind gennem nordgavlen, som er af træ), modtog Mølleudvalget som gave fra firmaet B. W. Wernerfeldt, som havde overtaget Hasselbalchs virk-

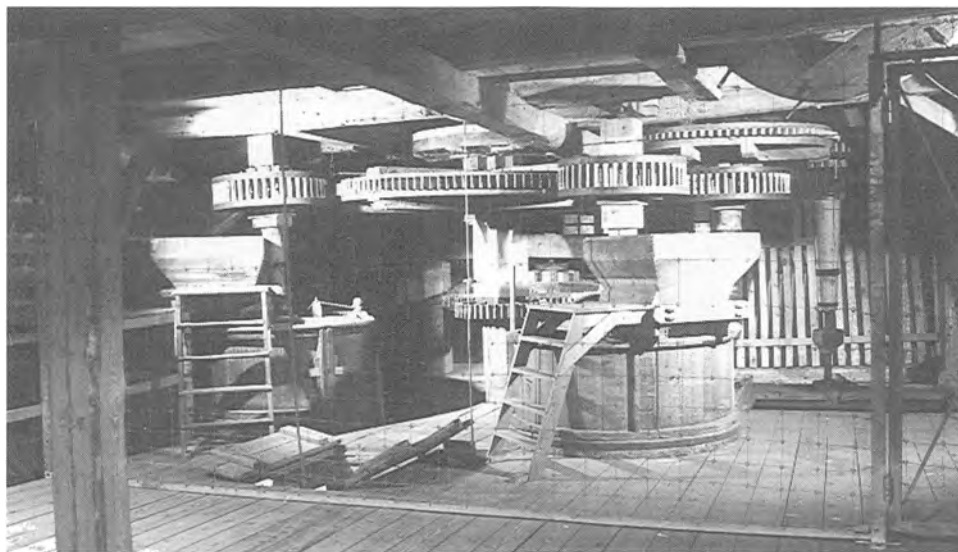
somheder og dermed møllens tidligere ejer, Dansk Gardin & Textil Fabrik, en række originale opmålingstegninger af Nordre Mølle fra 1914, hvoraf mølleværkets præcise dimensioner fremgik. Her ved blev det muligt at foretage en nøjagtig genskabelse af den vandmølle, som proprietær Peter Lund havde opført i 1846. Det skulle siden vise sig, at man derved også havde genskabt de fejl, han i sin tid havde gjort ved møllens indretning.

I 1971 var det udvendige vandhjul færdigt, i 1972 blev Nordre Mølle fredet, og i 1974 kunne man foretage en genindvielse af møllen. Vandhjulet kørte igen, og den indvendige genskabelse af mølleværket nærmede sig afslutningen; men så indtrådte der en stilstand i arbejdet. Selv om vandhjulet undertiden kørte, endda med mulighed for projektørbe-lysnings om aftenen, og folk gav udtryk for deres glæde over det smukke og usædvanlige syn lige ved indkørselen til Lyngby, var Nordre Mølle ikke dermed tilgængeliggjort og intentionerne med genskabelsen ikke opfyldt.

Først i 1985, da Byhistorisk Samling for Lyngby-Taarbæk Kommune fik mulighed for at demonstrere Nordre Mølle for en række af kommunens skoleklasser efter en kursusrække for historielærerne, blev møllen tilgængelig indvendigt. Byhistorisk Samling arrangerede en plancheudstilling i møllen om industrien langs Mølleåen, som over for de besøgende kunne dokumentere, hvordan der havde set ud på de for længst forsvundne virksomheder ved åen. Efterhånden begyndte der også at komme

skoleklasser fra andre egne af landet som led i ekskursioner eller lejrskoleophold, og udstillingen måtte renoveres og suppleres med duplikeret undervisningsmateriale, som kunne sendes til de pågældende skoler i forvejen. Samtidig genoptoges arbejdet med at gøre møllen færdig indvendigt. Den interimistiske afskærmning af træ omkring mølleværket på kværnloftet blev erstattet af et vildthejn af ståltråd, som giver frit udsyn til mølleværket og kværnene samtidig med, at det er umuligt for de besøgende at komme for tæt på de farlige tandhjul, mens møllen kører. Mølleværket kan bedst beskrives som en kæmpe-stor gearkasse, hvor akslerne og de fleste af tandhjulene er af træ, og hvis nogen eller noget kommer i klemme her, kan man ikke øjeblikkeligt standse mølleværket, fordi den roterende møllesten virker som svinghjul.

I 1990 blev møllebyggeren – nu Frede Dahls tidligere lærling, møllebygger Jens Jørgensen fra Fakse Ladeplads – færdig med genskabelsen af den såkaldte skalkværn (også kaldet grubbe). Skalkværnen bruges til at lave spise-mel med, idet den slår skallerne af kornet, således at kun kernen bliver tilbage. Den skal køre med meget høj fart og kræver derfor et ekstra geartrin i mølleværket, hvor hele tiden et stort tandhjul driver et lille. Derfor bliver omdrejningshastigheden højere for hvert geartrin, men kraften naturligvis tilsvarende mindre, og i Nordre Mølle viste det sig, at vandhjulet simpelthen ikke kunne trække skalkværnen.

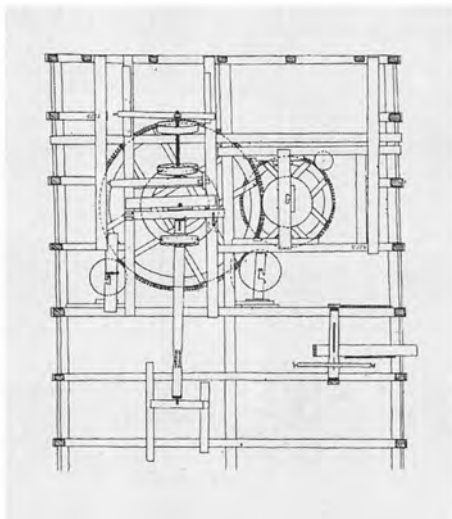
Kværnloftet i Lyngby Nordre Mølle.

Byhistorisk Samling

Ganske vist er der ikke længere så meget vand i Mølleåen, som der var endnu i 1971, da vandhjulet blev rekonstrueret – vandstanden er konstant ca. 10 cm under det såkaldte »korrekte flo-demål« – men selv med fuldt vandpres prellede vandet af mod skovlhjulet i stedet for at drive det rundt. Forklaringen på den utilstrækkelige kraft skal derfor snarere søges i møllens indvendige konstruktion.

Proprietær Peter Lund, som i 1846 og 1850 lod Nordre Mølle ombygge, var på mange områder en foregangsmand, og han ønskede at udnytte de nyeste fremskridt inden for møllebyggeriet. På Nymølle var der i 1841 blevet leveret et såkaldt brystfaldshjul af jern fra Bryan Donkins fabrik i England. Det gav ved sin større diameter, vandets højere ind-

føring på hjulet og dettes nøjagtige tilpasning større effekt end et traditionelt underfaldsvandhjul, selv om det kørte langsommere, og det blev efterlignet i træ flere steder i landet. Også Peter Lund ville have et sådant hjul, selv om vandet egentlig ikke havde faldhøjde nok i Lyngby, og der blev derfor tale om et brystfaldshjul, der kun »stod i vand til knæene« (Anders Jespersen). Allerede Peter Lund har sikkert måttet sande, at han havde forlangt for meget af vandkraften her, og fejlkonstruktionen kan have været årsagen til, at Nordre Mølle i løbet af 1800-tallets anden halvdel trådte i baggrunden i forhold til Søndre Mølle og til sidst blev nedlagt til trods for, at den Nordre Mølle i taksationsbeskrivelserne fra denne periode omtales som mere værdifuld end den Søndre Mølle.

Anders Jespersens rekonstruktionsforslag til Nordre Mølle 1967 (fra siden og ovenfra). Der er regnet med kun ét stjernehjul til at drive de to kværne og forløberen til skalkværnen.

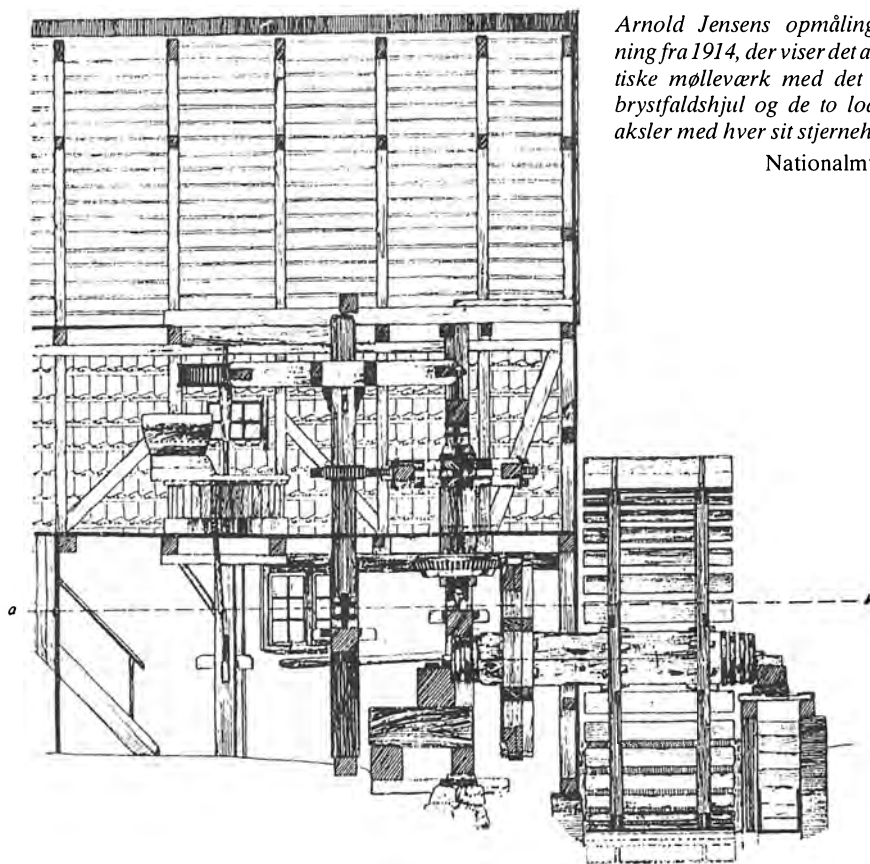
Transactions ... 2, 1969).

Med den ringe faldhøjde ville et underfaldshjul med mindre diameter end det nuværende brystfaldshjul samt et indvendigt geartrin mindre (fordi det mindre vandhjul kører hurtigere) have givet mere kraft til kværnene, og således havde Anders Jespersen i 1966 tænkt sig at foretage rekonstruktionen; men som rigtige museumsfolk måtte man naturligvis genskabe den autentiske situation, da man fik kendskab til den, til trods for, at den var forfejlet.

Og sine fejl til trods er Nordre Mølle en spændende og letforståelig mekanik, som instruktivt forklarer, hvordan det i sin tid har kunnet lade sig gøre at skabe industri ved vandets kraft – forudsætningen for hele Mølleåens fascinerende historie.

Hidtil (til 1991) har Byhistorisk Sam-

ling kun haft mulighed for at gøre Nordre Mølle og udstillingen deri tilgængelig for grupper og efter forudgående aftale, fordi der ikke har været tilstrækkeligt personale til at opretholde en fast åbningstid i møllen. I sommerhalvåret har grupper af lokale kunsthåndværkere eller amatørkunstnere lejlighedsvis fået lov til at holde offentlige udstillinger i Nordre Mølle, og ved disse lejligheder har enkeltpersoner kunnet få adgang til møllen; men det er naturligvis utilfredsstillende forhold for et voksende publikum, der gerne vil opleve møllen i funktion og lære mere om dens og Mølleåens historie. Samtidig må det erkendes, at Nordre Mølle ikke egner sig til ophold, endsiige udstilling i vinterhalvåret, idet den ikke kan opvarmes.

Arnold Jensens opmålingstegning fra 1914, der viser det autentiske møleværk med det store brystfaldshjul og de to lodrette aksler med hver sit stjernehjul.

Nationalmuseet

Foreningen Danske Møllers Venner har fremsat forslag om at indrette et »mølle-museum« i Nordre Mølle, der i så fald skulle isoleres og forsynes med opvarmning og toiletter. I dette forslag tænkes der ikke så meget på at vise Møllelåens historie som på at udstille eksempler på og modeller af de konstruktioner og bygningsdetaljer, der er særegne for møllebyggeriet. Et egentligt museum kan der naturligvis ikke blive tale om

med kun dette ene emne; men som speciale i tilknytning til Byhistorisk Samlings generelle egns-historiske indsamlings- og dokumentationsarbejde ville det give et naturligt grundlag for et egns-museum. Byhistorisk Samling ville dermed også med sine bygninger kunne vise de to træk, der er specielle for Lyngby-Taarbæks ældre historie – møllerne og landstederne – og egnen ville få en selværdighed mere.

<i>Ejere af Lyngby Mølle</i>	1800-1809 Christen Knudsen
-1640 Kronen	1809-1811 Chr. Lund
1640-1650 Jacob Petz	1811-1820 Jørgen Lund
1650-1664 Caspar Herbach	og Peter Galberg
1664-1689 hans enke Anna	1820-1839 Chr. Lund
1689-1700 Anders Jacobsen	1839-1866 proprietær Peter Lund
1700-1723 Anna Witts	1866-1896 møller Chr. Kofoed
1723-1739 Jochum Gevert	1896-1897 hans arvinger
1739-1743 Kronen	1897-1956 Dansk Gardin & Textil Fabrik
1743-1769 Marten van Dockum (forpagter til 1759)	1956-1965 H. H. Hasselbalch og hans arvinger
1769-1777 hans enke Anna Margrethe	1965- Lyngby-Taarbæk Kommune
1777-1795 agent Arndt Hendrich Dodt	
1795-1800 sekretær Peter Rose	

Kilder og litteratur

- Taksationsbeskrivelser til brandforsikring 1761-1903 (Landsarkivet for Sjælland).
Skattemiste over Landehjælp på Sjælland (Rigsarkivet, Reg. 108A, pakke 2).
Roskildebispens Jordebog (Danske middelalderlige regnskaber, 3. række bd. 1, 1956;
de aktuelle passager s. 82-88).
Lyngby Kirkebog 1641-1699. Transskriberet af Ruth Gunde Hansen og Inger Hartby.
Indledning ved Ebba Waaben. Udgivet af Byhistorisk Samling for Lyngby-Taarbæk Kommune. 1986.
Th. Gliemann: Geographisk-statistisk Beskrivelse over Kjøbenhavns Amt. 1821.
N.S. Sterm: Statistisk-topographisk Beskrivelse over Kjøbenhavns Amt. Bd. 1-3. 1834-38.
J. Wilkens: Jernvandhullet paa Nymølle (Qvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn. 1842,
s.70-72, planche 1).
Den gamle Mølles Svanesang (Hver 8. Dag 1901-02, s.705).
Eiler Nystrøm: Fra Nordsjællands Øresundskyst. 1938.
DK-563.1 Lyngby Nordre Mølle. Opmålt for Nationalmuseets Mølleudvalg i september 1966
af Knud W. Ø. Larsen, Tove Ørsted og Karin Højgaard Thomsen.
Rekonstruktion af manglende elementer udført i januar 1967 af Anders Jespersen. 1967.
Steen B. Böcher: Three waterpowered industrial centres in Nordsjælland
(Transactions of the 2nd International Symposium on Molinology, 1969, s.247-67).
Anders Jespersen: What has happened in Denmark since the 2nd (...) (Transactions ..., 1973, s.142-48).
Anders Jespersen: The Mill River (Transactions ..., 1977, s.373-89).
Ebba Waaben: Mølleåen 1600-50 og en retssag om vandkraften 1650-52 (Lyngby-Bogen 1970-71 s.5-71).
Anders Jespersen: Lyngby Nordre Mølle (Nyt og Noter fra Kulturmuseerne nr. 106, 1974, s.5-6).
Restaureringen af Lyngby Nordre Mølle (Nyt og Noter fra Kulturmuseerne nr. 115, 1976, s.12).
Bent Collin: Hvad går Mølleåplanen ud på? (Nyt og Noter fra Kulturmuseerne nr. 124, 1977, s.2-13).
Jørgen Nybo Rasmussen: Lyngby Hovedgades anlæggelse 1764-67 Lyngby-Bogen 1982 s.5-31).

Knud Magnusson

ERINDRINGER FRA KGS. LYNGBY I KRIGSÅRENE 1940-45

I en tale den 11. april 1940 i det engelske Underhus sagde Churchill bl.a.: »... da den tyske regering ikke hæmmes af lovlighed eller skrupler, og da de har tydelig forkærlighed for at rette deres slag mod de svage og ikke mod de stærke, var og er alle de små lande ved deres grænse i højeste grad alarmerede ...« (Churchill sagde mandag; men det var tirsdag morgen den 9. april 1940): »i de små timer fik vi at vide, at Norge og Danmark havde trukket de uheldige numre i dette makabre lotteri ...«

I krigens år boede jeg på Bagsværdvej 2, en vinkelbygning ud mod Bagsværdvej og Boulevarden. Den var bygget i 1901 af murermester Fritz Jensen, der gav den navnet »Charlottesborg«, som senere ændredes til »Pax«. I to lejligheder i stueetagen havde min fader, August G. Magnusson, en antikvitetsforretning, hovedsageligt baseret på handel med møbler.

På den frostklare morgen den 9. april 1940 vækkedes jeg af kraftig motorstøj fra mængder af tunge fly. Jeg troede, at det danske flyvevåben holdt øvelse, men kunne hurtigt regne ud, at så mange fly havde vi ikke. På dette tidspunkt fattede jeg dog ikke, hvad der virkelig foregik. Jeg gik i skole på Bagsværd Kostskole,

og da jeg på min tro følgesvend, cyklen, var kommet derud, fik jeg at vide, at Danmark var blevet besat af tyske tropper, og det selv om vi havde ikke-angrebspagt med »Det tredje Rige«. Da jeg cyklede hjemad ved 13-tiden, så jeg belysningsvæsenets folk på stiger op ad lysmasterne for at skrue pærerne af med henblik på en pludseligt beordret mørklægning. Lige inden jeg kom hjem, fandt jeg ved »Rottefælden« på Bagsværdvej en af de lysegrønne sedler, det kendte »Oprop« nedkastet fra tyske fly. På et blandet norsk-dansk sprog forsøgte man at forklare nødvendigheden af besættelsen.

Hjemme var man oprørte og forvirrede. På ordren om mørklægning måtte vi alle i byen for at skaffe mørkt papir til at dække vinduerne med om aftenen (»... at alle, såvel i by som på land, private personer, virksomheder og institutioner, såvel som offentlige myndigheder, ufortøvet skulle træffe forberedelser, således at mørklægningen er gennemført fra i aften, enten ved slukning af lyskilder eller ved virksomme afblændinger eller tildækninger«). – Men vi var for sent ude, hverken Christine Rechnagels Boghandel eller C. G. Petersens havde mere tilbage – byen var i denne omgang

Knud Magnusson, f. 1924, overlærer.

Det første stykke af Bagsværdvej (senere omdøbt til en del af Sorgenfrivej) nærmest Jernbanevej ca. 1920. Til højre villa »Pax«, tidligere Bagsværdvej 2. I baggrunden anes ledvogterhuset ved jernbaneoverskæringen, som i 1923 erstattedes af fodgængertunnelen »Rottefælden«. Byhistorisk Samling

ribbet for mørkt papir. Senere produceredes der dog sorte rullegardiner. Men den aften fandt vi tæpper og plaider frem, og ligeledes afskærmede vi selve lamperne. Vi lyttede til den svenske radio, der bragte nyheder om besættelsen, og kunne her høre, at de første danske flygtninge var kommet til Malmø i en fiskerbåd.

Af nysgerrighed var vi og mange andre Lyngby-borgere ude at gå om aftenen for at se, hvordan mørklægningen virkede. Vi måtte erkende, at der kun få steder trængte lidt lys ud; men her og der ringede betjente på og påtalte forholdet, der straks forsøgtes rettet. Trolley-bussen luntede ned ad Hovedgaden med

afskærmet blåt lys (sorte skærme på lygteglasset med en meget smal tværabning, som lyset kunne trænge igennem) og ligeledes med sorte gardiner for vinduerne. Hovedgaden virkede som en mørk tunnel, og det nye rådhusbyggeri dannede en bastant silhouet mod himlen. I ventesalen på den gamle Lyngby Station havde forpagteren af kiosken mørklagt ved at anbringe sort papir om lamperne og vænnet sig til at klare ekspeditionerne i det sparsomme lys. Af aviser havde han kun Ekstrabladet, hvor vi læste om myndighedernes proklamationer i anledning af besættelsen af landet. Det varede ikke længe, før folk om aftenen gik med hvide armbind, som

kunne ses på rimelig afstand i mørket. – Så vi op, måtte vi betages af den smukke stjernehimmel med sin forstærkede glans på grund af mørket omkring os.

Egentlig skulle der have været en mørklægningsøvelse i tiden 18.-20. april, og om aftenen den 8. april var jeg til et møde på Hotel Lyngby, hvor politikommissær Mouridsen fra Lyngby Politi holdt foredrag om mørklægning og viste eksempler både hvad angik vinduer, bil- og cykellygter. Der var en diskussion om mulighederne for effektiv afskærmning – nogle mente dog, at de militære fly nok skulle finde deres mål alligevel. Men – hvad ingen havde tænkt sig – den barske virkelighed betingede, at mørketiden ville knuge landet i sin favn allerede fra næste dag – noget, som kom helt uventet for den almindelige befolkning.

Vi måtte indstille os på den nye tingenes tilstand med alle de nye forbud og påbud – ingen sammenstimlen ud over 5 personer – korrekt optræden over for »Værnemagten« – censur af breve og aviser – propaganda (tykt smurt på, men gennemskuelig) – varemangel og deraf følgende rationering – vi kunne ikke rejse til udlandet – vi var i det hele taget stækkede i vor handlefrihed – og senere hen det værste: hvem kunne blive den næste, der om natten ville høre trin på trappen – dørklokkens skærende lyd i stilheden – »Det tyske Sikkerhedspoliti« sagt af dansker blandt de fremmødte i tyske uniformer – »vil De følge med!«

Man kan dog ikke sige, at Lyngby-området var stærkt berørt af krigshandlingerne – hovedparten af befolkningen

akklimatiserede sig ganske forsigtigt til de nye forhold og klarede sig igennem efter de vilkår, der var blevet givet. Vi var i vor svage stilling nødt til at indstille os på besættelsesmagtens forgodtbefindende – på en sær måde et held i uheld, da det fra starten var tyskernes mening, at landet så intakt som muligt skulle fungere som »spisekammer« for dem – og selv om vi havde rationering, var der dog ingen, der ligefrem sultede. Havde vi tilfulde kendt andre befolkningers skæbne, f.eks. den polske, havde nogen måske slået øjnene ned.

Natten mellem den 6. og 7. juli 1940 havde vi på denne egn luftalarm for første gang. Det var en lys sommernat, og jeg vågnede ved den uhyggelige op- og nedgående sirenetone, der forkyndte, at fremmede fly var på vej. Min far kom ind og bad mig stå op og komme med ned i husets tilflugtsrum, på opfordring af husvagten, der vækkede alle husets beboere. Rummet lå i kælderetagen og var særligt afstivet med tykke bjælker, og de små vinduer var udenfor dækket af kasser med sand eller sandsække. Travle beboeres fodtrin hørtes på trapperne, og efterhånden sad vi alle på de opstillede bænke og lyttede spændt efter luftværnskanoner eller afblæsning. En af mine kammerater i ejendommen, Paul Møller, senere skuespiller ved Odense Teater, og hans søster og jeg luskede af nysgerrighed op på Boulevarden for at se og høre, hvad der foregik. Der var overflyvning af allierede fly, og det tyske antiluftskyts var travlt beskæftiget. Vi kunne

Luftværnsøvelse i oktober 1941. I baggrunden ses ejendommen Gl. Lundtoftevej 14 og Lyngby Præstegårds lade. Området, hvor øvelsen foregår, er i 1991 parkeringspladsen over for ILVA på Gl. Lundtoftevej. Byhistorisk Samling

tydeligt høre kanontordenen og se lyskasterstrålerne feje hen over himmelen, og hvide og gule lysbomber blev nedkastet fra de overflyvende. Pludselig så vi en engelsk maskine blive fanget i krydsende lyskasterstråler. Det plejede at være en sådan maskines endeligt; men den slap dog ud i mørket. Det farlige for os i en sådan situation kunne være nedfaldende sprængstykker fra antiluftskytset; men i vor ungdommelige nysgerrighed efter at se, »om der skete noget«, tænkte vi for lidt over konsekvenserne.

Min fader kom op, talte hurtigt og bestemt til os og fik os tilbage i tilflugtsrummet. Alarmen var kortvarig – fra 02.29 til 02.45. Flere gange denne sommer måtte vi i kælderen om natten; men derefter varede det et par års tid – til april 1942 – før vi igen fik ødelagt vor nattesøvn på denne måde.

Selv om vi boede i et roligt område, var der dog spredte sabotager, bl.a. et forsøg på sprængning af jernbanebroen over kanalstien ved Søpromenaden den

2. november 1942. Fra mit værelse hørte jeg et kraftigt drøn, og næste dag erfarede jeg om sprængningen, der dog mislykkedes. Selv om der kom en lille revne i broen, kunne trafikken fortsætte uhindret.

Hen på aftenen den 16. februar 1943 omkring ved 22.30 tiden – jeg tror, det var en tirsdag – blev der blæst luftalarm. Min fader og jeg gik ud i haven og kunne herfra høre motorstøj fra et fly, der kom ind nord om Lyngby. Lyden tonede bort, og afblæsningen kom henimod midnat. Først efter krigen fik jeg fat i oplysninger om dette fly's ærinde. Det var et stort engelsk bombefly – en firemotoret Halifax – der den aften kom ind over Danmark. Ifølge Statens civile Luftværn var der den nat meldt om megen overflyvning af dansk luftrum, lige fra kl. ca. 21.30 til omkring 04.30 – først østgående, så vestgående. En enkelt af disse havde en særlig opgave. Den medbragte fire danske agenter, der skulle nedkastes ved Furesøen, for at disse kunne kontakte andre her i landet og organisere fremtidige nedkastninger af materiel til modstandsbevægelsen. Egentlig vægrede englænderne sig længe ved at nedkaste mandskab så tæt som 15 km fra en storby. Dog – af og til belønnes frækhed – og nu var man på vej. Besætningen ledte efter det mørke blanke spejl forude, som man vidste var Furesøen, og de fire mænd gjorde sig klar til at springe ud i mørket. Disse agenter var Ole Geisler, Gunnar Christiansen, Adolf Larsen og Hans Henrik Larsen, hvoraf nogle var udlandsdanskere, som ville »give en

hånd med«. De efterså en ekstra gang deres faldskærme og hægtede krogene på plads. I cockpittet fæstnede piloten blikket på Furesøen – udspringslugen åbnedes – under den lavtflyvende maskine var luftalarmen i gang i Bagsværd, Sorgenfri, Virum og Holte. Straks efter strøg flyet ud over søen. På kanten af udspringslugen sad Gunnar Christiansen klar. Under ham susede en fiskerjolle forbi. Netop da Halifax'en passerede ind over søens nordlige bred ved Bistrup tændtes en grøn lampe, dispatcheren råbte: »Number One, Go!«, og i samme sekund hvirvlede Gunnar Christiansen ud i mørket. I næste øjeblik mærkede han den befriende følelse, der altid opstod, når et kraftigt ryk markerede, at skærmen havde åbnet sig. Jorden kom susende op imod ham, og han bøjede benene for at tage af for det første stød. Springet var perfekt. Lidt efter stod han sikkert på jorden, og nogle minutter senere var de fire mænd atter samlede. De afførte sig faldskærme, overtræksdragter, hjelme og overtræksstøvler, der alt sammen blev gemt på lavt vand under en badebro, og de fulgtes nu langs søens nordkant ad en lille sti til Dronninggårds Allé og videre til Holte Station. I en lille pavillon nær stationen gemte Christiansen sin medbragte radiosender, der nogen tid efter afhentedes af en kontaktperson, Mogens Hammer. De andre ting fandt man ikke – faldskærme og det andet udstyr var fjernet af en tyskvenlig gartner fra området, som overdrog det til politiet. Planen var, at holdet skulle tage det sidste tog til København, hvil-

ket akkurat nåedes takket være den omstændighed, at luftalarmen udløst ved deres ankomst hindrede togets planmæssige afgang. Geisler og Adolf Larsen søgte husly på en opgivet adresse ved Svanemøllen, medens Christiansen og Hans Henrik Larsen stod af ved Nørreport Station og henvendte sig hos Käte Fleron på Gråbrødretorv.

Herefter intensiveredes nedkastningen af våben og sprængstoffer til modstandsbevægelsen, der udfoldede sig stadig mere effektivt. – Christiansen blev arresteret i foråret 1944, Hans Henrik Larsen blev dræbt et par måneder efter sin landing ved Furesøen, og Adolf Larsen blev arresteret sidst i marts 1943. Geisler holdt krigen ud.

Under en amerikansk overflyvning en oktoberdag i 1943, hvor jeg lå i sengen med lungebetændelse og høj feber, blev der blæst luftalarm. Min fader fortalte mig, at Lyngby blev overfløjet af sværme af store fly. Han havde en gammel kikert, i hvilken vi tydeligt kunne se amerikanske nationalitetsmærker, hvide stjerner, på de sølvgrå fire-motorers maskiner, der styrede mod deres mål sydpå i højt efterårsvejr. Senere oplysninger godtgjorde, at målene for de mange fly var flyvemaskinfabrikkerne i Anklam, den polske havn Gdynia og ubådsbaserne i Danzig. Maskinerne var de store B-17 og B-24 Liberator-fly, såkaldte »flyvende fæstninger«. De udgjorde den dag en styrke på 378 fly over Danmark. Ifølge meddelelser fra London via den svenske radio mistede amerikanerne på dette togt 28 fly, men nedskød til gen-

gæld 126 tyske jagerfly. I en beretning til journalist Ebbe Munck i Stockholm, sendt illegalt med brev over Øresund, hedder det bl.a. »Flyverkampene den 9. oktober over Danmark er blevet set af pålidelige øjenvidner. De beretter, at amerikanerne var tyskerne fantastisk overlegne, det var ligefrem elegant at se dem arbejde ...« – Hen på eftermiddagen lød alarmen igen, og jeg var straks ved vinduet. Herfra kunne man høre den stadige summen af de mange fly på tilbagevejen. Da de første var ved den jyske vestkyst, var de bageste ved Øresundskysten. Ud fra oplysninger, jeg har fundet frem senere, gik alarmen den dag kl. 11.45 med afblæsning kl. 13.35, og igen alarmtilstand fra 13.57 til 15.49. Gennem Statens civile Luftværn, det senere Civilforsvaret, indgik der melding om nedskydning af en amerikansk maskine på Samsø, hvorved et hus kom i brand. Der var flere nedskydninger af amerikanske fly i Lolland-Falster området og ved den jyske vestkyst. Den tilbagevendende armada var i øvrigt involveret i et af krigens største luftslag ved Helgoland.

Den 4. januar 1944, min 20 års fødselsdag, blev villaen Borgevej 36 tilhørende nazi-avisen »Fædrelandet«s redaktør, Helge Bangsted, totalt ødelagt ved en bombeeksplosion, og næsten midt inde i januar sprang en bombe i villaen Caroline Amalie Vej 31 tilhørende en kendt nazist, Orla Olsen. Den 26. maj blev der foretaget en sabotageaktion mod Akkumulatortabrikken Lyac ved Christian den Tiendes Allé, fordi man her leverede

de til den tyske »Værnemagt«. Mine forældre og jeg var på det tidspunkt i biografen til ni-forestillingen. Filmen var som sædvanlig i de dage begyndt med en tekst nogenlunde således: »Man bedes undlade bifalds- eller mishagsytringer over for scener i filmen, der kan have et aktuelt præg« – og var ellers godt i gang, da vi hørte braget, og lyset gik ud. Vi måtte forlade biografen og kunne lidt efter høre udrykningskøretøjerne i det fjerne. – En eller anden sen aften ødelagdes ASA-filmstudierne bag Hollandsvej ved to kraftige eksplosioner, bragt til udførelse af tyskernes medløbere, Schalburg-korpsets folk.

I løbet af 1944 forstærkedes tyskernes nervøsitet over de allieredes fremgang. Invasionsfrygten var over dem. De betragtede Danmark som liggende i krigszonen. Modstanden herhjemme forstærkedes. En stærkt skærpet kurs begyndte med mordet på Kaj Munk i begyndelsen af 1944. En sammenfattende beskrivelse af tingenes tilstand op til Folkestrejken kan læses af en tidligere tysk ambassadør i Danmark, Ulrich von Hassel. Han var i opposition til Hitler og deltog i kupforsøget mod ham i juli 1944. Inden han blev arresteret og senere i september henrettet, havde han skrevet i sin dagbog om forholdene i Danmark: »Især var jeg rystet over de beretninger fra Danmark ... Best er ganske fornuftig, men kæmper en forgæves kamp mod de halvt djævelske, halvt dumme direktiver »oppefra«, og general Hanneken er en barsk og uforstående prætorianerhøvding. Best selv sidder i Dagmarhus, i hvis

midterste etage SS-politiet driver sit spil, medens det tyske fængsel er anbragt nedenunder. En snedig kombination! Enhver sabotage mod ammunitionsfabrikker osv. besvares af Schalburg-folkene, der hovedsagelig rekrutteres blandt samfundets bæreme, med meningsløse attentater mod biografer, teatre og restauranter. For mord på soldater eller tyskvenlige danskere bliver der ikke pålagt bod eller skudt gidsler, men der udføres »clearing-mord«, d.v.s. nogle tilfældige danskere bliver dræbt. Hitler kræver 5 for 1; men Best har fået presset det ned til 2 for 1. Hadet vokser ud over alle grænser«.

Den 26. juni 1944 blev der indført spærretid fra kl. 20 til kl. 5 næste morgen. B & W's arbejdere fortalte i et brev til dr. Best, at de nu ikke kunne passe deres kolonihaver i fritiden, så de måtte gå hjem fra arbejde kl. 14. Ophidsede demonstrationer om aftenen kunne ikke hindres, og tyskerne formåede ikke at genne folk ind til den daglige spærretid, skønt de brugte skydevåben og dræbte en del danskere. For at få lidt ro ændrede man udgangsforbudet til at gælde fra kl. 23 til kl. 5 morgen. Men da tyskerne den 30. juni offentliggjorde meddelelse om henrettelse af 8 frihedskæmpere og hårde straffe til andre, gik man amok, og Folkestrejken var en realitet.

Jeg var ansat på et offentligt kontor i København. Netop på den dag, en meget varm sommerdag, kulminerede rygtet om skærpet tysk holdning. Der fortaltes om mulig tysk omringning og for-

søg på udsultning af København for at blødgøre befolkningen. Nu måtte vi ud af byen. Jeg hastede i en større »folkevandring« mod Østerport Station, hvorfra jeg kom med et overfyldt S-tog til Lyngby. Til mine forældres store forbauselse trådte jeg ind ad døren længe inden arbejdstids ophør – men de havde endnu ikke hørt om strejken. Da vi alle havde sundet os lidt, skyndte vi os ned på Jernbanevej for at indkøbe fødevarer til nogen tids forbrug. Her og der var der kø; men vi nåede da hjem med dåsemad til nogle dage. Ingen brød sig i virkeligheden om hamstring; men alle, der havde råd, gjorde det. Det faldt folk meget svært at overholde den af tyskerne påbudte spærretid i det varme, smukke vejr. Nede ved hjørnet af Jernbanevej og Hovedgaden, hvor Handelsbanken lå, var der i tusmørket blevet tændt et stort bål af gamle madrasser, brædder og gammelt skrammel, som man så sit snit til at komme af med. De høje flammer – skyggerne af omkringstående flakkende op over de oplyste husmure – de knyttede næver i bukselommerne – det var dette gadehjørnes protest. Jeg stod i en klynge på hjørnet af Bagsværdvej og Jernbanevej ved Hotel Rustenborg over for kriminal-politistationen og så bålet lyse op, da en tysk mandskabsvogn pludselig svingede fra Hovedgaden om ad Jernbanevej for fuld fart – »uha! lad os komme afsted« – alle løb, hvad remmer og tøj kunne holde – jeg var lige i hælene på min fader – nogle trak andre med ved hånden – vi for ind gennem havelågen, hvor vi boede – min fader og jeg var

næsten ved gadedøren, da et geværskud affyredes – han dukkede sig i et ryk – jeg troede, han var ramt – men det var en reaktion – kuglen ramte ejendommen »Thule« på hjørnet overfor. Et skudhul var bagefter synligt i muren der. Vi kunne inde fra lejligheden høre tyske soldaters stemmer, idet de løb et stykke ned ad Boulevarden – en eller anden udstødte et skrig – måske i forskrækkelse. Vi vovede os ikke lige med det samme ud på gaden, af frygt for ny beskydning. Efter nogen tids ro i kvarteret, sejrede nysgerrigheden over forsigtigheden – vi måtte igen ned på hjørnet. Bålet brændte stadig lystigt.

El, gas og vand blev afbrudt – man kunne ikke høre radio – men så fik fantasien en chance – »det kan være, at ...« blev gennem flere personer til »det er ganske vist ...« - således blev rygterne »klædt på«: »Sverige forbereder sig til krig med Tyskland ...« – »svensk landgangsstyrke på vej mod Amager ...« – »engelske faldskærmstropper landet på Vestkysten ...«, så vi skulle bare holde ud! Hvad hjertet var fuldt af, løb munden over med.

En af dagene under strejken slap vort brød op, og vi måtte afsted for om muligt at få noget. Hos en bager nede ved Mølløen, med bagindgang i en port, stillede min fader og jeg os i kø med andre. Pludselig hørte man nogen sige, at en tysk lastvogn med mandskab på ladet var på vej i retning fra Sorgenfri. Lidt efter stod to brøsiges tyske soldater med geværene rettet mod os – en mand og jeg råbte: »Wir brauchen nur Brot! – nur

Arveprinsesse Caroline-Mathilde (i Danske Kvinders Beredskab's uniform) spiser gule ærter sammen med senere stadsingeniør Sven Abrahamsen under en øvelse på Lyngby Torv i 1941.

Byhistorisk Samling

Brot!« – Tyskerne mumlede et eller andet uforståeligt og forsvandt. Vi tørrede sveden af panden – pyh ha! Senere kunne vi bringe et par rugbrød hjem i triumf. Menuen den dag: rugbrød med lidt fedt eller smør – pålæg var ikke til at opdrive i de dage.

1. juli havde generalløjtnant Richter spærret København af med spanske ryttere (en form for pigtrådsspærringer) og vagtposter. Allerede aftenen før kom strømme af flygtninge ad Lyngbyvejen og ind gennem Lyngby. For os var det en

mærkelig fornemmelse at se vore landsmænd optræde som flygtninge i eget land. De kom gående med kufferter og tasker – de kom kørende på lastbiler, som firmaer uden for København med frivillige chauffører havde stillet til rådighed – de fleste dog til fods – slæbende på hastigt medbragte, nødtørftige ejendele. Ældre folk havde det svært i den stærke varme. Nede ved Lyngby Port sås endda en ældre kvinde kørende i rullestol. På grund af kommunikationsvanskeligheder var hverken Røde Kors

eller Danske Kvinders Beredskab forberedt på alt dette. En formiddag i slutningen af strejken kom jeg cyklende fra Buddinge og drejede af ved Statsskolen for at køre ned ad Christian den Tiendes Allé. Her hørte jeg pludselig tydeligt lyden af maskinpistolsalver fra Lyngby Port-kanten, så jeg drejede af ved Ulrikenborg Allé og kom klar af skyderiet – hernede stod folk i småklynger uden for husene og snakkede. Vi måtte indrømme, at af og til kom der kraftige krusninger fra det store verdensragnarok helt ned i vore fredelige sidegader, hvor vi måtte dukke os for »krigsgudens spydkast«. En aften kom overbetjent Georg Klein og to andre betjente hen til os og fortalte, at de havde hørt, at englænderne skulle være gået i land på Vestkysten. Det viste sig dog at være et løst rygte – dem var der flest af – først vild jubel, så skuffelse. Noget, der var interessant at opleve, var den tids store sammenhold – alle hjalp hinanden – nogle kunne ovenikøbet hjælpe andre, dem helt ukendte, med hamstrede varer – man kommunikerede let og ubesværet til alle sider. Ens udlængsel tilfredsstilledes nødtørftigt af ens cykel, så længe dækkene kunne holde – nogle kørte på træringe. Jeg kom engang over Geels Bakke ned til Holte Station, hvor S-togsvognene stod i lange uvirksomme rækker – i det lune vejr sad mange uden for deres huse med begrænsede mængder af spiseligt og drikkeligt, bl.a. den ikke særligt attråværdige, danske frugtvin med øgenavnet »Pullimut« – og af og til hørtes halvskrattende mu-

sik fra en gammel grammofon med fjedertræk og håndsving.

Mine optegnelser om strejken er et lille bidrag til stemningen fra dengang – de små selvoplevede ting – på gaden – derhjemme. De politiske forhandlinger om afslutningen af strejken kendte vi derimod ikke meget til. Det erfarede vi først senere. Om dette er der ikke mindst i Lyngby-Bogen 1978 godt stof, i en artikel af Hans Kirchhoff. – For os forlød det dog senere, at den tyske søfartsattaché Georg Duckwitz havde spillet en væsentlig rolle i forhandlingerne om afslutning af strejken. Herved var afbødet en situation, hvor general Panckes operation »Monsun« (bombardement af København for at fremtvinge en komplet tysk sejr) ellers ville være bragt til udførelse med ødelæggelse af byen og blodbad til følge. Det var tæt på, men afværgedes ved forhandling mellem dr. Best og Duckwitz og mellem denne og Buhl, Hedtoft Hansen og H. C. Hansen. Jeg havde på mine cykelture observeret en bemærkelsesværdig bilkørsel fra Frieboeshvile og fandt senere, at man havde hentet Duckwitz til de omtalte forhandlinger i de dage.

På mit værelse foretog jeg pakning af illegale blade til distribution med støtte af min gode kammerat Lars Erik Storm, hvis fader ejede Lyngby Fløde Is. Jeg tog blade fra til mig selv for at have en stor samling, når krigen engang sluttede. Min moder fandt ud af, hvad vi foretog os. Hun fik mig overbevist om, at de måtte fjernes. Lars Erik hjalp mig med

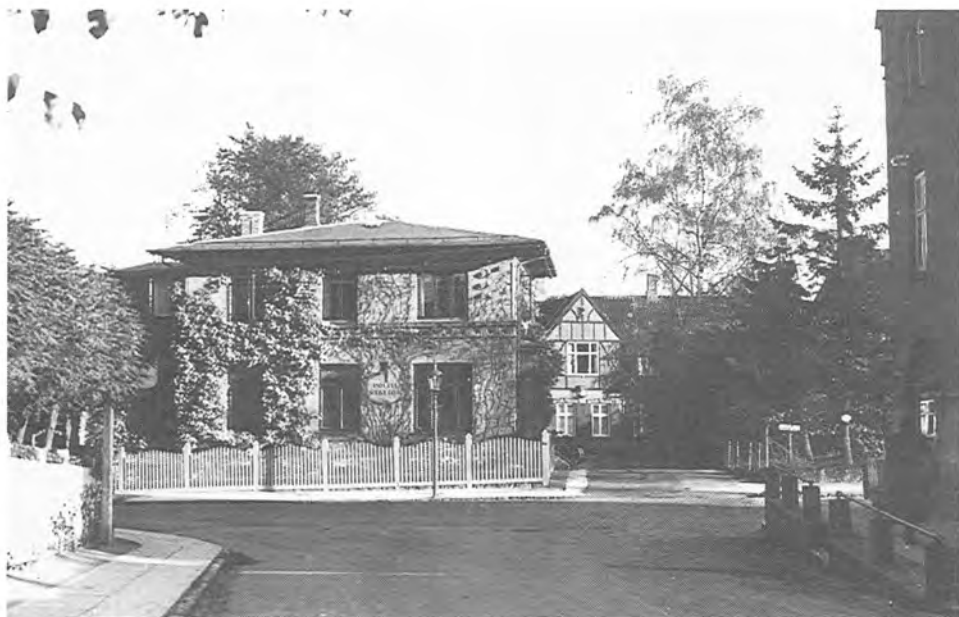
at pakke dem ned i et par metalkasser, min faders gamle sømkasse og en vaffelkasse fra isfabrikken. De blev under min nervøse moders opsyn gravet ned i et hjørne af haven i tusmørke. Lars Erik hviskede til mig, at jeg stadig kunne nå at opbygge en ny samling, hvad hun dog hørte, og nu »malede min moder Fanden på væggen« i en tonehøjde, der ikke var til at misforstå. Hun må have haft en 6.sans, for nogle dage senere, på en varm sommerdag i 1944, blev den hjemlige idyl afbrudt af bange anelser ved tilsynkomst af en benzindreven personbil, der standsede ved vores havelåge. Før vi kunne nå at reagere, ringede det på døren, fader lukkede op – på trappen stod to civilklædte herrer, en dansker og en tysker – de præsenterede sig som det tyske sikkerhedspoliti. Fader viste dem ind – de var jo alligevel ikke blevet udenfor. Han havde en samtale med tyskeren, der viste sig at være fra SS – egentlig var han østriger og hed Kindl. Danskeren, med et stenansigt og kolde, gennemborende øjne, for ind på mit værelse og gennemrodede alt – bag bøgerne på reolen – i skuffer og skabe – alle vegne – men fandt intet af interesse – og sikke der så ud! I sin irritation blev han ufor-skammet over for mine forældre og mig. Kindl var skeptisk med hensyn til betydningen af »sagen«, hvorimod danskeren masede på. Det endte med, at de viste mig deres politiskilte og bad mig følge med. På turen ad Lyngbyvejen mod København sad jeg mellem de to på bagsædet og svedte angstens sved – pludselig sagde danskeren: »Hvad vil du helst –

hænges eller skydes?« Jeg gned mine svedige hænder, og paralyseret af angst og uden omtanke fik jeg sagt: »Det vil jeg tænke over«. Danskeren, der bl.a. var tolk, oversatte mine ord, og chaufføren og Kindl slog sig på lårene af grin. Danskerens ansigt blev om muligt endnu mere syrligt. Vi havnede i værelse 411 på 4. etage i Shellhuset. Kindl og danskeren tog plads på hver side af et stort skrivebord og ville nu høre om mine illegale aktiviteter. Kindl fandt ud af, at jeg talte tysk, derfor blev »tolken« sendt ud. Jeg fortalte, at jeg videresendte illegale blade og også selv cyklede rundt i Lyngby-området og smed dem ind gennem folks brevsprækker. Kindl så på mig i en tid – som i tanker – gad vide, hvad han tænkte? Jeg var vel blevet afhørt en time, da han udfærdigede en rapport, som han rakte mig til gennemlæsning og bad mig underskrive. I denne maskinskrevne tekst stod der bl.a., at jeg under opholdet hos det tyske politi havde fået en pæn behandling. Medens jeg var der, så jeg mig lidt omkring – 2 skriveborde var sat sammen til ét – der var 2 telefoner – en sofa – og et stort skab – på væggen 2 store fotos – et af kong Christian X og et af SS-chefen Himmler – en besynderlig sammensætning! Da Kindl for en kort stund forlod kontoret, lød der pludselig en alarmklokke, og 4-5 civilklædte personer kom farende ind, rev skabsdørene op, greb maskinpistoler, der hang der som tøj på bøjler. Under råben og skrigen, gennem hvilken jeg blandt de tyske »brokker« genkendte ordet »sabotageaktion«, styrtede de

ud og hen ad gangen i løb. Kindl kom tilbage med en uniformeret SS-officer, Westermann, der nikkede til mig. De to førte en lang samtale, af hvilken jeg kun forstod lidt. Da det var overstået, spurgte Kindl, om jeg var sulten. Det kunne jeg ikke nægte. Han ringede efter smørrebrød til os begge, og 20 minutter efter spiste vi og delte en øl. Udenfor var det efterhånden blevet mørkt; men jeg anede ikke, hvad klokken var. Der var ikke ur i kontoret. Først ved 23-tiden blev jeg, så heldig jeg havde været, sluppet løs fra dette sted, hvor så mange havde lidt svære pinsler. Jeg fik en »Passierschein« til vagten nede ved pigtrådsspærringen, og Kindl fulgte mig ned ad trappen til udgangen på hjørnet af Vester Farimagsgade og Kampmannsgade. Her stod mine forældre, der havde forsøgt at komme ind i bygningen. Den bevæbnede SS-vagt havde brøstigt standset dem og kort og godt affærdiget dem med, at jeg sandsynligvis var overført til Vestre Fængsel. Efter at Kindl havde ført mig ud, var familiens gensynsglæde ikke til at tage fejl af. Alligevel gik man derfra med samme fornemmelse, som hvis en stor løs hund går lige i hælene på en. Kindl må have været uddannet kriminalmand og ikke blot almindelig SS-officer. Han var også noget andet – Wiener-borger. – Hvorfor var jeg egentlig kommet der? Jo, under samtalen med Kindl alene havde han betydet mig, at en dansk stikker i Københavns centrum havde vakt deres interesse for min person.

Den 19. september 1944 overrumpled

det danske politi. Fra et tysk synspunkt måtte man eliminere politiet, som man med rette mistænkte for at være sammensvoren med modstandsbevægelsen. Da de amerikanske styrker i 1944 nærmede sig Paris, udbrød der oprør mod besættelsesmagten, støttet af Paris' politikorps. Det var ikke glemt i Dagmarhus og Shellhuset i København. Man slog til kl. 11 om formiddagen. Der blev blæst luftalarm, men den eneste flyver, man kunne høre, var tyskernes egen »Anders And«, som alle kendte fra dens flyvninger over København. Den var i hvert fald ikke oppe, hvis der var allierede maskiner i nærheden. Derfor var folk klar over, at der var noget i gære. Jeg var på det tidspunkt på kontor i København, og under et ærinde kom jeg på meget tæt hold af kampen om Amalienborg. Under pludseligt skyderi måtte jeg kravle ind under en lastvogn parkeret i Amaliegade. Føreren af en fremkørende tysk lastvogn med mandskab blev skudt i farten – vognen fortsatte med sin døde chauffør og bragede ind i en husmur. Jeg svedte angstens sved over hændelsen, jeg turde dårligt trække vejret. Jeg kunne se tyske støvler og uniformsbukser haste frem og tilbage forbi mit gemmested. Det lykkedes noget efter for mig at slippe væk og komme med et S-tog fra Østerport Station til Lyngby. Her fik jeg en skildring af, hvad der var sket den dag. Da luftalarmen lød den formiddag (for at få folk væk fra gaderne), kom der telefonmelding fra politistationen i Gentofte, at tyskerne angreb politiet. Herefter forlod de fleste betjen-

I årene 1926-1941 havde Lyngby Politi station i ejendommen Jernbanevej 7. Derefter fik ordenspolitiet lokaler i det nyopførte rådhus' stueetage, medens kriminalpolitiet forblev i den tidligere villa på jernbanevej frem til 1961.
 Byhistorisk Samling

te Lyngby Politistation, der på den tid var en del af Lyngby Rådhus på Torvet, og gik »under jorden«. Blandt dem var overbetjent Georg Klein, for hvem det lykkedes at komme ind på Rådhuset og ringe hjem for at advare sin kone og datteren Ellinor. Han bad dem begge tage hen til os på Bagsværdvej 2, så ville han selv prøve at komme frem så hurtigt som muligt. Tysk militær og SS-soldater havde også omringet kriminalpolitistationen på Jernbanevej ved siden af musiklærerinde frk. Madsens villa »Carmel« og drevet alle betjentene ud på gaden. Min moder kom ophidset ned på Jernbanevej og så her Lyngby-betjente-

ne stå udenfor med hænderne i vejret, bevogtet af SS-ere. Hun kunne ikke dæmpe sin harme, råbte et eller andet, men tav stille, da en SS-er i et hurtigt ryk rettede sin maskinpistol mod hende. Blandt de forsamlede omkring hende stod også pårørende til de tilfangetagne betjente – grædende, afmægtige. Tyskerne sagde, at deres mænd og fædre snart ville vende tilbage – alle vidste dog, at tyskerne omgikkes sandheden ret lemfældigt. Da moder kom tilbage til vor lejlighed, var familien Klein der allerede. Senere fortalte fader, at han ville holde udkig for at se, om tyskerne kom for at hente Klein, og at moder var nede

hos Kleins for at hjælpe dem med at pakke. Jeg gik derned for i det mindste at være behjælpelig med noget. De boede på 1.sal i huset for enden af Boulevarden, hvor familien Corneliussen, en datter og svigersøn af murermester Fritz Jensen, boede i stueetagen. Jeg gjorde store øjne, da jeg oppe i Kleins lejlighed så min moder spejle mistænksomt efter »mystiske« fremmede – endda med en skarpladt pistol i hånden – den gode vilje var nok bedre end skydefærdigheden – moder kunne ikke slå en flue ihjel. Hvis tyskerne kom, skulle Klein løbe bagud gennem haven – ned til Fæstningskanalen – svømme over denne og forsvinde mellem træer og buske i Lemches store have overfor. Men de fik pakket deres ting og forlod huset én ad gangen med 10 minutters mellemrum. Hen på eftermiddagen, da jeg sad i mit værelse, så jeg en benzindrevet personbil komme langsomt forbi og dreje ned ad Boulevarden. På bilens tag sad en civilklædt mand med en maskinpistol – i vognen tre civilklædte personer. Jeg nåede lige at se noget af nummerpladen – den var hvid med bogstaverne POL og tal i sorte tegn. Lidt efter bakkede den ud fra Boulevarden og luskede langsomt hen mod »Rottefælden« – holdt lidt – kørte ned ad Sorgenfrivej. Da tyskerne indtog politistationen ved Torvet, var en flok betjente stukket af derfra på en overlåst Nimbus-motorcykel med sidevogn og var i stærk fart kommet ad Jernbanevej – op ad Bagsværdvej – gennem gangtunnelen »Rottefælden« ad de flade trappe-trin her, og var forsvundet »under jor-

den«. Fader var meget nysgerrig, moder måtte holde ham tilbage fra at gå ud og kigge efter bilen, der lidt efter langsomt vendte tilbage under mandskabets ivrige spejden. Man var klar over, at de ledte efter bortrømte politibetjente. Men nu var både Klein og en del andre betjente gudskelov væk. Uden for politistationen på Torvet var der anbragt pigtrådsspæringer på fortovet. Her blev en Jørgen Høyer udnævnt til stationsleder – muligvis en dansk Hipo-mand (Hipo = Hilfspolizei). Ofte ansatte besættelsesmagten danskere, der var politiske medløbere eller brugte samfundet som syndebug for deres egen mangel på succes – de kunne være bitre eller måske endda hævngriske – en del rekrutteret fra det danske statskibs bundvand – de blev nu regnet for noget – fik en uniform og dermed følelsen af en vis betydning på grund af en tillagt myndighed – dog så afstumpede, at prisen var lige gyldig. Herefter var politiarbejdet ikke meget bevendt, set fra vor synsvinkel. En dag ringede min fader til politistationen for at anmelde, at hans søns cykel var blevet stjålet. Han fik Lyngby 1448 og kom til at tale med en Hipo-mand – reaktionen på henvendelsen var en flad affære: »Hvad rager det os? – hvis De vil ud at cykle, så hug en anden, for Helvede!« Vor stærkt attråede retssikkerhed henlå nu usynlig i et mørke, hvor der foreløbig ikke kunne skimtes tegn på lys. Og så var der alligevel danskere, der i denne »politiløse« tid forfaldt til letkøbt kriminalitet. Men i det mørke, hvor retssikkerheden var »deponeret«, tændtes dog kort

Vagtværnet rykker ud fra stationen på det tidligere gasværk på Toftebæksvej i 1944. Omtrent på dette sted opførtes i 1973 Lyngby-Taarbæk Kommunes administrationsbygning. Byhistorisk Samling

tid efter et »vågeblus«: Et kommunalt vagtværn blev oprettet og holdt til omme i det gamle gasværk på Toftebæksvej. Her havde man en benzindrevet bil og en stribe cykler til rådighed til patruljering og opretholdelse af en rimelig orden på forholdene blandt danske borgere. Hver mand var udrustet med kasket, armbind med påtegningen »Lyngby-Taarbæk Kommunes Vagtværn«, en stav, en lygte og en fløjte. Folk i dette korps udførte med de midler, de havde til rådighed, et udmærket arbejde.

En eftermiddag blev Hotel Rustenborg omringet af folk fra en Hipo-udrykning. Vi forestillede os, at man var på jagt efter modstandsfolk. Ud gennem

gardinerne i vinduerne ind mod Rustenborg så vi de sortuniformerede Hipo-folk luske rundt med skudklare maskinpistoler, og rundt om i kvarteret var nogle af dem posteret, bl.a. to mand ved vores havelåge. Da de lidt senere – formentlig med uforrettet sag – atter kørte bort, blev vor bankende puls igen normal.

Ret dumdristigt kom overbetjent Klein en nat på besøg hos os og fortalte, at han havde set en af sine gamle kolleger sidde inde på politistationen iført Hipo-uniform – han var rystet over at se ham i fjendens sold. Det var heller ikke rart at erfare; men vi var meget rystede over, at Klein turde gå så tæt på.

Under et besøg hos Lars Erik i begyndelsen af 1945 på Christian den Tiendes Allé fortalte han, at der var sket noget trist på jernbanebroen ved Hovedgadens sydlige ende. Nogle børn bragte i nogle dage madpakker til en ungarsk vagt, Josef, der var posteret her. Han var smilende og munter – de forstod ikke hinandens sprog – men kunne alligevel godt sammen. Han viste dem glad og stolt billeder af sin familie. En tysk officer kom på inspektion og fandt intet at bemærke. Da officeren gik derfra, rakte Josef tunge ad ham – de omkringstående børn lo højt – anklage, rettergang, dødsdom på 2 sekunder – Josef blev skudt ned på stedet – denne glade, fortrøstningsfulde mand endte sine dage i en blodpøl blandt sine skrigende små venner! Jeg kan ikke nægte, at det gjorde stærkt indtryk på mig – jeg fik en klump i halsen.

Egentlig skulle vi ud at luften Storms store schæferhund hen langs Vintappersøen, og her kom vi forbi benzintanken på hjørnet af Hovedgaden og Christian den Tiendes Allé. Den var besat af en tysk underofficer og 6 menige. De havde været ved Østfronten og var meget nervøse. Da vi kom gående, stod en menig og lænede sig ud over rækværket. Han sagde stilfærdigt: »Guten Abend« – han ville snakke – så sig omkring og hviskede: »Hitler kaput« – vi forstod på ham, at han var bonde nede fra Steiermark og at: »Når de går i land derude vestpå, så smider jeg jakken og gemmer migovre ved søen«.

Siden politiet var fjernet, havde vi vel

den værste tid under besættelsen; men de allierede, der udførte det grove arbejde i forbindelse med vor befrielse for det efterhånden tunge åg, rykkede nærmere, og deres slagkraft mod de udemokratiske kræfter kulminerede i maj 1945, hvor alle dansksindede på frihedens dag faldt de allierede og hinanden om halsen af glæde.

Noget efter krigens afslutning blev jeg kaldt ind på Politigården og konfronteret med den danske »tolk«, som jeg gav min viden om. En kriminalbetjent fortalte, at jeg havde været meget heldig, for han havde været en værre bandit i Shellhuset. Jeg fortalte, at Kindl havde hjulpet mig ud derindefra, og at han havde givet mig en menneskelig behandling. Han blev jeg også konfronteret med. Han blev ført ind mellem to granvoksne danske betjente – han var i uniform, men uden distinktioner – vi blev begge glædeligt overraskede over gensynet. Han blev udvist af landet, som hans frifindelse hed. Vi korresponderede sammen i nogle år; men det sidste, jeg hørte fra familien Kindl i Wien, var hans kones meddelelse om hans død.

Når vi, der oplevede den tid, kommer omkring i landet og her og der ser mindesten og gravsten over faldne allierede og danske, går tankerne tilbage – og vi bøjer os i disse tanker i ærbødighed – og nutildags kan vi glæde os over ofte at se friske blomster sådanne steder – de kæmpede for, hvad de havde kært – deres land, deres demokrati – deres indsats bidrog til at genvinde vor frihed.

Lau Lauritzen jr. og Poul Reichardt som frihedskæmpere, fotograferet ved Hotel Rustenborg den 5. maj 1945.
Byhistorisk Samling

En tak til Lars Erik Storm for hans velvillige indsats ved udarbejdelse af manuskriptet efter mine optegnelser og notater (mit syn svagt).

Ligeledes tak til Frihedsmuseets arkivmedarbejdere for imødekommende, venlig assistance ved fremskaffelse af supplerende oplysninger.

Kildemateriale:

Selvoplevede hændelser.

Barfod, Jørgen H.: I kamp for friheden 1940-1945. Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 1966.

Birkelund, Peter, og Henrik Dethlefsen: Faldskærmsfolk. Årsskrift for Frihedsmuseets Venner, 1986.

Bjørnvad, A.: De fandt en vej. Odense U.P., 1970.

Churchill, Winston S.: Taler. I kamp. Gyldendal, 1948.

Hove, Peter: På vingerne for Danmark. Hernovs Forlag, 1985.

Petersen, Carsten: Luftkrig over Danmark, bd. 1. Bollerup Boghandels Forlag, Ringkøbing 1985.

Henrik Mortensen

GLIMT AF LYSTFISKERIFORENINGENS HISTORIE I LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE

I 1986 kunne »Lystfiskeriforeningen« fejre sit 100 års jubilæum. Det må vel nærmest betragtes som en selvfølge, at en forening af denne karakter – og med udspring i København – kastede sit blik på Det grønne Områdes søer, som med deres forholdsvis centrale beliggenhed – det var jo før automobilets æra – med deres antal, deres størrelse og deres relative fiskerigdom hurtigt blev objekter for foreningens søgen efter egnede fiskevande.

Lystfiskeres interesse for vore søer var dog ikke af ny dato. Således tillodes det så tidligt som i 1576 ved et kongebrev »Jørgen Ibsen i Kongens Liungbye at fiske i Liungbye Sø med Tene, men ikke med Vod, Garn eller andre Redskaber«.

I 1989 kunne foreningens medlemsorgan – Verdens ældste lystfiskerblad – runde sine første 100 år. Netop dette organ udgør hovedkilden til nærværende artikel, der skal forsøge at uddrage markante og morsomme begivenheder med relation til Lyngby-Taarbæk Kommune.

Den 1. maj 1888 fik foreningen sin første båd i Lyngby Sø. I »Meddelelser til Lystfiskeriforeningens Medlemmer« den 24. maj 1888 meddeles, at bestyrel-

sen har købt en landgangsbro i Lyngby Sø samt en båd, »Lystfiskeriforeningens Nr. 5«, »som henlægges ved Broen, der er beliggende ved Søens nordlige Bred lige vest for Jernbanedæmningen« - det var ved Prinsessestien. Stænger og nøgler m.v. udleveredes af »Banevogteren i Banevogterhuset«. En egentlig forpagtning af fiskeriet i Lyngby Sø skete dog først i 1894, men herom senere. Om ikke samtidigt, så i hvert fald året efter (1889) drev foreningen også fiskeri i Bagsværd Sø.

I foreningens reglement, som var indeholdt i den i 1889 udgivne »Lommebog for Lystfiskeriforeningens Medlemmer« var bl.a. indeholdt togplan for Nordbanen og en fortegnelse over de fiskevande, hvori medlemmerne kunne drive fiskeri – herunder bl.a. de to førnævnte søer samt Furesøen. Det var dengang som nu forbudt at medtage hunde i bådene på Furesøen.

Desuden fik medlemmerne oplysning om priser på værelser, mad og drikkevarer på de omkringliggende kroer og hoteller. Man kunne således på Nyholte Kro mod forevisning af medlemskort få:

1 Bajer eller Sodavand
medtagen paa Søen Kr. 0,12

Henrik Mortensen, f. 1947, cand. mag.

Broen over åløbet mellem Lyngby og Bagsværd søer 1899. Blandt personerne ses overrettsagfører G. Malling og bogtrykker S. Thiele. (Velvilligst udlånt af Lystfiskeriforeningens bibliotek).

1 Stk. Smørrebrød medtagen paa Søen	Kr. 0,10
1 Boeuf	Kr. 1,00
Kaffe og Brød om Morgenen	Kr. 0,50
Værelse for 1 Nat	Kr. 1,00
1 Vogn til Dronninggaard	Kr. 1,50

I 1890 blev der indkaldt til bestyrelsesmøde for at drøfte spørgsmålet om forpagtning af bl.a. Vejlesø og Hjortedammen ved Ermelunden. Man enedes om at undersøge forholdene ved disse søer, og så skulle man ved et senere møde træffe den endelige afgørelse. På sidst-

omtalte møde blev det bl.a. meddelt, at man kunne få ret til to både i Vejlesø.

Efter at have betalt afgiften for bådene i Fure- og Vejlesø for året 1894 på det Dronninggård tilhørende fiskeri, fik bestyrelsen meddelelse om, at ejerinden af Dronninggård ville have 20 kr. mere pr. båd i afgift (i virkeligheden ville hun helst være helt fri for foreningens både). Bestyrelsen ville imidlertid ikke gå med til denne voldsomme forhøjelse og fik så det allerede betalte beløb tilbage. Bådene flyttedes derefter til Lyngby og Bagsværd søer, idet man netop i 1894 havde fået tilbudt fiskeriet af ejeren, grev Schulin.

Nybrohuset (»Fiskehuset«) på Nybrovej 1899. Nedrevet af Lyngby Taarbæk Kommune ved Nybrovejs udvidelse i 1936. (Lystfiskeriforeningens bibliotek).

I 1896 overgik Dronninggård til et aktieselskab, og Lystfiskeriforeningen kom hurtigt til en ordning med dette selskab angående fiskeretten på gårdens dele af Fure- og Vejlesø. Den fik stationeret to både i Storekalv og én i Vejlesø. Kanalen mellem Furesøen og Vejlesø var på dette tidspunkt endnu ikke gravet.

I 1894 underskrev Lystfiskeriforeningens bestyrelse en forpagtningskontrakt med besidderen af fideikommissgodset Frederiksdal, lensgreve Schulin, vedrørende fiskeriet i Lyngby og Bagsværd søer. Forpagtningen gjaldt for 6 år (lyst-

fiskerne havde ønsket 10 år) fra den 1. april samme år.

Når godset kun ville bevilge 6 år, må det skyldes en gammel tradition. I avisen »Adresse- og Notifications Relation« nr. 76 fra 1761 annonceres nemlig således: »Bagswerd og Lyngbye Søers Fiskerie bliver udi Friderichsdahls Kroe Tirsdagen den 20 October nestkommende ... ved offentlig Auction til den Høystbydende udi 6 Aar fra 1 May 1762 til 1 May 1768 bortforpagtet«. Og tidligere endnu averteredes i »Kiøbenhavn Post-Rytter« den 6. 1. 1730 det samme åremål til forpagtning af søerne – i øvrigt sammen

med kroen. De 6 år går altså tilbage til det gamle Frederiksdal før Schulinerne.

Ud over fiskeriet fik foreningen overladt rør- og sivskæringen i området, for så vidt denne ikke kom i konflikt med de tilgrænsende lodsejeres rettigheder. Greven forbeholdt sig endvidere ret til at hugge indtil 5 traver rør årligt i Bagsværd Sø. Desuden måtte han når som helst udskære gange i siv- og rørområderne for at skabe frie skydefelter til brug for jagten, mens foreningen først måtte gøre brug af sivskæringsretten den 1. august og rørskæringen kun i vintermånederne.

Åløbet mellem de to søer skulle foreningen oprense vederlagsfrit hvert år i sidste halvdel af juli og i øvrigt så ofte, som det var fornødent for uhindret bådpassage på strækningen. Også andre steder på de forpagtede vande skulle en sådan oprensning finde sted, hvor og når det var nødvendigt, lige som man måtte hindre, at søens areal mindskedes på grund af tilgroning. Såfremt foreningen ikke overholdt disse betingelser, kunne ejeren lade de nødvendige arbejder udføre på dennes regning.

I aftalen indbefattedes ligeledes, at »Fiskehuset« ved Nybro, hvor stationen etableredes, skulle vedligeholdes af Lystfiskeriforeningen »på tag og fag såvel indvendig som udvendig«.

Foreningen fik også overdraget retten til – mod godtgørelse – at udstede tilladelser til bådehold for trediemand. Godtgørelsen måtte dog ikke overstige 20 kr. årligt. Frederiksdal Gods bibeholdt dog ret til selv at have et antal både

i søerne og i åløbet, men måtte ikke drive fiskeri på anden måde end ved at angle. Tillige beholdt godset jagtretten, og lystfiskerne forpligtedes til at udvise hensyn over for vildtet. Således måtte ingen fremmede både besejle søerne i perioden fra 1. april til 15. maj. Samtidig blev brugen af ruser og vod begrænset til lokaliteter, hvor disse redskaber ikke kunne være til skade for de ynglende svømmefugle, og der var forbud mod at gå i land på holmene.

Lystfiskeriforeningen skulle naturligvis overholde de alment gældende bestemmelser om fangst af fiskeyngel og »til Menneskeføde umoden Fisk«. I tilfælde af, at søerne om vinteren blev islagte, skulle foreningen til stadighed holde våger åbne af hensyn til fiskebestanden. Dersom de to sidstnævnte betingelser ikke overholdtes, var Schulin ikke blot berettiget til at hæve kontrakten; foreningen var tillige erstatningspligtig og var hjemfalden til at betale en bøde til amtets fattigkasse på mellem 20 og 100 kr. alt efter grevens skøn!

Forpagtningsafgiften androg 760 kr. årligt og skulle betales halvårligt forud den 1. april og den 1. november. Misligholdelse af betalingsbetingelserne betød ligeledes ophævelse af kontrakten.

Lystfiskerne blev gjort bekendt med, at der muligvis ville blive etableret trafik med dampbåde på søerne, idet ejeren forbeholdt sig ret i så henseende.

På grev Schulins vegne blev kontrakten underskrevet af overretssagfører, grev R. Trampe, som var Schulins juridiske konsulent.

Tandlæge Ludvig Prange stryger gedder ved Nybro.

(Lystfiskeriforeningens bibliotek).

Af Lystfiskertidendes kommentar til forpagtningen fremgår det, at der op til 1894 har været drevet erhvervsmæssigt fiskeri på søerne. Om dette vidner en avisannonce fra 1770'erne, hvori Jacob Jegstrup i »Høybrostrædet Nr. 73« tilbyder fisk fra Bagsværd og Lyngby søer.

Ser man på Lystfiskeriforeningens medlemstilgang i de tre måneder, som følger umiddelbart efter kontraktens indgåelse – det drejer sig om ialt 20 personer, foreningens hidtil højeste medlemstilgang – finder man det påfaldende, at der ikke er en eneste beboer fra Lyngby Sogn blandt de nyindmeldte, og at der på det pågældende tidspunkt ialt kun var tre lyngbyborgere i medlems-

skaren. Forklaringen er formentlig den, at lyngbyborgerne fiskede videre, som de altid havde gjort, men nu blot mod betaling af et gebyr på 20 kr. til foreningen for hver båd. Organiseret lystfiskeri har endnu på den tid været et københavnerfænomen. Endnu i 1924 er der kun tre lokale medlemmer af foreningen. I medlemsfortegnelsen for 1909 figurerer følgende: fabrikant Georg Binder, bankfuldmægtig Edv. Mortensen og dr.phil. E. Wesenberg-Lund. Mortensen blev i 1924 valgt som suppleant til bestyrelsen.

I 1895 publicerer medlemsorganet særlige regler og bestemmelser for Lyngby og Bagsværd søer. Det fremgår indledningsvis heraf, at bestyrelsen på

Lystfiskerfrokost ved Nybro 26. november(!) 1899. Fra venstre mod højre ses opsynsmanden, gartner Emil Jespersen, Carl Rasmussen, Axel og Marius Hansen, John Prange og tandlæge Ludvig Prange. (Lystfiskeriforeningens bibliotek).

den tid har haft stor autoritet, således skulle foreningens både stå til dens frie disposition, når en foreningsudflugt til disse søer var blevet bestemt, og det uanset om menige medlemmer allerede havde tegnet sig for dem. Yderligere forventede man så sandelig også, at private både blev stillet den til rådighed.

Foreningens både måtte efter endt brug kun efterlades ved Nybrohuset. Dog kunne medlemmer, der efter endt fiskeri skulle med toget, efterlade båden i kanalen ved Lyngby, når blot de underrettede opsynsmanden derom. Fiskeri

og sejlads i kanalen fra Lyngby Sø til Frederiksdal var strengt forbudt. Ligeledes var plukning af frugt ved Nybrohuset forbudt.

Allerede i 1894 havde man organiseret benyttelsen af søerne i en sådan grad, at man skaffede medlemmerne optimale betingelser. Man indgik således kontrakter med relevante personer med tilknytning til søerne og til egnen. Kontrakterne gengives nedenstående i deres fulde ordlyd og får således lov til at tale for sig selv:

Kontrakten med Opsynsmanden ved Lyngby- og Bagsværd-Sø.

Duplicat.

Stempel 30 Øre.

Imellem undertegnede Gartner Emil Jespersen, Gl. Frederiksdal pr. Lyngby, og „Lystfiskeriforeningen“ er D. D. indgaaet følgende Kontrakt:

§ 1.

Fra 1. April d. A. antages Gartner Jespersen af „Lystfiskeriforeningen“ til at have Opsyn med de af Foreningen med Hensyn til Fiskeri og Rørskær m. v. forpagtede Lyngby- og Bagsværd-Søer. Fra hver af Siderne skal denne Kontrakt kunne opsiges til d. 1. i en hvilkensomhelst Maaned med 3 Maaneders forudgaaet Varsel.

§ 2.

Gartner Jespersen skal være pligtig til at grave og i det hele taget forsvareligt passe den til Stedet hørende Have; derimod refunderer Foreningen ham, hvad han maatte lægge ud til Frø, Planter eller lign. Han skal have Opsyn med, renholde og passe paa Foreningens Baade og alt øvrige Materiel, og han skal være Foreningens Medlemmer behjælpelig, naar det forlanges. Han skal varetage Foreningens Tarv ved begge Søerne og paase, at ingen Ulovligheder sker med Hensyn til Fiskeri, Jagt, Sejlads og Rørskæring. Sker der Overgreb i nævnte Retninger, har han uopholdelig derom at gøre Meddelelse til „Adams“ Kontor, Højbroplads 1, eller til den ved Søerne fungerende Inspektør. Paa dennes Forlangende skal han om Foraaret være pligtig til at spærre for de til Søerne førende Grøfter, dog at Foreningen selvfølgelig forsyner ham med det dertil fornødne Materiel.

Det ønskes, at han til Bekvæmmelighed for Medlemmerne for Foreningens Regning indkøber Øl, der leveres Medlemmerne til en fast af det inspektionshavende Medlem fastsat Pris, for Tiden 12 Øre pr. $\frac{1}{2}$ Flaske.

Han skal dernæst holde Aaen, der løber mellem Lyngby- og Bagsværd-Sø, saaledes fri for Grøde, at der er fri og uhindret Gennemgang saavel for Ro- som Sejlbaade, hvorhos han om Vinteren paa begge Søer til Stadighed skal hugge og holde fri for Is et passende Antal Vaager.

Endelig skal han være forpligtet til paa Forlangende i Foreningens egne Baade at fæрге Medlemmerne til og fra Lyngby for en af Inspektøren fastsat Takst, foreløbig fastsat til 25 Øre for en enkelt Tur, 50 Øre Tur og Retur.

§ 3.

Som Vederlag for sit Arbejde for Foreningen skal Gartner Jespersen i Penge have 10 Kr. maanedlig. Dernæst skal han have Ret til at have 1 eller 2 Færgebaade med Ret til at fragte med disse Baade fra Frederiksdal til Lyngby, men ej omvendt. Bemeldte Baade, der ligesom andre Baade paa Søerne forsynes med Messingskilte med islaaet Nummer, maa ej af ham udlejes, ligesom det er strengt forbudt, at bemeldte Baade benyttes til nogetsomhelst Fiskeri.

Uden Vederlag til Foreningen har han Ret til Plukning af Aakander og Sivskæring, o: Skæring af de grønne Siv, som bruges til Forfærdigelse af Maatter og Sivsko.

§ 4.

Det er Gartner Jespersen tilladt at fiske Agnfisk til Foreningens Medlemmer, og maa han som Betaling forlange 4 Øre for en Skalle og 1 Øre for en Løje. Iøvrigt skal det paa det strengeste være ham forbudt at fiske i Søerne saavel med Agn og Blink som og med Ruser og Garn af en hvilken som helst Art.

§ 5.

Gartner Jespersen skal have fortrinsvis Ret til for en forud bestemt Akkordpris pr. Trave at skære Rør og Flægger for Foreningen. Salget af de skaarne Rør og Flægger og selvfølgelig det ved Salget indvundne Provenu er ham derimod ganske uvedkommende, hvorimod han skal kontrollere Udleveringen til de respektive Købere.

§ 6.

Forser Gartner Jespersen sig i noget væsentligt Punkt mod nærværende Kontrakts Bestemmelser — at han selv fisker eller tillader andre Uvedkommende at fiske, skal navnlig altid anses for et væsentligt Punkt -- er Foreningen berettiget til straks og uden Opsigelse at hæve nærværende Kontrakt.

Gl. Frederiksdal pr. Lyngby den 28. April 1894.

Forinden Underskriften gøres der følgende Forandring i Kontrakten: Gartner Jespersen skal have Ret til at bebo det Foreningen tilhørende Hus, hvilket han, saa længe nærværende Kontrakt bestaar, har at vedligeholde for egen Regning paa Tag og Fag, saa vel indvendig som udvendig; dog har Medlemmerne Ret til, i Tilfælde af Regn eller andet daarligt Vejr at benytte et af hans Værelser til Ophold under deres Fisketure paa Lyngby Sø, hvorhos det bestemmes, at Gartner Jespersen i Penge maanedlig skal have 5 Kr. og ikke 10 Kr. som i § 3 bestemt.

Kjøbenhavn og Gl. Frederiksdal, d. 1. Maj 1894.

For „Lystfiskeriforeningen“

G. Malling.

E. Jespersen.

Kontrakt med Færgemanden ved Lyngby.

Imellem undertegnede Baadsmand Hansen af Sorgenfri pr. Lyngby og „Lystfiskeriforeningen“ er afsluttet følgende Kontrakt:

§ 1.

Baadsmand Hansen skal for 1894 have Ret til paa Lyngby- og Bagsværd-Søer at have 3 Færgebaade. For hver af disse svarer han en Afgift af 10 Kr. pr. Baad.

Ønsker han at have flere Færgebaade i Søerne, skal han være berettiget til at have 2 Færgebaade til, dog at han for hver af disse betaler 20 Kr.

§ 2.

Færgebaadene maa først komme i Søen d. 15. Maj. Baadene maa ej bruges til Udlejning, og skal det paa det strængeste være forbudt at drive nogensomhelst Fiskeri fra Baadene. Handles der herimod, er Foreningen berettiget til straks at forlange Baadene fjærnedede fra Søerne, og Betalingen, der erlægges forud, kan ej kræves tilbage.

§ 3.

Færgebaadene skulle forsynes med Messingskilte, der leveres af Foreningen og paaskrues den udvendige højre Side af Forstavnen nær Rælingen paa hver Baad. Den ved nærværende Kontrakt indrømmede Færgeret, maa dog kun udøves fra Lyngby til Gl. Frederiksdal, men ikke omvendt idet Gartner Jespersen af Gl. Frederiksdal har faaet Ret til at færge fra Gl. Frederiksdal til Lyngby, hvorved bemærkes, at i Foreningens Baade er Gartner Jespersen berettiget til at færge Foreningens Medlemmer overalt paa Lyngby- og Bagsværd-Søer.

København d. 9. Maj 1894.

For „Lystfiskeriforeningen“

G. Malling.

Chr. Hansen.

I 1894 traf man aftale med vognmand Jacobsen, Lyngby Hovedgade 50, om befordring fra Lyngby Station til Nybrohuset med charabancs – Jacobsen havde vogne af forskellig størrelse til rådighed. Prisen blev fastsat til 5 kr. for 7 personer og 6 kr. for 12 personer, tur/retur. Såfremt man ønskede at gøre brug af denne køremulighed, måtte man bestille

vognen inden kl. 18 dagen i forvejen gennem købmand Laurits Møller, Lyngby Hovedgade 54, tlf. nr. 9.

Hvad transporten til Frederiksdal angik, så fik man jo snart bådfarten som letteste mulighed – i hvert fald i højsommeren. Dengang som nu var bådfarten nemlig tidsmæssigt begrænset – den var i fart fra medio maj til medio september.

Foreningens første tilholdssted i kanalen ved Frederiksdal.

(Lystfiskeriforeningens bibliotek).

I den første og den sidste del af fiskesæsonen var det således forbundet med meget besvær for medlemmerne at blive befordret fra Lyngby til Frederiksdal og retur. Bestyrelsen traf derfor aftale med møller Appel om vognbefordring i de perioder, hvor dampbådene lå stille. Appel skulle i tidsrummene fra 15. april til 15. maj og fra 15. september til udgangen af november hver lørdag aften stille med vogn med plads til 5 personer på Lyngby Station til toget, der afgik 18.26 fra København, og igen søndag morgen til toget fra København med afgang 6.54. Tilbagekørsel til Lyngby fandt sted søndag kl. 17.15 med forbindelse til toget

med afgang 18.06, medmindre samtlige deltagere enedes med Appel om et andet afgangstidspunkt. For denne befordring betaltes 50 øre t/r pro persona. For at sikre sig plads på vognen var det nødvendigt at melde det til foreningens kontor. Hver lørdag eftermiddag skulle Appel så ringe til dette kontor for at forhøre sig om evt. rejsende og deres antal og ankomsttidspunkt. Denne aftale blev indgået i 1900.

I 1926 kunne man med vognmand Larsen (tlf. Øbro 300) køre fra København til Frederiksdal for en pris af 5 kr., og man kunne endog blive afhentet overalt i byen.

Der eksisterer fra 1901 en fortegnelse over Lystfiskeriforeningens ejendele og disses vurderingspris. Morsomt og interessant er det, hvis man i tankerne sammenligner med nutidens prisniveau:

Lyngby Sø og Bagsværd Sø:

En Pavillon	Kr. 125.00
Et Skur med Borde og	
Bænke	Kr. 80.00
To Senge med Tilbehør	Kr. 60.00
Baad nr. 6, 7, 11, 12 à 100	Kr. 400.00
Stænger og Kætsere	Kr. 25.00
Flag med Tilbehør	Kr. 25.00
Dræg	Kr. 20.00
Baadebroer og Skur til	
Baadene	Kr. 100.00
Tag til Stængerne	Kr. 20.00
	Kr. 955.00

Fiskeri og færdsel i fæstningskanalerne til såvel Frederiksdal som til Lyngby var forbudt – en foranstaltning, som for sidstnævntes vedkommende formentlig var indført af hensyn til landets militære sikkerhed. I kanalen til Frederiksdal var fiskeriet forbeholdt Frederiksdal Slots ejer.

Lystfiskerne havde i øvrigt hyppigt problemer med de pigtrådsspærringer, som militæret havde etableret på vandarealerne. I 1905 fik foreningen dog Krigsbestyrelsens tilladelse til at afspærre en del af det oprindelige åløb. Der skulle nedrammes to spunsvægge tværs over åen, og i det derved opståede bassin skulle der udsættes gedder.

I 1902 fornys kontrakten med gartner Jespersen. Kontrakten er nu vokset be-

tydeligt i omfang, og det samme er Jespersens forpligtelser over for foreningen. Ligeledes er en del priser og honorarer hævet. Ølprisen er således ændret fra 12 øre pr halvflaske til det mere fleksible »indkøbspris + 2 øre pr. flaske«. Opsynsmandens løn hæves fra 5 kr. pr. måned til 21,25 kr. pr. kvartal. Hvor det i den gamle kontrakt hed, at »det er Gartner Jespersen tilladt at fiske Agnfisk til Foreningens Medlemmer«, så er ordlyden i 1902 strammet til »Opsynsmanden er pligtig til, så vidt det er ham muligt, at fiske Skaller til Foreningens Medlemmer«. Prisen pr. skalle er dog steget til 5 øre. Hvor medlemmerne i tilfælde af regn eller andet dårligt vejr havde ret til at benytte et af Jespersens værelser, så er han nu pligtig til at anvise medlemmerne det bedste af husets værelser. Kontrakten viser i det hele taget klart, at Lystfiskeriforeningen har fået et virkelig stort ord at skulle have sagt over de pågældende søer.

Dette forhold ses nok klarest derved, at foreningen i 1902 anlægger sag (dog i al venskabelighed) mod fabrikant J.L. Binder (om denne se evt. Lyngby-Bogen 1982, s. 129ff.), som nægtede at løse fisketegn, idet han hævdede, at han aldrig fiskede fra sin båd, men kun anvendte den til »færdsel« på søen. Nordre Birks dom i april 1902 gav Binder medhold; men foreningen gav skam ikke op og appellerede sagen til Overretten, som i november samme år stadfæstede dommen – dog på delvist nye præmisser. Da imidlertid Lystfiskeriforeningen og Staten, der som medejer af fiskeriet i Lyng-

by Sø var stærkt interesseret i sagen, også ønskede at høre Højesteret, gik sagen videre dertil. Lystfiskeriforeningen fik bevilget fri proces. Ganske bemærkelsesværdigt er det efter vore dages normer, at en sag af denne karakter får lov at blive behandlet ved tre retsinstanser. De to sæt præmisser fra de to lavere retsinstanser fremstår, som var de lærestykker i kancellisprog. At retssagen forløb i al venskabelighed ses også af, at Binders søn Georg omtrent samtidigt indmeldte sig i foreningen, hvoraf han var medlem indtil 1923.

I maj 1905 stadfæstede Højesteret dommen fra underretten i henhold til Overrettens præmisser. Det blev således endeligt afgjort, at den, der er ejer eller forpagter af fiskeriet og rørskæret, ikke med henvisning til disse rettigheder kan forbyde en lodsejers fri færdsel på søen.

I 1907 indgik Lystfiskeriforeningen – nu også med Lyngby Grundejerforening som forhandlingspartner – en ny aftale vedrørende benyttelsen af fiskerettighederne på Lyngby-Bagsværd søer for perioden indtil 1914. For Lystfiskeriforeningen forhandlede sagfører Henning Hansen, Holte, som havde et udmærket kendskab til Lyngbygrundejerne, hvis tillid han nød.

Pudsigt nok måtte foreningens bestyrelse ligeledes rette en tak til fabrikant Georg Binder, mod hvis fader man få år forinden havde anlagt den omtalte retssag. Foruden at være foreningsmedlem var Georg Binder også stærkt interesseret i Grundejerforeningens velfærd. Han deltog aktivt i forhandlingerne, og

hans gode argumentation var medvirkende til sagens gunstige udfald.

For årene 1907-1909 stod Lystfiskeriforeningen som lejer – for den resterende del af perioden var det Grundejerforeningen. Men de to foreninger var altså blevet enige om at benytte de erhvervede rettigheder i fællesskab gennem hele forpagtningsperioden. Hver forening skulle således betale halvdelen af forpagtningsafgiften og også modtage halvdelen af indtægterne.

I 1907-1909 udgjorde retten til plukning og salg af åkander en del af opsynsmandens løn. Værdien heraf var opgjort til ialt 100 kr.

Hver af foreningerne fik ret til at have 6 både i søerne. Desuden havde foreningerne ret til at udstede bådtegn med ret til fiskeri til deres medlemmer mod en betaling på mindst 10 kr. De indkomne beløb tilfaldt den forening, hvori lejeren var medlem eller, hvis lejeren var medlem i begge foreninger, i fællesskassen. Der kunne også udstedes bådtegn til personer, der intetsteds var medlem, for så vidt disse var lodsejere ned til søerne og samtidig beboere i Gladsaxe Sogn. Disse kort kostede 20 kr. og indgik i fællesskassen.

Mange fristes måske til at tro, at foreningen af vore søer og vandløb er af ny dato; men af Lystfiskeritidendes løbende årgange erfarer man, at såvel foreningens mere aktive medlemmer som beboere i Lyngby har erkendt og beklaget foreningen og dens følger.

I 1912 klagede mange medlemmer så-

ledes over grødevækstens voldsomme omfang i Lyngby Sø. I »Sukkerbugten« var grøden særlig udbredt og frodig, antagelig på grund af det varme spildevand fra sukkerraffinaderiet, der her havde sit udløb. Dette spildevand afsatte et slimet og i delugtende lag, som i høj grad var til gene for beboerne i Engelsborg-kvarteret. Alle disse beboere indgav i fællesskab en klage over forholdene til Lyngby Sundhedskommission og krævede en grundig oprensning af grøden samt iværksættelse af foranstaltninger, der kunne hindre det stinkende afløb fra fabrikken. Ifølge formanden for Engelsborg Grundejerforening gav Sundhedskommissionen klagerne ret på alle punkter og lovede, at forholdene ville blive ændret i løbet af den kommende sommer. Også vandsynsmændenes undersøgelse gav lystfiskerne og beboerne ret, og Sukkerfabrikken erklærede sig så villig til at deltage i en oprensning og en ændring af forholdene, mod at Sognerådet betalte halvdelen af udgifterne. Sognerådsformanden ville imidlertid ikke gå med til denne ordning, og man indgav derfor en begæring til amtet om, at der blev nedsat en landvæsenskommission. Amtet meddelte så, at det, før en sådan kommission kunne nedsættes, måtte underrettes om, hvilken lovhyggel der kunne lægges til grund.

I mellemtiden tilbød Bådfarten bortskæring af grøden på Lyngby Sø mod et vederlag på 100 kr. årligt i tre år. Lystfiskerforeningen stillede sig dog noget tvivlende over for Bådfartens vilje til at vedstå tilbuddet, når sommeren oprandt.

Hvad der egentlig kom ud af Bådfartens tilbud er ikke umiddelbart at spore i Lystfiskeritidende.

Sukkerfabrikken var ikke den eneste forureningskilde. Københavns Vandvæsens borer i Mølleåens opland medførte en stærkt indskrænket vandføring i åen. Dette forhold skadede ikke Furesøen, men alle de nedenfor liggende vandområder, idet der ikke måtte lukkes mere vand ud fra nævnte sø, end de militære hensyn tillod. Åens formindskede vandføring fremmede »den modbydelige forurening« af løbet neden for Lyngby. En enkelt iagttager mente, at flodsengen her var nærmest steril bortset fra forrådnelsesorganismer.

I 1915 sluttede foreningen en 3-årig kontrakt med Nybrogårds ejer, ingeniør Angelo, om høsten af tagrør i Lyngby-Bagsværd søer. Der var nemlig opstået uenighed om grænsen for Nybrogårds rørskår, og igen så det ud til at udmunde i en retssag. Men da foreningen med bistand af en overretssagfører foreslog Angelo at købe dens rør, mistede spørgsmålet om grænsen sin betydning, og sagen endte i fred og fordragelighed, idet Angelo på denne måde kunne få sit behov for tagrør dækket.

Angående Lyngby-Bagsværd søer fik foreningen i efteråret 1922 en forespørgsel fra Frederiksdal Gods, om man ville acceptere en forhøjelse af forpagtningsafgiften fra 760 kr. til 1200 kr. årligt. Efter samråd med Grundejerforeningen tilbød man at give afkald på siv- og rørskåret, som man formodede, at grevskaa-

*Bådeudlejer Lundquist, Frederiksdal, med karpfen (14 pund), fanget i 1922 i kanalen neden for slusen.
(Lystfiskeriforeningens bibliotek).*

bet anslog til en lignende sum som den foreslåede forhøjelse.

Engang var den nu så sjældne odder et meget almindeligt syn i de lokale søer på tidlige morgener: »Der er kun alt for mange af disse interessante Røvere derude, særlig Lyngby Sø er et sandt Eldorado for Oddere«. Således hedder det i en gammel lystfiskers erindringer (publiceret 1907). Om vinteren, når søen var dækket med is, fangede opsynsmanden undertiden et eksemplar i saks, uden at dette kunne true bestanden. Langs søbredden kunne man ofte finde rester af odderens måltider, som bestod af større fisk – deriblandt ål og i en periode også karper. Endnu i 1922 var odderne så talrige, at de kom under mistanke for at have udryddet den udsatte karpebestand.

Karpeyngel var blevet udsat i året 1900 af Gardinfabrikkenes ejer, Chr. Hasselbalch (1851-1915), i Lyngby Mølle-dam i et antal af 500 et-årige individer. Fiskene, som var af en forædlet, hurtigtvoksende race, blev udsat i et vand, som umiddelbart skulle synes egnet for dem; men man så dem faktisk ikke siden! Først 22 år efter fangede bådudlejerens ved Frederiksdal, Lundquist, en af deres efterkommere. Så måske var snakken om odderens grådighed ikke ganske malplaceret.

Ud over den nævnte forurening var også tilgroningen af Lyngby Sø et problem. I 1922 gav såvel Lystfiskeriforeningen som Grundejerforeningen 50 kr. til sejlkлубben Sorgenfri til hjælp til søns

oprensning. Endvidere anmodede man militæret om at fjerne de gamle pigtrådspærringer i Lyngby og Bagsværd søer. Med stor imødekommenhed skaffede bygningskonduktør Simonsen i Lyngby dem af vejen.

Den 23. marts 1922 holdt foreningens Lyngbystation flyttedag. Skurene på Merceriseringsanstaltens grund blev taget ned og læsedes sammen med diverse inventar i bådene, som synkefærdige transportererede det hele over til kanalens anden side til den grund, man havde lejet af Lyngby-Taarbæk Kommune.

Fra omkring århundredeskiftet stammer én af de mere muntre beretninger om det lokale lystfiskerliv. Den fortæller om doktor Louis Bramson, som ofte fiskede på Lyngby Sø. Bramson havde sin helt specielle facon. Han havde sin faste plads nord for den nordligste af øerne. Stedet kaldtes endog »Bramsons Vig«, og her kastede han anker. Derpå rejste han to små »master«, mellem hvilke han udspændte en hængeskøj. Så lagde han sine stangsnører ud og sig selv i hængeskøjen, hvori han sov sødeligt, indtil han fik bid. Doktoren havde nemlig været så snedig at montere klokker på stængerne!

I 1921 foreslog et medlem af Lystfiskeriforeningen i et indlæg i Lystfiskeritidende, at uøvede »spinnere« (lystfiskere med kastestang) tog Eremitagesletten i anvendelse som træningsbane, da en stor græsplæne ikke var at foragte til dette formål. Forslagsstilleren var – efter meget at dømmе – kendt for ikke selv at have større succes med denne

Lystfiskeriforeningens »nye« station i Lyngby, i kanalen ud til Lyngby Sø, ca. 1950.

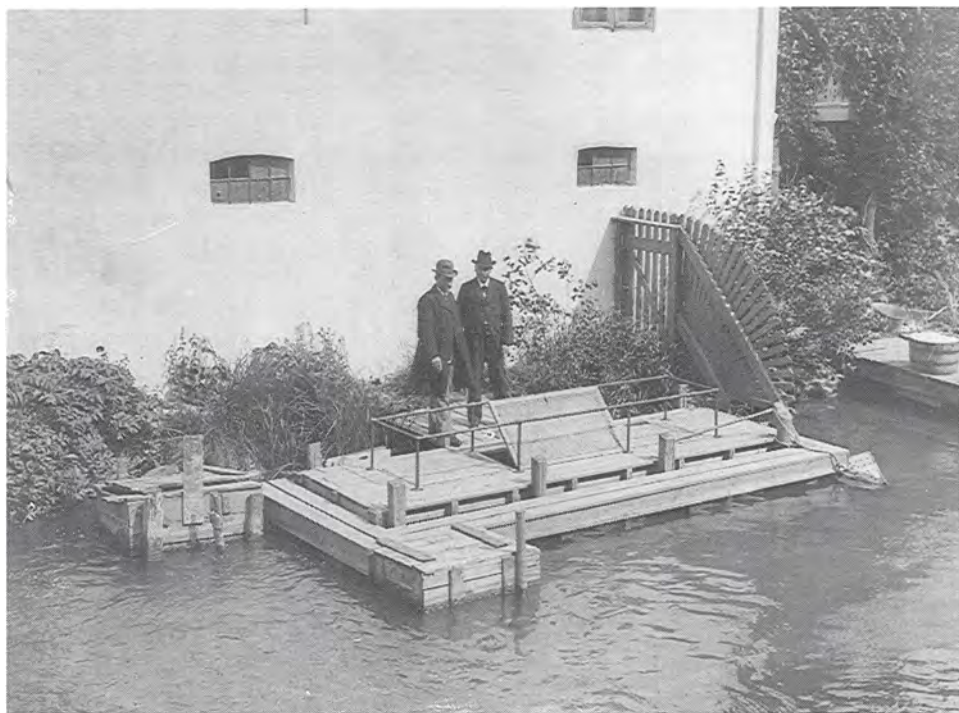
(Byhistorisk Samling).

fangstmetode, hvorfor han i det følgende nummer af bladet af en person, som underskriver sig »T«, anbefales at aflægge denne skønne slette et besøg. »T« skulle han imidlertid ikke vente at træffe på lokaliteten.

Under foreningsmeddelelser erfarer man i 1929: »Ved Mødet i National Fredag den 8. Marts 1929 Kl. 6 1/2 vil der blive serveret Kørvelsuppe, sprængt Oksebryst med Gemyse, Pandekager og Kaffe á 3 Kr. (+ Skat) pro Persona«. Hvad »+ Skat« indebar, melder historien intet om; men det indforstodes antagelig af datidens medlemmer.

Furesøen kan af geografiske samt af tids- og pladsmæssige hensyn ikke behandles slet så indgående som de to øvrige søer. Det er ellers vedrørende Furesøen, at vi første gang erfarer om foreningens aktiviteter i Lyngby-Taarbæk Kommune – eller for at være helt præcis, i dennes absolutte nabolag. Der lejedes nemlig meget tidligt bådeplads til et par både i Furesøen ved Dronninggård; men som tidligere nævnt blev man i 1894 uenig med gårdens ejer og flyttede bådene til Lyngby Sø.

Furesøen skulle lidt senere – og endnu til i dag – blive rammen om de traditions-

Ørredudklækningskassen ved Frederiksdal. Såvel i 1898 som i 1902 forsøgte foreningen sig med udsætning af regnbueørreder, i begge tilfælde uden held. Staten støttede med 600 kr. årligt i tre år.

(Lystfiskeriforeningens bibliotek).

rige Furesø-fiskekonkurrencer. I begyndelsen foregik disse fra en badebro! I 1910 måtte Lystfiskeritidendes læsere dog undvære resultatet af nævnte konkurrence. Det naturligt følgende nummer af bladet udkom nemlig slet ikke: »Redaktøren er maaske ude at fiske?, hvilket omfattes af Krønikeskriverens varmeste Sympati. Maatte hans Støvler sprække, hans Yndlingsstang brække og hans bedste Fiskehat blæse i Vandet«, hedder det i en senere kommentar.

På et bestyrelsesmøde den 8. novem-

ber 1901 – med deltagelse af suppleanterne – foreslog en af disse, sagfører Henning Hansen, at foreningen skulle leje et stykke jord ved Frederiksdal over for foreningens bådeplads i kanalen (se billedet side 155). Lejen ville blive 50 kr. årligt, og anlæg og udgravning af havn ville koste ca. 500 kr. Forslaget blev dog ikke vedtaget.

Fra fortegnelsen over Lystfiskeriforeningens ejendele og disses vurderingspris pr. 1. januar 1901:

Furesø ved Frederiksdal:

En Ørredkasse	Kr. 80,00
Et Net etc.	Kr. 20,00
Baad Nr. 5, 14, 19 á 100 Kr.	Kr. 300,00
Kætsere og Stænger	Kr. 25,00
1 Kasse til Stænger	Kr. 20,00
Baadebro og Indhegning	Kr. 100,00
	Kr. 545,00

Den 27. februar 1903 rejstes atter spørgsmålet om et nyt anlæg ved Frederiksdal. Ved denne lejlighed fremlagde ingeniør Otto Wolff forslag til budget. Formanden var imidlertid meget betænkelig, idet der »kun« var 7 år tilbage af forpagtningstiden for Furesøen, og kassereren mente ikke, at foreningen havde råd til en udgift på ca. 1200 kr. Overretssagfører Mallings mente ikke, man kunne trække sig tilbage nu, da forhandlingerne med grev Schulin var ført så vidt, som de var, og han mente også, at foreningen kunne forvente at få kontrakten fornyet efter de 7 år. Formanden foreslog derpå at bygge havnen til de 1200 kr. på betingelse af, at arealet kunne lejes for 7 år, og forpagtningen forlænges med 10 år. Anlægget færdiggjordes og indviedes 2. påskedag – den 13. april 1903.

I forsommeren 1912 fangede man ved voddraging i Furesøen en sumpskildpadde. Voddragningen skete for at reducere bestanden af »skidtfisk« og derigennem ophjælpe geddebestanden. I løbet af det nævnte år opfiskedes ialt ca. 25 tons skidtfisk, deriblandt 20.000 pund brasen alene i ét drag!

I 1920 udkom de første 16 blade af det

kort, som foreningens medlem, ingeniør Otto Wolff, sammen med foreningens mangeårige overinspektør, Rudolf Rasmussen, havde udarbejdet over bankerne i Furesøen. Frem til 1923 kunne man hver søn- og helligdag, når vejret var gunstigt, finde dem arbejdende på denne opgave på søen. Rudolf Rasmussen tegnede landkendingerne, og Wolff roede, pejlede, loddede dybder m.m. Wolff var en erfaren mand på området, idet han allerede i 1896 havde tegnet det første bankkort over Furesøen og senere mange andre kort. Bl.a. for denne indsats blev Wolff på generalforsamlingen i 1924 udnævnt til æresmedlem, og han modtog tillige foreningens guldmedalje.

Mange af fiskebankerne på Lystfiskeriforeningens oversigtskort anno 1924 har særdeles farverige betegnelser, og desuden er der en del med geografisk relation til lokaliteter i Virum-området: Kaningårdsflakket, Frederiksdal Stenrev og Hjortholm Stenrev, som alle ligger i nord-nordvestlig retning set i forhold til Mølleåens afløb. Nordligst i Virumbugten ligger Flyv Fugl – sandsynligvis opkaldt efter Christian Winthers digt. Fiskepladsen udgøres af en stejl skrænt. Virumbugten domineres iøvrigt af Stenrevet, som har kostet foreningen adskillige ankre. Revet har oprindeligt været større, men måtte yde sin del til fædrelandets forsvar, idet en del af stene fiskedes op og endte som fyld i Nordeuropas største kunstige ø, Middelfrundsfortet uden for Københavns Havn. Midt på Stenrevet ligger Inge-

Fra indvielsen af det nye anlæg ved Frederiksdal. På den anden side af kanalen ses den gamle bådplads. (Lystfiskeriforeningens bibliotek).

borg, opkaldt efter en datter af L. Thaysen, kaldet »Admiralen«, fordi han engang var foreningens bådinspektør. Denne lokalitet benævnes undertiden også »Godda', min bare hals«. I bunden af Virumbugten ligger Bismarck, en lille grødeknold, som antagelig har fået sit navn på grund af sin sparsomme vækst. Efter 1864 var det almindeligt i danske karikaturer at fremstille den tyske kansler Otto von Bismarck skaldet som et æg med et par krøllede hår på issen. Pranges Bakke, der ligger nær Hjortholm Stenrev, er opkaldt efter en af foreningens næstformænd, tandlæge Ludvig Prange. Om Den sorte Dame, der ligger

stik vest for Hjortholm, er »blot« at sige, at kvinden, der hentydes til, iflg. Svend Fleurons bog »Skovene om Furesøen« (2. udgave 1919) stadig spørger på Frederiksdal Slot! Endelig skal nævnes Tusculum, som vil blive omtalt nedenfor i en anden sammenhæng.

Maleren, professor Sigurd Wandel (1875-1947) var i mange år en særdeles ivrig furesøfisker; men en bestemt begivenhed fik ham til at opgive denne fritidssyssel. Chr. S. Jacobsen beretter herom: »Medens jeg lå derude, kom jeg i hu, at en god ven af mig (Wandel), som nu ikke fisker mere på Furesøen, fordi han syntes, at søen undertiden var så uhyg-

Fra indvielsen af den nye havn ved Frederiksdal den 13. april 1903.

(Lystfiskeriforeningens bibliotek).

gelig, fortalte mig, at en formiddag ved 10 1/2-tiden, da han lå på Langebanken – det var den 6. september 1912 – hørte nogle vældige brøl af en tyr eller ko ovre ved Kolle-Kolle.

Han blev så uhyggelig til mode, at han trak ankeret op, og roede skyndsomt til Frederiksdal.

Den dag druknede der en gammel stedkendt fisker (han havde lystfisket på Furesøen i 40 år) ud for Kolle-Kolle lige uden for sivene på 4 alen vand; hans ur var gået i stå kl. 10 1/2, det konstaterede vi, da han som lig kom til Frederiksdal.

Jeg var med at få den druknede i land

i Frederiksdal, det kneb med at få lov til at få ham i land ved bolværket – det varslers uheld at få død mand op på sin bådplads – men op kom han, det sørgede jeg for. En af Furesøens banker bærer stadig hans navn (Tusculum).

Men min ven har meldt sig ud af vor forening, han ønsker ikke mere at fiske på søen; noget mystisk foregår derude, de store dybder gør stadig manganen brav lystfisker ængstelig. Han forsøgte adskillige gange senere at fiske derude; men brølene fra Kolle-Kolle hin septemberdag gjorde, at han til slut solgte sin båd til vor forening og trak sig ganske bort fra fiskeriet, det han i så mange år

Den gamle furesøfisker Christian »Tusculum« Hansen, i mange år ejer af villa »Tusculum«, Nybrovej 375.

(Lystfiskeriforeningens bibliotek).

ikke godt kunne undvære, han, der i mange år hørte til Furesøens mest trofaste lystfiskere.«

Gamle Tusculum-Hansen druknede 14 dage før sin 70 års fødselsdag. Det var sædvane på hans fødselsdage, at der blev serveret chokolade i hans villa, Tusculum (Nybrovej 375).

Han vejede 280 pund, og er bisat i Petri Kirkes begravelseskapel på Nørregade – han ville ikke i den kolde jord.

Også Robert Storm-Petersen sås ofte på Furesøen, særlig på Frederiksdal Stenrev. Sporten må altså have interesseret vor store humorist, og han gengav jo ofte fisk og fiskeri i sine barokke teg-

ninger. Man sagde dog, at han var en langt bedre tegner end lystfisker.

Anlægget ved Frederiksdal udvidedes pr. 1. januar 1948, idet Biologisk Stations afdeling for ferskvandsfiskeri flyttede til Charlottenlund Slot. Lystfiskeriforeningen lejede da af grev Schulin det af biologerne benyttede areal med tilhørende havn og den røde, stråttækte laboratoriebygning. Huset ligger der heldigvis endnu først for på højre hånd, når man fra Frederiksdal Sluse går ind ad den lille, idylliske vej Søbakken. Foreningens daværende overinspektør, den energiske, nu afdøde Ejnar Jensens indsats var den væsentligste årsag til, at det lykkedes at få denne udvidelse gennemført.

Ejnar Jensen holdt i sit lange otium ofte »hof« ved stationen i Frederiksdal, hvorfra han solgte sine hjemmelavede net til agnfisk. Ejnar Jensen havde ikke meget til overs for folk, der fiskede med »automatisk« grej som åleliner og lignende. Sådanne personer betegnede han som køkkenfiskere.

Også Furesøen havde et tidligt forureningsproblem. I 1947 skete der en stor tilbagegang i fiskeriet på søen. Årsagen hertil var uden tvivl kloakernes udløb i søen, især en stor kloak ved Luknam, udløbet ved foreningens bro i Holteanlægget og Dumpedalsbækken. Foreningen regnede dog ikke med at komme til at stå alene med problemerne, idet man antog, at Lyngby-Taarbæk Kommune, som for en større sum havde anlagt det udvidede fribad ved Frederiksdal, Naturfredningsforeningen, lodsejerne og biologerne alle ville støtte den i kampen

Frederiksdals Bådebyggeri ca. 1960. »Værftet«, der fandtes i en nu nedrevet bygning i gården bag Møllehuset, Frederiksdalsvej 355, stod gennem to generationer for bygning og reparation af foreningens smukke grå træbåde. (Lystfiskeriforeningens bibliotek).

mod at få Furesøen endnu mere forurenet på grund af de nævnte spildevandsledninger.

Men allerede i 1915 havde foreningens medlem, dr.phil. C. Wesenberg-Lund gjort opmærksom på problemet i Berlingske Tidende med overskriften: »Furesøen forurennes! Der maa i Tide skrides ind«. Iøvrigt blev der i hvert fald skrevet utroligt meget om kloaker, afløb og spildevand – især var vor kommuneingeniør J.A.C. Rastrup utroligt flittigt desangående i 30'erne og 40'erne.

Efterhånden fik vandskisporten større og større indpas på Furesøen, og de dertil hørende speedbåde kom til at betyde en fare for sikkerheden. Land-

brugsministeriet fastsatte derfor i 1960 nye regler for færdsel på søen, og der ansattes en opsynsmand, som skulle overvåge, at reglementet overholdtes.

Den tilsyneladende så fredelige fritids-syssele til trods undgik Lystfiskeriforeningen ikke helt skærmydsler, som vakte offentlighedens interesse.

I 1942 måtte man således på foranledning af 22 medlemmer afholde en ekstraordinær generalforsamling. Årsagen hertil var, at de 22 medlemmer protesterede mod optagelsen af kvinder i foreningen, idet de mente, at dette stred mod vedtægternes § 3, stk. 2. Da denne paragraf faktisk var affattet således, at

En af foreningens både forskønnet med kvinder. Fra venstre ses Dorthe og John Prange, hr. Cohn, frk. Cohn og Paula Rasmussen. (Lystfiskeriforeningens bibliotek)

den kunne give anledning til tvivl, opstillede bestyrelsen to alternative forslag til ændring af dette punkt:

1. »Som medlemmer kan kun optages mænd og normalt kun sådanne, der har dansk indfødsret«.
2. »Som medlemmer af foreningen kan optages mænd og kvinder med dansk indfødsret. Bestyrelsen kan dog i særligt tilfælde meddele dispensation fra kravet om dansk indfødsret«.

Efter livlig debat blev forslag nr. 1 ved-

taget ved skriftlig afstemning med 75 stemmer mod 24. Een stemmeseddel var blank.

Generalforsamlingens beslutning vakte stor opmærksomhed – også uden for foreningens rækker. Den omtaltes således i pressen i hele landet og var et yndet emne for bladenes vittighedstegninger.

Men foreningen havde faktisk på det pågældende tidspunkt allerede tre kvindelige medlemmer.

Siden århundredeskiftet havde prinsesse Marie kastet glans over medlems-

Et udsnit af foreningens medlemmer drager udklædte fra Frederiksdal op ad Nybrovej på vej til fest hos apoteker Gleerup i Jægerhuset, august 1907. (Lystfiskeriforeningens bibliotek).

skaren, der dengang og iøvrigt langt op i tiden var begrænset til kun 100. Medlemmer, som har kunnet huske hende – og iøvrigt også hendes gemal, prins Valdemar – har berettet, at parret opførte sig jævnt og bramfrit. Prinsesse Marie var blevet optaget i foreningen så tidligt som 1. juli 1893, og prins Valdemar optoges pr. 1. april 1895. Men først i 1909 figurerede de Kongelige Højheder i de årlige medlemslister – til gengæld øverst på den ellers alfabetisk ordnede liste. Det var både første og sidste gang, de to var anført i fortegnelsen. Prinsesse Marie døde den 4. december samme år, og prins Valdemar udmeldtes.

I 1917 blev Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Helena (af Glücksborg, 1888-1962) »efter derom udtalt ønske« opta-

get som medlem af foreningen. Prinsesse Helena var gift med Christian X's yngre broder, prins Harald, og var iøvrigt i perioden 1945-47 udvist af Danmark på grund af tyskvenlig holdning under besættelsen.

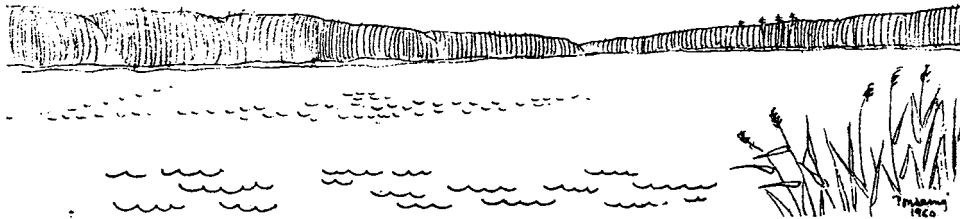
Ligeledes var det smukke køn på et forholdsvis tidligt tidspunkt velsete til deltagelse i de mere selskabelige aktiviteter. Således afholdtes der så tidligt som i 1908 ikke mindre end tre sommermøder med damer – bl.a. ved Frederiksdal og ved Holtestationen.

Imidlertid havde Lystfiskeritidende i 1893 – med henvisning til »en amerikansk Tidende« citeret følgende svada: »Et Fruentimmer skræmmer paa en Fisketur flere Fisk bort end ti Pakker kinesiske Pistoler, og desuden holder ingen

Flyv, fugl, flyv over Furesøens bølge,
stræk dine vinger ud nu vel.

Ser du to elskende, dem skal du følge,
dybt skal du spejde i deres sjæl...
og samtidig påse:

At sejlads med maskindrevent fartøj
ikke finder sted efter kl. 23, med mindre
fartøjet fører rødt og grønt sidelys og
hvidt toplys (§ 2), at personerne udviser
sømmelig og hensynsfuld optræden og
afholder sig fra generende adfærd, og at
personerne ikke anvender grammofon,
højtaler, radioapparat el.lign., med mindre
anvendelsen ikke kan give anledning til
ulemper for andre (§ 7), samt
at bue og pil ikke medføres (Amor),
og når i morgen de kommer tilbage,
sig mig så alt, hvad du så.«

Tilhørende tegning udført af digtets ophavsmand, G. Ponsaing.

ærlig Fisker af i hendes Selskab at sætte
en Flaskehals til Munden, fordi hun saa
let tager Fejl af hans Trang til af og til at
vende Flaskebunden mod Himlen.«

Således lød optakten til 1960'erne i Lyst-
fiskeritidende. Digteren var Lystfiskeri-
forenings-medlemmet og spasmeren,
arkitekt G. Ponsaing.

Foreningen har i dag (1989) 663 med-
lemmer, hvoraf 85 (ca. 13%) er bosid-
dende i Lyngby-Taarbæk Kommune.
Der er fremdeles kun tre kvindelige
medlemmer - dog ingen af royal her-
komst. Til gengæld er der tre kvindelige
opsynsmænd (!), hvoraf de to dog står
uden for foreningen.

BERETNING OM SELSKABETS VIRKSOMHED I 1990

I november 1990 døde provst Poul Falk Hansen, og selskabets bestyrelse mistede dermed et medlem, der ganske vist ikke havde siddet i bestyrelsen så længe (siden 1988), men som med sit lune og sin store viden alligevel havde præget bestyrelsesarbejdet, hvor en god ide eller en humoristisk bemærkning ofte løser en fastkørt situation.

Uden for bestyrelsen har selskabet mistet et andet Taarbæk-medlem, som der er grund til at mindes, nemlig tidligere retspræsident Hans Topsøe-Jensen, som døde i februar 1991. Hans Topsøe-Jensen har gjort et stort arbejde for Taarbæks lokalhistorie, udmøntet i en række artikler i Lyngby-Bogen.

Generalforsamlingen i 1990 fandt sted den 20. februar og efterfulgtes af et lysbilledforedrag af arkivar cand. mag. Lise Skjøt-Pedersen, Byhistorisk Samling, om »Det gamle Lundtofte.« Tilsvarende foredrag har trukket fulde huse i Lundtofte, hvor det en aften lykkedes Lise Skjøt-Pedersen at fylde kirken, og også på Stadsbiblioteket var et stort publikum mødt op.

Den 24. april om aftenen var der arrangeret et besøg på Næsseslottet ved Furesøen, det tidligere Dronninggård, som Gyrithe Lemche i sin mest kendte roman kalder »Edwardsgave«. Det gamle landsted er nyrestaureret og ind-

rettet som et fuldt moderne kontorhus, men stod tomt i den periode, hvor selskabets besøg fandt sted. Formanden for Historisk-topografisk Selskab i Søllerød, universitetslektor dr. phil. Erik Helmer Pedersen, fortalte om ejendommen og dens historie, og statsskovfoged Tage Lauritsen viste rundt i parken, der trods sin tilgroede tilstand tog sig meget smukt ud i solnedgangen. De fremmødte nød Næsseslottets smukke rum og det imponerende loft med kraftige tømmerkonstruktioner og udsigt ud over Furesøen, og først da tusmørket sænkede sig, forlod de sidste huset.

Den 9. maj holdt arkivar cand. mag. Jeppe Tønsberg et lysbilledforedrag om »Brede – fabrik og samfund«, som blandt publikum samlede adskillige af de gamle bredere fra klædefabrikken tid.

Besøget på Næsseslottet måtte trods det tidlige tidspunkt betragtes som selskabets sommerudflugt; men desuden var der mulighed for at deltage i en udflugt med damptog den 2. juni (pinselørdag) ad Nordbanen til Fredensborg og tilbage. Turen kørtes af Helsingør Jernbaneklub og var arrangeret i samarbejde med de lokalhistoriske foreninger langs Nordbanen.

Den 10. oktober holdt kunsthistorikeren mag. art. Sissel F. Plathe et fore-

drag i Lyngby Kirke om kirkens kalkmalerier. Det blev en spændende aften, hvor nye synspunkter blev fremført og nogle af de gamle taget op til revision. Hvor f.eks. Lyngby Kirkes kalkmalerier stilmæssigt hidtil har været betragtet som isolerede, kan det nu sandsynliggøres, at de stammer fra Elmelundemesterens værksted.

Søndag den 14. oktober deltog ca. 40 medlemmer i en lokalhistorisk cykeltur i Dyrehaven under ledelse af Jeppe Tønsberg. Det var lunt solskinsvejr, og Dyrehaven viste sig fra sin smukkeste side; og selv om turen blev lang – ca. 4 timer – blev der ved dens afslutning udtrykt ønske om flere cykelture.

Den 5. december holdt arkitekt M.A.A. Axel Jürgensen et vidende og humoristisk lysbilledforedrag om »Villa- og parcelhusbyggeri i Lyngby-Taarbæk i 1900-tallet«, hvor navnlig redegørelsen for udviklingen i boligernes rumfordeling vakte stor interesse.

I december udkom som sædvanligt Lyngby-Bogen, hvis 1990-årgang kan betragtes som et temabind om store og små huse i Lyngby-Taarbæk, og hvor navnlig professor Hans Erling Langkildes artikel om arkitekten Johan Speyer og villabyggeriets udbredelse har vakt interesse langt ud over Lyngby-Taarbæk.

NAVNEREGISTER

Registret gør ikke krav på fuldstændighed, idet en del uvæsentlige navne er udeladt. Ikke-lokale navne kan ikke forventes at være optaget i registret.

Abrahamsen, Sven 137
Agier, Peter Gottlieb 116,117,119
»Agiers Ø« 116
Albæk, Henrik 36
Andersen (skovløber) 91
-, Børge 66
-, Frederik 63
-, Sofus 63
Andresen, Hans E. 35
Angelo, Henry 158
Anker, Ole 46
Appel, Ludvig 155
Arbejdernes Andels Boligselskab 88
ASA-studierne 135
Astrup Helen 67
Axelsson, Svend 80-81

»Badeparken« 69
Bagsværd Kostskole 129
-, Sø 18.113,146-70 passim
Bagsværdvej 2 129-44 passim
Bangsted, Helge 134
Baunegårdsskolen 28
Bech Müller, Kai 67
Bentsen, Bjørn 66
Bikuben i Lyngby 10,11,16,48
»Bikubens den grønne 10'er« 19,26
Binder, Georg 150,157
-, J. L. 156-57
Biologisk Station 166
»Bismarck« (rev) 164
Bjerg-Pedersen, Hans 39,60
Bjerrum, Niels 30
Bjælkevangen 53,68,85
Bo (møller) 113
Bokseklubben Frem 17,20,30-31,74
Boldklubben i Virum af 1982 (B.1982)
37,67,94,96
Bolvig, K. 10
Borgevej 36 134
Boulevarden 129,131,136,142
Bowlingklubben Fortun 33
Boye, Hans Jørgen 48
Bramson, Louis 160
»Bramsons Vig« 160
Brede 110-11,171
-, Idrætsforening 31,37,68,85,92,94
-, Klædefabrik 10,171
- Sportsklub 37
Brohammer, Poul 35-36
Bruun Nielsen, F. 11
Bryder- og Vægtløfterklubben Dania 20
Bugge, Emil 122
Byhistorisk Samling for Lyngby-Taarbæk
Kommune 124,126
Bøhm, Carlo 44
Bådarten 158
Carlshøjvej 20,34,35,40,51

»Carmel« 141
Caroline Amalie Vej 31 134
Caroline-Mathilde (arveprinsesse) 71,137
Carstensen, Nina 26,27
»Charlottesborg« 129
Christensen, Bent 89
-, Birger 11,12
-, Britta 32
-, Erik 5,11,44,58
-, H. 12
Christian X 94,134,138,144
- Allé 62,63,88,169
Christiansen, Børge 12
-, Gerner 44
-, Gunnar 133-34
Churchill, W. 129
Clubben Cyclisten 34,35
Cohn (medl. af Lystfiskeriforeningen) 168
Corneliusen 142
Cottageparken 54,55,68,85
»Cykelhuset« på Carlshøjvej 35,51,52

Dahl, Frede 123,124
Danmarks tekniske Højskole 28,30,36,49,55
Dansk Amatør Bokseunion 17
- Basketball Forbund 28,30
- Bueskytte Forbund 15,18
- Cycle Union 7
- Farveri og Merceriseringsanstalt 160
- Firma Idræts Forbund 15
- Gardin & Textil Fabrik 35,116,122,
124,128,160
- Handicap Idræts Forbund 88,90
- Hockey Union 41
- Håndbold Forbund 42
- Idræts Forbund 7,8-9,14,15,16,25,52,90
- Kano og Kajak Forbund 43
- Lawn Tennis 14
- Røde Kors 137
- Trampolin Forbund 17
De Danske Gymnastik og Ungdoms-
foreninger 15
Danske Kvinders Beredskab 137,138
- Møllers Venner 123,127
De Danske Skytte, Gymnastik og
Idrætsforeninger 15,52
Daverkosen, Carl Leo 10
Dirach, Kurt 26
van Dockum, Anna Margrethe 128
-, Charlotte Henriette 118
-, Marten 115,116,117,128
Dodt, Arndt Hendrich 115,118,128
Donkin, Bryan 125
Dronninggård 147,161,171
Duckwitz, Georg 138
Dyrehavegård 15,47-48,62
Dyrehaven 24,39,62-65,68,91-93,172
Dyrehaveudvalget 93
»Edwardsgave« 171

Emborg, Willy 36
Engelbrecht, Jesper 49
Engelsborggård 51
- kvarteret 158
- skolen 26,42,87-88,94,96
- vej 18,87
Eremitageløbet 62-63
- sletten 6,39,63-65,68,91,92,160
- slottet 65,91
Erik Lam 110
Ermelundsløbet 62
Eskild (ærkebisp) 111
Esrumboogen 112
Exmoor Staldens Ponyklub 45
Fagenes Fest 67
Falk Hansen, Poul 171
Falkbøll, Jørgen 35
Fenneberg, Paul 10,48,75,81
Fich Christiansen, Peder 48
FIL 5-96 passim
Fischer, Chr. 106
»Fiskehuset« 148,149
Fleron, Kate 134
Fleuron, Svend 164
Flindt, Steen 5,7
»Flyv Fugl« 163
»Flækken« 97
Folkmann, Svend 66
Foreningen til Hovedstadens
Forskønnelse 84
Foreningssamarbejdet i Virum 81
Fortunen 62
Fortunløbet 62-63
Frandsen, Holger 10,12
Frederik (IX) 71
Frederiksborg Landevej 113
Frederiksborgløbet 67
Frederiksdal 2,45,146-70 passim
- Avlsgård 45
- Bådevyggeri 167
- Gods 149,158
- Kro 148-49
- Mølle 111
- Rideklub 45-46
- Slot 164
- Stenrev 163
Frederiksen, Bent 66
-, Leo 14
»Fredighed« 120
Fribadet ved Frederiksdal 166
Frieboeshvile 138
Frisi-Hansen, Jørgen 97
»Fuglsang Park« 37,94,96
Fuglsangårdsskolen 26,37,68,94,96
-s Svømmehal 53
Furbo, Peter 44
Furesøen 49,133,134,146-70 passim,171
Furesøekredsen 43
Fuurstrømmens Gangforening 18,39

Fællesrepræsentationen for
Idrætsforeninger i Lyngby-Taarbæk
kommune 5-96 passim
Fællesudvalget for Virumhallen 81-82
Fæstningskanalen 142,146-70 passim

Galberg, Peter 128
Gamborg, Knud 6
Gammel Lundtoftevej 121,132
-- 5-7 84
Gammeltoft, G. 8
Geels Bakke 138
-- Plads 28,81
Geisler, Ole 133-34
Gevert, Jochum 114,128
Gjerlufsen, Thomas 44,66
Glagsaxe Rostadion 61
Gleerup, A. 169
Gleie, Erik 31
Gregersen, Jørgen M. 54
Det Grønne Område
(Lyngby-Taarbæk Bladet) 19
Gymnastikforeningen SPLIT 40

Hammer, Mogens 133
Hansen, Alfred 66
-- Axel 151
-- Børge 35
-- Carl 10
-- Carlo 11
-- Chr. 154
-- («Tusculum») 165-66
-- Freddy 32
-- Helge 35
-- Henning 157,162
-- Ib Vagn 35
-- Konstant 11
-- Marius 151
-- Svend O. 66
Harald (prins) 169
Haraldsted, Per 44
Harder, Helge 35
Hareskoven 44
Harkjær, Ole 5,11,66,75,81
Hartvig Svendsen, Poul 88
Hasselbaich, Chr. 123,160
-- H.H. 128
van Hauen, Kenn 52
Heinze, Ruth 66
Helena (prinsesse) 169
Helmer Pedersen, Erik 171
Helt, Lise 66
Henrichsen, Poul 15
Herbach, Anna 114,128
-- Caspar 114,115,128
-- Friedrich
Herman (biskop) 110-11
Hjortekær Boldklub 37
-- Tennisklub 53,68,85
Hjortekærsvvej 47
Hjortholm 10,110-11
-- Stenrev 163,164
Hockyklubben Orient 17,41,69,74,77
»Hold an« 35
Hollandsvej 135
Holm, Axel K. 11,12-14,16,66,75,94
Hotel Lyngby 35,51,114,131
-- Rustenborg 136,143,145
Hubertusjagten 62,63
Hummeltofteskolen 31,32,96 -vej 45
Hyldebrandt Hansen, Henning 11,12,23
Højgaard & Schultz 80,85

Høyer, Jørgen 142

IBM 112
Ibsen, Jørgen 146
Idrætsanlægget ved Engelsborgvej
18,26,37,53,68,87-88
-- Kaplevej 23-24,39,54,68,86,94
-- Ravnholmvej 53,68,84-86,94
Idræts huset på Carlsøjvej 20,40,42,52
Idrætskøleskolen i Lyngby-Taarbæk 15
Idrætsklinikken Nord 15,90
»Idrættens Grønne Kort« 15,16
-- Kontaktråd 56
-- Samarbejdsudvalg i Københavns Amt 15
ILVA 132
»Ingeborg« (rev) 163-64
Ingemann, Valdemar 122
Ingrid (dronning) 71
Ingstrup, Jan 35
Irving, Erling 18,48,77,86,89
Jacobsen (vognmand) 154
-- Anders 114,128
-- Arne 78,79
-- Chr. S. 164
Jakobsen, Georg 10
Jegstrup, Jacob 150
Jennes, Birgitte 26
Jensen, Arnold 127
-- Ejnar 166
-- Ellen 66
-- Erik 11,12
-- Fritz 129,142
-- Gabriel 85
-- Gunnar 82
-- Hartvig 7,12
-- Lorentz 12
-- Martin 11
-- Theodor 91
Jeppesen, Erik 66
Jepsen, Stig 2,43,44
Jernbanevej 35,130,136,145
-- 7 141
Jespersen, Anders 123,125,126
-- Bjarne 11
-- Emil 151-53,156
Johansen, Henry 35
Jonstrup Statseminarium 28
Jürgensen, Axel 172
Jørgersborg Hotel 35
Jørgensen, Inge 66
-- Jens 124
-- Kaj 66
-- Peter 121
Kaningårdsflakket 163
Kanoklubben Dammen 44
Kapevej 23,24,39
Kegleklubben »Fortuna« 45,78
-- »8 om Kongen« 45,78
Kindl (østrigsk politimand) 139-40,144
Kirchhoff, Hans 138
Kjær, Karl 11
Kjærsgaard, Agnete 12
Klampenborg 85
-- Galopbane 65
Klein, Ellinor 141
-- Georg 138,141-43
Klæbel, Henrik 30
Knud (arveprins) 71,75
Knud den Store 113
Knudsen, Christen 128
-- Erik 66
-- Rich. 35

Kock (i FILS best.) 12
Koføed, Anna Christine 115
-- Chr. 115-16,128
Kollekolle 165
Den Kongelige Ballet, -Kapel og -Opera 44
Kongevej 113,117
Kornerup, Malene 52
Krause, Charlotte 47
Krohn & Hartvig Rasmussen 80
Kronborg, J.M. Niemann 66
Kulhusvej 4 45
»Kunst-Caspar«: se Caspar Herbach
Københavns Amts Arkæologiske
Sekretariat 112
-- Friidsnæv 14
-- Sygehus i Gentofte 90
-- Boldklub 91
-- Brandvæsen 121
-- Golf Klub 39,62,65
-- Handelsstands Klub 14
-- Idræts Forening 62
-- Kommune 46,92
-- Skiklub 62
Kaa, Jens 89

Landbrugsministeriet 65
Langebanken 165
Langkilde, Hans Erling 172
Larsen (vognmand) 165
-- Adolf 133-34
-- Erik 12
-- Hans Henrik 133-34
-- Kjeld 67
-- Poul 11,12
-- Poul V. 66
Lassen, Palle 5,11
Lauritsen, Tage 171
Lauritzen, Hans 10
-- Lau (jr.) 145
Lemche, Gyrithe 171
-- Johan 142
Lillesø, Søren 12
Lindegaard, Erik 28
Lindegårdsskolen 20
Lippert, Hans 37,67
Ljunglöf, Malthe 44
Lottenborg 35,52,54,87
Luknam 166
Lund, Chr. 128
-- Jørgen 128
-- Peter 115,116,124,125,128
Lundquist, J.C. 159,160
Lundtofte 21-22,112,171
-- Badminton Klub 26,85
-- Boldklub 37,66,84-85,94,96
-- Flyveplads 21,37,42,94
-- Gadekær 94
-- Idrætsanlæg 37,84-85
-- Idrætsklub 21-23,24,37,42
-- Rideklub 46
-- Skole 21,26,85,96
-- Trampolinklub 17,54,85
Lundtoftehallen 17,18,26,54,68,76,84-85
LYAC 134
Lyngby Amatørdanser Forening
17,52-53,61,76,77
-- Athletklub 20-21
-- Badminton Klub 7,17,26-28,74
-- (Statsskoles) Basketball Club 17,28,74
-- Boldklub (A/S) 7,12,18,20,32,37,
38-39,60,61-62,66,67,69,
73,74,77,78,87,92,94

- Bowling Club 32-33,84
- Bueskytteklub 15,18,33-34,69,70,74
- Cyele Club 7,34-36,66,85
- Dame Kegleklub 45,78
- - Roklub 7,48-49,66,67,68,78
- Fløde Is 138
- Folkepark 48
- Gasværk 143
- Grundejerforening 157-58,160
- Gymnasterne 17,39-40,74
- Lyngbyhallen 17,18,28,30,40,42,61,74-76
- Lyngby Handicap
 - Idræts Forening 18,46,88-89
 - Hovedgade 54,116,130,136,144
 - 26 117,119,121,122,136-37
 - Håndbold Klub 23,42,66,76,77,85
 - Idræts Forening 7,20-21,22,24,26,30,53,63,94
- Idrætspark: se Lyngby Stadion
- Ju-Jutsu Klub 18,76
- Kammeraternes Idrætsforening 40,55,66,76,85
- Kanoklub 2,17,18-19,43-44,49,61,66,68
- Kegleklub 45,78
- Kino 84
- Kirke 114,120-21,172
- Kollegium Musicum 83
- Kvindelige Idrætsforening 7,40,53,66
- Møjeri 120-21
- Mølle 110,113-28
- Mølledam 120,160
- Nordre Mølle: se Lyngby Mølle
- og Omegns Handelsskole 28
- - Sparekasse 10
- Lyngby-ordningen 17,19,56-59,68
- Orienteringsklub 44-45,67,77
- Polit 131,141-43
- Port 137,138
- Præstegård 132
- Roklub 7,49,66,68,78
- Rotary Klub 7
- Rådhus 48,130,141
- Salonskytteforening 7,51,77
- Sogneråd:
 - se Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse
- Stadion 9,16,18,20,25,30,33,38,39,40,41,45,51,52,56,62,63,68-81,85,88,95
- Station 130,154,155
- Statsskole 28,138
- Storcenter 18
- Sukkerfabrik 158
- Sundhedskommission 158
- Svømmehal 18,21,52,53,78-81,88-89
- Svømmeklub 21,53,57,67,96
- Sø 43,48,49,113,146-70 passim
- Søndre Mølle: se Lyngby Mølle
- Taekwon-Do Klub 53,76,96
- Tennis Klub 7,13,14,18,26,53,67,73,96
- - og Badmintonhal 14
- - Old Boys 14
- Torv 84,137,142
- Lyngby-Taarbæk Bladet 7,16
- Firmaidræts Union 9,76
- Gymnastikforening 40,67,74
- Kommunalbestyrelse 8,16,48,56-59,68,82,84,93,94,121,122,123,158
- Kommunes Administrationsbygning 143
- - Folkeoplysningsudvalg 56,59
- - Idrætsfond 60-61
- - Idrætskontor 11,58
- - Idrætsledelse 14,65-67
- - Idrætsudvalg
 - (opr. Stadionudvalget) 14,56-59
 - - Skole- og Fritidsudvalg 56,57
 - - Vagtværn 143
 - - Vejvæsen 103
 - Rideklub 46-47
- Lyngby Uddannelsescenter 53,68
- Udspringsklub 53,80
- Lystfiskeforeningen 146-70
- Lystoftevej 94
- Løvdal, Axel 24
- Madsen, Bent 0. 11,12,19
- Ebba 141
- Jimmi 35
- Michael (bokser) 30,31
- - (manufakturhandler) 7,10,11
- Magnusson, August G. 129
- Knud 129
- Malling, G. 147,153,154,163
- Marie (prinsesse) 168-69
- Marineforeningen
 - Kgs. Lyngby Afdeling 51,77
- Marmillod, Jean 117-18
- Martensen-Larsen, Henning 65
- Meilic, Svend 7,11
- Michaelsen, Lars 36
- Monies, Finn 82
- Mortensen, Anette 67
- Edvard 150
- Henrik 146
- John 66
- Viggo 33
- Mouridsen, Vagn 131
- Munster, Gerda 32
- Møllebo 114,123
- Møllehuset 167
- Møller, Laurits 154
- Paul 131
- Mølleåen 97-112 passim,113
- »Mølleåens Blå Bånd« 19
- Kanoklub 44
- Mølleå-vandringen 39
- Nationalmuseet 97,122,123
- Naturfredningsforening 166
- Nielsen, Allan 31
- Axel 11
- Børge 12
- Helge Johs. 22,44
- Helle 57,88,93
- Laurits 11,12
- Leif Chr. 110
- Lis 30
- Torben Steen 29
- Norböhm, Per 44,48
- Nordbanen 122,130,132,33,144,146,171
- Nordre Birk Kegleklub 45,78
- Birks Boldunion 12
- - Dommerklub 12
- Ny Holte Kro 146-47
- Lyngbygård 45
- Nybø 147-70 passim
- gård 158
- huset 148,151,154
- vej 148,169
- Nygård 54
- Nyholm, H. V. 65
- Nymølle 97-112 passim,113,114,125
- Nyström, Eiler 110
- Næsselottet 171
- Næsted, Holger 81
- Nævn om radiovirksomhed i
 - Lyngby-Taarbæk Kommune 15
- Nøjsomhedsvej 37
- Nørgaard, Ingvar 10,37,71,81
- Ivar 23
- Nørgaardsvej 20,94
- Olsen, A. K. 12
- Eivind 11
- Kaj Allan 35
- Helmut 45,67
- Orla 134
- Th. 44
- Wemer 44
- Paludan, Erling 81
- »Pax« 129,130
- Pedersen, Alfred 63
- Peer 38
- Petersen, Armand 45
- Arne Kohave 35
- C. G. 129
- Chr. 36
- Erik 66
- Henning 48
- Jørgen 44
- Louis 37
- Peter 37
- Svend Aage 12
- Petz, Jacob 114,128
- Pihl & Søn 48
- Piil, Ejler 44
- Plathe, Sissel F. 171
- Ponsaing, G. 170
- Polyteknisk Idræt 28
- Idræts Badminton Klub 28
- - Basketball Klub 28
- - Bordtennisklub 30
- - Drageflyverklub 36
- - Volleyball Club 55,76,85
- Porcelænsfabrikken Danmark 45
- Prange, Dorthe 168
- John 151,168
- Ludvig 150,151,164
- Pranges Bakke 164
- Prebens Vænge 112
- Preis, Mogens 11,12,14-15,33-34,47,90
- Prinsessestien 146
- P.T.I. Exiles Rugby Union Football Club 49
- Rafsted, Kaj 8
- Ramberg, Lis 32
- Niels 32
- Rasmussen & Schjøtz A/S 84
- Aksel 94
- Carl 151
- Chr. 44
- Frank 32
- Paula 168
- Rudolf 163
- Rastrup, J. A. C. 167
- Ravnholmvej 37,53,84
- Rechnagel, Christine 129
- Redtz-Hansen, Edgar 11,12
- Reichardt, Poul 145
- Restaurant Fortunen 63
- Restofte, O. 11,12
- Retvig, Bent Ole 35
- Rideklubben Klaufi 47-48
- Ring, Inger Margrethe 55
- Rodin, Olav 31
- Rose, Peter 128
- Rosenørn, Jens 49
- Roskildebispens Jordebog 110-11,113

»Rottefælden« 129,130,142
Rungsted, John 44
Rønnel, V. 10
Raadvad 91

Sanct Georgs Gildet i Virum 81
Schmidt, Kaj 97
Schollert, Bente 12,66
Schulin, V.P. 147,149,163,166
Seeger, Børge 7,11,12,66
Sejlkлубben Sorgenfri 160
Simonsen, Leif 44
-, N. 160
Sjællands Bordtennis Union 32
Skipper Nielsen, Jørgen 5,7
Skjøt-Pedersen, Lise 171
Skovridergårdens Tennisklub 54,85,87
Skovridergårdsvej 31
Skovriderstien 54,86
»Skuret« 31
Skytteforeningen »3/4-2A« 52,77
Skyttelaug Kgs. Lyngby 52,66,77
Skaaning, Jette 11,12
Sorgenfri 136,154
- Boldklub 12,20,94
- Interbational Basketball Club 28,74
- Slot 121
- Slotspark 54
Sorgenfriløbet 36
Sorgenfrivej 130,142
Den Sorte Dame (rev) 164
Speyer, Johan 172
Sportsrideklubben 63
Springforbi 39,68
Stadsbiblioteket i Lyngby 122,123
Stahlschmidt, Erik 23
Stampen 110-11
Statsskovvæsenet 8,63,92-93,97
Staun, Trolle 30
Stawitzky, E. 12
Steenberg, Axel 108
Stege, Jørgen 11
Stenrevet 163
Stenrødgård 46,51
Store Kro 114
Storm, Lars Erik 138-39,144,145

Storm-Petersen, Robert 166
Strandvejen 92
»Sukkerbugten« 158
Svanholm-kollektivet 116
Svendsen, Helge 7,10,11,12,16
Svorin, Søren 11
Sylvan, Kaj 44
Sylvest Olsen, Arne 11,66
»Synagogen« 31
Søbakken 166
Søborg, Preben 25
Sødergreen, Birgit 12
Søgården 46
Søpromenaden 132
Sørensen, John 48
-, Mikkel 12
Tandemklubben Gitane 36,88-90
Terkelsen, Lovise 66
Thayssen, L. 164
Thiele, S. 147
Thomsen, Thormod 41,75
»Thule« 136
Thulesen, Aksel 67
Toftebæksvej 90,120,143
Topsøe-Jensen, Hans 171
Trampe, R. 149
Trepilelågen 68,85,91,92
»Trepilelågen« (villa) 92
Trongårdens
(opr. Trongårdsskolens) Idrætsforening
20,25-26,27,61,62,66,69,77,85
- Juleløb 26
Trongårdsskolen 25
-s Svømmehal 21,53,68,96
Trongårdsvej 47,53,68,74,96
Tryggehvil 36,90
Tusculum 164-66
Tønsberg, Jeppe 2,113,171-72
Taarbæk Havn 49,68
- Hotel 85
- Håndbold- og Gymnastikforening 41
- Idrætsforening 8,23,24,39,57,
66,68,74,91-94
- Jollehavn 53,54
- Kro 8
- Sejlkлуб 18,49-50,68

- Skole 41,49
- Svømmeklub 53
- Tennis Klub 23,54-55,85
- Vandskikklub 54

Ulrikkenborg Allé 138

Vad, Hegert 11
Valdemar (prins) 169
Wandel, Sigurd 164
Wegener, Aage 63
Wernerfeldt, B.W. 123
Wesenberg-Lund, C. 150,167
Wester, Ole 93
Wilbek, Birgitte 11,12,25,66
Vintappersøen 144
Winther, Chr. 163
Virum (Statsskoles)
Basketball Klub 28-30,96
- Boldklub 23,31
- Gymnasium 30,37,68,94
- Håndboldklub 23
- Posthus 31
- Skole 28,29,30,32,53,68,76,84,96
Virumbugten 163
Virumgård 39,68-94
Virumhallen 17,18,24,28,29,30,31-32,
42,68,81-84
Virum-Sorgenfri Badmintonklub 28,66
- Boldklub 18,24,37,39,66,94
- Bordtennisklub 24,31-32
- Håndboldklub 19,24,42-43,61,66,84
- Idrætsforening 23-25,32,81
- Tennisklub 24,54,86
Witts, Anna 114,128
Wohler, Inge 110
Wolff, Otto 163

Yde, E. 8
Zum Vhorde, Kate 46
Ældre Sagen 49,74
Øresund 49-50
Ørholm 110-11
Ørnskov, Kai Aage 11,57
Østergaard, Arne 33
Aagesen, Chr. 12

*Historisk-topografisk Selskab for
Lyngby-Taarbæk Kommune*

Bestyrelsen i 1991:

Museumsinspektør mag.art.

Inge Mejer Antonsen

Tidl. stadsbibliotekar Aage Børresen

Ingeniør Niels G. S. Frederichsen

Stadsbibliotekar

Jørgen Bro Glistrup

Tidl. borgmester Ole Harkjær

Direktør Bjarne Jespersen,

kasserer

Cand.jur. Jan Møller

Dr.phil. Holger Rasmussen,

næstformand

Landsretssagfører Elsebeth Sundbo

Arkivar cand.mag. Jeppe Tønsberg,

formand og redaktør

† Arkivar cand.mag. Ebba Waaben

Borgmester Kai Aage Ørnskov

Selskabets adresse:

Byhistorisk Samling for

Lyngby-Taarbæk Kommune

Frieboeshvile

Lyngby Hovedgade 2

2800 Lyngby

Telefon 42 88 43 83

UDGIVET AF HISTORISK-TOPOGRAFISK SELSKAB
FOR LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE

ISBN 87-87298-22-8